От градината на „Месневи"

Загадката наречена човек

Осман Нури ТОПБАШ

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

СОФИЯ - 1433/2012

Превод от турски език : Давуд Алиев

Цитатите от Свещения Коран са от изданието Теофанов, Цветан. *Превод на Свещения Коран*. С., 1999

В настоящата книга са ползвани и цитати от „Градините на праведниците (Риаду-с-Салихин)" преведена от проф. д-р Цветан Теофанов, доктор на филологическите науки

От градината на „Месневи”

Загадката наречена Човек

Осман Нури ТОПБАШ

Хазрети Мевляна (Аллах да се смили над него) определя с три думи етапите от своя живот изпълнен с обич, възторг и дълбока вглъбеност:

„Суров бях, изпекох се, изгорях!.”

Периода преди да вкуси близостта до Всевишния Аллах описва с думите **„Суров бях”**. Следващият етап, в който бива удостоен с Божествената наслада от опознаването на Аллах определя като **„Изпекох се”**. Третият период, в който проявленията на тайнството във вселената се разкриват пред него подобно на книга, Мевляна описва като **“изгорях”** – състояние, до което го довежда обичта към Аллах.

Чрез проявлението на мъдростта **„Преживейте смъртта, преди тя да ви е настигнала!..”** този приближен раб на Аллах се освобождава от зависимостта на земните и душевни желания и разкрасява ужасяващото лице на смъртта. Така съдбовният миг на смъртта, наричан от него **„Шеб-и Арус”** или „сватбен ден”, той превръща в завръщане при **Всевишния Аллах**. В радостта и тъгата на това дългоочаквано завръщане сякаш от душата му се отронват следните пламенни стихове:

„След моята смърт, отвори гроба ми и виж как се издига дим от покрова ми, дим от огъня в душата ми!..”

✿

„В деня на моята смърт, когато отнасят ковчега ми не мисли, че в мен има мъка и печал по земното! Не смятай, че тъгувам за това, че напускам земния свят!”

„Не плачи за това, че съм умрял! Не казвай ***«Колко жалко, колко жалко!»*** *Ако приживе последвам страстите си и попадна в клопката на сатаната (шейтан), тогава трябва да се плаче!”*

„(Когато духът ми, изпълнен с възторг, разпери криле и отлети, за да се завърне към Аллах) не казвай край тленните ми останки ***«Раздяла, раздяла!»*** *Знай, че за мен това не е миг на раздяла, а време за «среща» с моя Създател!”*

„Когато ме положат в обятията на пръстта, не казвай ***«Сбогом, сбогом!»,*** *защото гробът е завесата, зад която е отвъдния свят, райската шир!”*

„Нали виждаш залеза и изчезването, виж и изгряването! Помисли, губи ли се сиянието на слънцето и луната, когато залязват и се скриват от погледа?”

„Дори да ти се струва като залез и изчезване, това състояние всъщност е изгряване, възраждане! (При това за вечен живот...)”

„Гробът, тази яма в черната пръст, дори да изглежда като тъмница и затвор, всъщност е мяс-

тото, където душите, жадували за завръщането към своя Създател, намират покой и избавление от земните страсти и нещастия!”

„Кое семенце бе посадено в земята и не поникна отново и когато настъпи времето не се раззелени от пръстта? Защо изпадаш в погрешно предположение за семето наречено „човек”?

„Кое ведро бе спуснато във водата и не излезе пълно? Защо да бъде погубена в кладенеца душата ни Юсуф, защо да скърби?”

✿

„Бях мъртъв, възродих се, когато се избавих от клетката на тялото си, както плачех – в усмивка се обвих. Когато достигнах страната на божествената обич, се завърнах в родината на вечното щастие...”

ПРЕДГОВОР

Слава на Аллах Теаля (джелле джелялюх), Който ни удостои с честта да бъдем хора сред творенията и дарявайки ни с благодатта на вярата, отвори за нас пътя към завръщането във вечността!

Да бъде безкраен поздрав (Саляту Селям) над нашия Пророк Хазрети Мухаммед Мустафа, който е единственият и превъзходен пример за подражание ***«усве-и хасене»*** *в изграждането на човешкото ни достойнство според мярката за праведност по пътя ни към вечността!*

Човешкият живот преминава между чувствата породени от радостта от живота и страха от смъртта. Дълбоката мъдрост, криеща се в това, е да се даде възможност на размисъла (тефеккюр) и възприятията на човека да се разтворят за безкрайността. Защото целта на този живот е да си осигурим вечно щастие. Следователно най-важното нещо за човек е да се спаси от страха от неизбежното и да положи усилия да разкраси както живота, така и смъртта си. Когато постигне това, за него се разтварят вратите към духовната зрялост и приближаването към Аллах.

Този път преминава през пречистване на сърцето и душата от всички лоши качества и украсяването им с ху-

бав нрав. Защото в човешката природа съществуват както положителни така и отрицателни качества. Причината за това се крие в замисъла на земното изпитание. Следователно, за да преминем успешно земното изпитание е необходимо да премахнем отрицателните си качества и да съживим положителните. Всевишният Аллах повелява в Корана:

"Кълна се ... и в душата, и в Онзи, Който я е създал, и на нея е посочил [що е] нечестивост и богобоязливост! Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който се омърсява." (Сура Аш-Шамс / Слънцето /, 7-10)

Това става възможно само тогава, когато човек опознае правилно себе си. Онзи, който не може да съзре змията, криеща се в душата му, не може да се предпази от нея и става жертва на отровата ѝ. Поради тази причина е казано: «Опозналият себе си, познава и своя Създател.»

В светлината на тази истина, за да ни помогне по-добре да опознаем себе си, Хазрети Мевляна сякаш протяга огледало към нас, изричайки следните думи:

"Човекът прилича на гора. Както в гората има хиляди прасета, вълци, животни с чист и подъл нрав, така и във вътрешния свят на човека има всякаква красота и грозотия."

"О, пътнико!.. В твоята същност са скрити и Муса и Фараона. Трябва да ги потърсиш в себе си."

"Бъди озарен със светлината на откровението така, че скритият в теб Муса, да победи Фараона в теб!.."

Тази тема е толкова важна, че Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) връщайки се от битката при **Тебук**, наричана още **„Трудният поход",** в която лично взел участие, изрекъл следните думи:

"– Сега се завръщаме се от малката към голямата битка."

Изумени от чутото, сподвижниците попитали:

"– Нима има по-голяма битка от тази О, Пратенико на Аллах?"

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) пояснил:

"– Да! Сега се връщаме от малката към най-голямата битка, битката с душите си!"[1]

В своите наставления Едебали Хазретлери казва следното:

"– О, синко! Най-голямата победа е да опознаеш душата си. Врагът на човек не е друг, освен самият той. Приятел е този, който е опознал душата (нефс)."

Който не е спечелил тази вътрешна битка, остава загадка преди всичко за самия себе си. В този смисъл, който не е опознал себе си не може да разплете загадката наречена човек. Без да е разгадана тя не може да бъде осъзната

1. В айета е повелено: **"Даде Аллах пример на неверниците с жената на Нух и жената на Лут. Те бяха омъжени за двама Наши праведни раби, но им измениха [във вярата] и с нищо не ги избавиха от Аллах [мъжете им], и бе речено: "Влезте в Огъня с влизащите!"** (Сура Ат-Тахрим /Възбраната/, 10)

тайната на живота и смъртта, и да бъде разбран вечния свят.

В светлината на всички тези истини:

«Загадката наречена човек» е нашият основен проблем. Защото, ако човек правилно разкрие загадката в себе си ще се смири пред Истинния, ще приеме мъдростта и тайната на същността си и така ще намери вратата, която ще го отведе към близостта с Всевишния Аллах. Единствената формула за осъществяване на това е да се върви по следите на пророците и приближените раби на Аллах (евлияуллах). Защото те са правилният духовен ключ, който може да разплете тази загадка. Следователно човешкото ни достойнство придобива съвсем различно ниво в деня, в който искрено се присъединим към тези, които ги следват. Но ако излезем извън този кръг и попаднем в обществото на нечестивците и опълчващите се срещу Аллах, тогава дори познатото започва да се превръща в загадка за нас. А това – да пази Аллах – би ни погубило.

В този смисъл най-важното е да бъдем заедно с праведните. Защото тези възвишени хора въздействат на околните, като непрестанно ги насърчават към добрини, казвайки: **«Бъди като дъжда!.. Разпръсквай благодат!»** Това означава да сме достойни раби, а пътя за постигането на това преминава през обучение, възпитание, служене с всеотдайност и старание по пътя на Всевишния Аллах. Защото **«Възпитанието на поколенията»** зависи от това. Мъдростта на тази отговорност се разбира по-ясно, когато се има предвид това, че най-трудно пости-

жимото нещо в живота е човешкото възпитание. Поради това, при изграждането на личността трябва да се избягва **«Пестенето на материала».** Това означава, че по отношение на служенето си на Аллах, човек трябва да се старае да изпълнява всичко по най-съвършения начин. Това съвършенство се постига, когато **«... пренесем сърцето си в Харамейн (двата свещени града Мекка и Медина)»**. Защото розите в душата цъфтят само в благодатния климат на Харамейн. Трябва да успеем да се подготвим за вечността и да се превърнем в райски рози «**Преди да е изтекло времето, преди да е залязло слънцето»**. Когато всичко приключи и няма вече връщане назад, разкаянието и терзанието ще са напразни. Затова **«Да побързаме да се покаем»**, защото смъртта може да ни сграбчи дори в това наше най-жизнено дихание. От друга страна, онези, които не се покайват не могат да осъзнаят **«Човешката неблагодарност»**. Техният житейски път ги отвежда до вратата на огорчението и разочарованието. Целият им живот прилича на празни слова. Лошите черти на нрава им задушават сърцето и възприятията и **«Кинжалът в езика: Злословенето» -** се забожда право в сърцето, убивайки съвестта и душата. Трябва правилно да осъзнаем **«Значението на наставленията»,** защото те ще ни спасят от бедите и бездните. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил: *“Вярата е наставление.”* (Муслим, Иман, 95). За да успеем във всичко казано до тук, наред с усилията, които полагаме, трябва да осъзнаем и значението на «**Тайната скрита в молитвата (Дуа)»** и да я превърнем в същност на живота и служенето (ибадетите) си.

Тогава ще преодолеем всички загадки криещи се в нас и ще достигнем до любимия Пророк (салляллаху алейхи ве селлем).

Уважаеми читатели!..

Темите, които засегнахме по-горе са заглавия на статиите поместени в книгата ни. Този труд е съставен от статии публикувани в списание **„Шебнем”** - притурка към списанието **„Алтънолук”**. Освен това, за да допълним съдържанието и украсим настоящата книга, в последната й част поместихме **«”Капчици мъдрост” от Мевляна Хазретлери»**, като се постарахме да ги разясним накратко.[2]

Нека Всевишният Аллах украси живота на всеки един от нас с праведни дела извършени по Неговия път. Нека увенчае с успех достойните ни усилия. Нека ни помогне да носим подобаващо отговорността на вярата и човешкото достойнство така, че да застанем пред Него като част от общността на праведните и богобоязливите.

Амин…

2. Поднасяме благодарност към всички, които участваха в подготовката на тази книга и молим Всевишния Аллах да превърне делото им в садака–и джарие (благодеяние, за което човек получава постоянна награда).

Загадката наречена човек

„Пречист е Аллах (Субханаллах)! В душата на човека се крият: високомерието на Иблис; завистта на Каин; дързостта на адитите; непокорството на самудяните; безочието на Немруд (Нимрод); престъпването на Фараона, обявил себе си за „божество"; арогантността и низостта на Хаман; гнета и враждата на Карун; порокът на Бел'ам; лукавството на хората на Съботата; твърдоглавието на Велид бин Мугире и невежеството на Ебу Джехил... Ала самообладанието, способността за овладяване на желанията на душата и борбата с тях коригират всички тези отрицателни качества и спасяват човека от лошия нрав."(Ибн-и Кайъм ел-Джевзийе, ел-Феваид, Бейрут 1986, стр. 98)

ЗАГАДКАТА НАРЕЧЕНА ЧОВЕК

Всевишният Аллах (дж. дж.) е сътворил земния живот върху противоположности с цел изпитание. Поради това в него има и хубави и лоши неща, и добро и зло... Човекът е създаден като част от този свят и се намира сред всички тези противоположности. Във всеки един момент той е подложен на изпитание между заложените в душата му чувства на богобоязливост и склонност към греховните дела, между чувството за добро и зло. Така някои проявяват склонност към доброто и разкрасяват душевния си свят, а други обезобразяват вътрешния си мир, превръщайки се в слуги на злото.

Мевляна Хазретлери описва тези различни особености присъстващи във всеки един човек по следния начин:

"Вътрешният мир на човек прилича на гора. В нея изобилства разнообразие от добро и зло от всякакъв вид. Ако знаеш за милостта на Аллах към теб, описана в знамението ***«...и му вдъхна от Своя дух*** *(мъдрост от Своята мощ)»* *(Сура ал-Хиджр, 29) и ако черпиш благодат от това Божие вдъхване, бъди бдителен срещу „човека", срещу смесицата от странни чувства и усещания в него!..*

В емоционалния свят на човека присъстват същността и наклонностите на много видове животни, като хищността на вълка и жестокостта на прасето, хиляди приятни и отблъскващи черти. Човекът се формира и направлява от чертата, която надделее в него. Именно тя властва в същността му. Ако в съдържанието на една сплав златото е по-вече от медта, тя се приема за златна.

Понякога идва миг, когато в човек се проявява жестокост подобна на вълчата. В друг, подобно на луната той променя своя облик и придобива хубавия лик на Юсуф. По тайнствен и неразбираем начин и добрините и злините проникват от сърце в сърце. Дори възприемчивостта, знанията и уменията могат да се предават от хората на животните, които опитомяват.

Непокорният разярен кон се подчинява на емоционалното състояние на собственика си и преминава в спокоен ход. Мечката бива опитомена. От хората се предава старание и желание на кучето и то започва да служи; да ловува, става пастир на стадо овце или пазач.

И кучето на «Младежите от пещерата ал-Кахф» прояви вярност и остана с тях, благодарение на което и то бе споменато в Корана.[3] *Докато съпругите на пророците Лут и Нух (алейхимесселям), се повлияха от нечес-*

3. (Виж: Сура Ал-Кахф /Пещерата/, 18)

тивците, вътрешният им свят потъмня и се превърна в затвор, така те станаха от обитателите на ада.[4]

Понякога в душата на човек взимат връх противоположни черти. Тогава той в един момент става като дявол, а в друг – ангел!.. Понякога е коравосърдечен и жесток, а понякога се превръща в топла прегръдка за нуждаещия се, сирака и окаяния!..”

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) също ни известява за това, че създаването на човека с разнороден характер води началото си от сътворяването на Хазрети Адем (Адам) и повелява следното:

“Всевишният Аллах е сътворил Адем от пръст, взета от различните краища на света. Като отражение на разнородния характер на тази пръст, синовете на Адем се раждат с червен, бял, черен цвят на кожата, а някои са съчетание от всички тези цветове, едни са нежни, други сурови, едни са с благ нрав, а други с лош (тоест с различни дадености, особености и характер).” (Ебу Давуд, Сюннет, 16; Тирмизи, Тефсир, 2/2955; Ахмед, IV, 400)

Пояснявайки този хадис, известният ислямски учен Ибн-и Кайъм ел-Джевзийе описва човешката душа (нефс) по следния начин:

---

4. В айета е повелено: **“Даде Аллах пример на неверниците с жената на Нух и жената на Лут. Те бяха омъжени за двама Наши праведни раби, но им измениха [във вярата] и с нищо не ги избавиха от Аллах [мъжете им], и бе речено: “Влезте в Огъня с влизащите!”** (Сура Ат-Тахрим /Възбраната/, 10)

„Пречист е Аллах (Субханаллах)! В душата се крият: високомерието на Иблис; завистта на Каин; дързостта на адитите; непокорството на самудяните; безочието на Немруд (Нимрод); престъпването на Фараона, обявил себе си за „божество"; арогантността и низостта на Хаман; гнета и враждата на Карун; порокът на Бел'ам; лукавството на хората на Съботата; твърдоглавието на Велид бин Мугире и невежеството на Ебу Джехил.

В душата има и особености присъщи на животните. Например алчността на враната, лакомията и ненаситността на кучето, себелюбието на пауна, склонността към мръсотията на майския бръмбар, непокорството на гущера, злопаметността на камилата, импулсивността на тигъра, смелостта на лъва, нечестивостта на плъха, разпръскването на отрова на змията, наглите безсмислени постъпки на маймуната, склонността на мравката да складира, лукавостта на лисицата, измамния сън на хиената...

Ала самообладанието, способността за овладяване на желанията на душата и борбата с тях коригират всички тези отрицателни качества и спасяват човека от лошия нрав."(Ибн-и Кайъм ел-Джевзийе ел-Феваид, Бейрут 1986, стр. 98)

В Свещения айет от Корана е повелено:

"Кълна се ...и в душата, и в Онзи, Който я е създал, и на нея е посочил [що е] нечестивост и богобоязливост! Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който се омърсява." (Сура Аш-Шамс /Слънцето/, 7-10)

Юнус Емре, който с невероятна лекота успява в своите стихове да предаде и най-сложните истини от тасаввуфа, казва следното за вътрешния мир на човека:

Истинният (Хак) даде ми едно сърце, удивява се навред щом погледне
Идва миг ликува, а в друг – ридае и тъгува.

Студ сковава го веднъж, чини ти се, че настава люта зима
Друг път се съживява, от приятна вест се възродява, като прелестно красива лозова градина.

В миг над небесата се издига, в друг – вдън земята слиза
Струва ти се, че е капчица, а ето – в океан прелива.

В миг невеж е, нищо сякаш не знае
В друг – превръща се в Гален или Локман (лечителя) гмурвайки се в мъдростите на познанието.

В миг като Исус душите мъртви съживява
В друг влиза в храма на надменността подобно на Хаман и Фараона.

Тези противоречия, които всеки човек изживява дълбоко в душата си се проявяват и в обществения живот. В едно и също общество продължават своето съществуване както духовно извисените, живеещи в мъдростта и душевното спокойствие на вярата, така и изгубените във водовъртежа на безверието.

Между тези два полюса, съществуват хора от всякакво ниво и нрав. Техният социален живот като общност много напомня гора, приютила разнородни видове животни, от най-приятелски настроените до хищниците. Така има хора, които са лукави като лисица, хищни като хиена, ненаситни събирачи на вещи като мравки или такива, които подобно на змии изливат отрова край себе си. Някои от същества в тази гора хапят милвайки, други смучат кръв подобно кърлежи, трети се смеят в лицето, а зад гърба копаят гроб. Има и такива, които са безобидни като заека и пеперудата.

Този, който не е успял чрез духовно усъвършенстване да се освободи от зависимостта на душата (нефс) и да изгради устойчива и зряла личност, се намира под обсадата на отрицателните качества, които го заобикалят. В някои хора преобладава нрава на едно животно, а в други нрава на няколко. Поради това, че вътрешният свят се отразява във външността и поведението на човек, тези характери са осезаеми и лесно доловими за духовно извисените.

Всъщност да се живее в свят изпълнен с толкова противоположни характери е доста сурово изпитание. Наградата за това изпитание са раят (дженнет) и Ликът на Аллах (Джемалюллах). Същевременно преодоляването на земното изпитание и удостояването с приближаване към Аллах са целта на човешкото сътворение. Затова човекът трябва да се освободи от всички лоши нрави и да придобие възвишени качества и добродетели, тоест да живее с чест и достойнство.

Хората, които живеят в общество, където всеки негов член се е обгърнал в нрав на някакво животно, трябва да са внимателни и бдителни. Защото човек не може винаги да е близо само до праведни и верни хора, които са добронамерени и доброжелателни към него. Дори да съществуват щастливци, които често присъстват на беседите на праведни хора, тяхната близост също е ограничена във времето и пространството. Поради това, че такива доброжелателни хора са рядкост и общуването с тях е ограничено, човек трябва да се научи как да живее сред хора с лош характер. Историческа истина е, че благодарение на силната си богобоязън, израсналият в дворците на Фараона, Хазрети Муса и правоверната жена на опълчилия се Фараон – Асия са успели да опазят истинската си същност и вяра. Многобройните злини и трудности, които са преживели, не са отслабили тяхната вяра, а напротив укрепили са я.

От друга страна хората, които са подложени на постоянни вътрешни и външни отрицателни внушения и въздействия трябва винаги да бъдат изключително бдителни. В противен случай проявата и на най-малкото нехайство или небрежност може да доведе до големи материални и духовни нещастия. Поради това, че не се знае с кое свое действие човек може да си навлече Божия гняв или Божието задоволство всичко, което правим трябва да бъде в границите на благоприличието.

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е известил за жена, която денем и нощем много служела на Аллах, но

станала от обитателките на ада, защото не се погрижила за котката, която живеела в дома ѝ, и така станала причина животното да умре от глад. Както е видно и от този пример притъпяването на милосърдието към животните, колкото и незначително да ни се струва, е „подхлъзнало” крака на праведен раб. Следователно трябва да раздаваме на създанията от благата, които Аллах ни е дарил според нуждите им.

Етапът наречен живот, който продължава до предаването на последния дъх е опасно пътуване, подобно на шофирането по хлъзгава настилка. Понякога само миг разсейване е достатъчен, за да отведе човек към страшно наказание, макар от рая да го е деляла само крачка. Историята познава много такива примери. Карун, който първоначално бил от праведните, с времето забогатял неимоверно много. В Свещеният Коран за него се казва:

“…Ние му дадохме от съкровищата толкова, че група силни мъже едвам носеха ключовете му…” (Сура Ал-Касас /Разказът/, 76)

Тези съкровища обаче не са му донесли добрина и спокойствие. Вместо да бъде признателен за богатствата, осланяйки се на тях, той дръзнал да се изправи срещу Хазрети Муса (алейхисселям). Това възгордяване и самонадеяност го довели до гибел. (Сура Ал-Касас /Разказът/, 76-82)

И Бел’ам бин Баура[5], който е живял по времето на Хазрети Муса и бил достигнал духовна извисеност, бил

5. В свещения айет от Корана е повелено: **“И прочети им вестта за онзи, на когото дарихме Нашите знамения, а той се изплъзна от**

подведен от желанията на душата си и станал от погубените.

И Карун, разглезен от амбицията си за богатства и Бел'ам, опиянен от страстите, въпреки високото си духовно ниво, погубиха сами себе си. Човек не бива да се възприема **"под гаранция"** или **"спасен със сигурност"**, а трябва да полага усилия да бъде внимателен и бдителен през целия си живот. Такава гаранция не е дадена на други освен на пророците. Това означава, че човек трябва да изживее живота си в богобоязливост, да бъде внимателен, прецизен и предпазлив така сякаш върви по минирано поле.

✿

Както всяко същество така и човекът изживява своя живот по начин съответстващ на наклонностите му. Както за пчелата е невъзможно да живее извън мястото, където е свикнала да намира храна и въздух – света на цветята и техния прашец, така и плъховете, свикнали по природа да се хранят с мръсотия, не могат да обитават розови градини. Както духовно извисените души се утоляват с благодатта отразяваща се от „Хакикат-ъ Мухаммеди" (духовната личност на Хазрети Мухаммед - с.а.в.), така и злите и не-

тях. И сатаната го направи свой последовател, и стана той един от заблудените!.." (Сура Ал-Араф /Стената/, 175) Тълкувателите известяват, че човекът посочен в знамението, чието име не е споменато е Бел'ам бин Баура от народа на пророка Муса. Първоначално този човек приел вярата и повярвал на Хазрети Муса, но впоследствие изпаднал в неверие заради нищожни земни облаги.

честиви души се задоволяват със злини и приемат нищетата за щастие.

Изхождайки от тази истина можем да кажем, че общество, в което надмощие взимат хора с нрав на жаби се превръща в блато. Когато връх вземат хора с нрав на змии и хиени, цял един народ бива отровен и там се появява терор и анархия. А когато надделеят милосърдни, състрадателни и нежни хора с добър нрав и извисена душевност, цялата страна се превръща в градина от рози, възцарява спокойствие и обществото намира истинското щастие и благоденствие.

Днес, когато човешкото общество е разяждано от негативни влияния в резултат, на които броят на аморалните и лоши хора се увеличава, човек трябва да полага много повече усилия, за да предпази себе си, близките и околните. По примера на Младежите от пещерата ал-Кахф, споменати в Свещения Коран, не бива да се повличаме в грешките на обществото, в което живеем и трябва да можем да кажем „Стоп!” на това негативно развитие. Започвайки от себе си, малко по малко трябва да се стараем да поправяме и подобряваме средата си. Един от приближените раби на Аллах - Имам Газали Хазретлери описва как в такова смесено общество, ако не внимават хората могат постепенно и неусетно да се подхлъзнат:

“Интелектуалната близост с нехаещите с времето се превръща в духовна близост. Тя причинява гибелта на човек. Знай добре, че опиянението предизвикано от нехайството е по лошо от това на алкохола.”

Всички създания начело с човека малко или много се влияят от средата си. Влиянието на средата върху създанията е истина, която е известна отдавна, но опитите направени в последно време показват, че и духовното състояние оказва голямо влияние върху материята.

Един от най-явните примери за това са т. нар. „водни кристали”, станали популярни неотдавна чрез медиите. Друго проявление на това бе наблюдавано в нашият Коран курс за девойки „Азиз Махмуд Хюдаи”. В две стаи разположени една до друга бяха поставени две саксии с цветя от един и същ вид. Над едното бяха изписани Най-прекрасните имена на Аллах (Есма-ул Хусна), в близост до него се четеше Коран и при всяка възможност се произнасяха думи с позитивно съдържание.

В саксията на другото цвете бяха написани и закачени думи с негативно значение и в стаята често се пускаше поп музика. Само в рамките на един, два месеца цветето, над което бяха изричани хубави и свети думи, израсна и се раззелени, а другото, над което звучеше поп музика пожълтя и започна да повяхва.

Това ясно показва как дори материята се влияе и едва ли не „облъчва” от случващото се около нея. Човекът със своя вътрешен свят, дълбока душевност и съзнание е създаден като по-висше творение спрямо останалите създания и затова в много по-голяма степен се влияе от околните. Поради това, когато човек избира приятелите и средата си трябва да е изключително внимателен и прецизен, за да

може в този смесен обществен живот да живее в спокойствие, духовност и щастие.

В айетите на Свещения Коран е повелено:

“О, вярващи, бойте се от Аллах и бъдете с правдивите!” (Сура Ат-Тауба /Покаянието/, 119)

“И щом видиш такива, които празнословят за Нашите знамения, отстрани се от тях, докато не се впуснат в друг разговор! И ако те унесе в забрава сатаната, не сядай, щом си спомниш, с хората-угнетители!” (Сура Ал-Анам /Добитъкът/, 68)

“…Щом чуете да бъдат отричани знаменията на Аллах и да бъдат подигравани, не сядайте с неверниците, докато не встъпят в друг разговор. Иначе ще сте като тях. ” (Сура Ан-Ниса /Жените/, 140)

✿

О, Аллах, търсим убежище при Теб от нашепващата злини душа (нефс)!.. Отреди ни праведни и верни другари, които ще ни внушават не греховни дела, а богобоязливост !.. Отреди ни да се явим пред Теб като чисти и неопетнени от земното Твои раби каквито бяхме в мига, в който се родихме!..

Амин!..

Бъди като дъжда!..
Разпръсквай благодат!

Както дърветата, с узрял плод свеждат клоните си до земята, за да ги поднесат към човека, така онези, които притежават разум, знание и мъдрост биват скромни, приветливи и гостоприемни и с обич поднасят и на другите от своите познания. Човек трябва да премахне суетата, показността и високомерието от душата си и да превърне духовния си свят в съкровищница, от която всички същества да могат да се възползват и да намерят мир и спокойствие.

БЪДИ КАТО ДЪЖДА!..
РАЗПРЪСКВАЙ БЛАГОДАТ!

Тази безкрайна вселена по най-хубавия и съдържателен начин ни внушава какви достойни качества трябва да притежава човек. В същото време тя ни известява и от кои отрицателни неща трябва да се отдалечим. Защото тази книга на вселената, с положителното и негативното в нея, представлява една изложба на мъдрости и поуки. В тази експозиция, от ямата до върха, могат да бъдат видени безброй примери, указващи всякакви положителни и негативни състояния. Следователно, дори да наблюдава само небето и земята с вътрешния си взор, човек би прочел невероятни неща и би си взел много поуки, според които да начертае посоката на житейския си път. Понякога това, което може да ни каже едно дърво или плачеща сърна; една пчела или птица; черната пръст, даваща несметна реколта; слънцето, огряващо света и небесата изливащи благодат над земята, не може да бъде казано от купища книги. Онези, които отварят слуха си за тези неща биват удостоени със съвсем различна красота.

За тези, които притежават живи сърца, вселената е учител, който чрез безмълвните си стихове, интригуващо и изчерпателно, разяснява на виждащите очи и чувстви-

телните сърца състраданието и безграничната щедрост така, че няма нужда от други напътствия. Човек непременно трябва да разчете тази истина и във всяко свое действие трябва да мисли колкото за своята, толкова и за ползата за другите хора, трябва да бъде състрадателен и да раздава щедро на нуждаещите се от благата, с които Всевишния Аллах (дж. дж.) го е дарил.

Онези, които отправят поучителен поглед към вселената, от микро до макро света, започват да откриват в нея съкровищницата на безкрайните Божествени проявления и тайни, така сякаш вселената безмълвно им нашепва божествени стихове. Това е и желанието на Всевишния Аллах, Който ни посочва тази съкровищница от тайни, за да размишляваме над Божието величие и да осъзнаем собствената си нищожност. Така, първата заповед „чети" съдържа в себе си и тези Божествени тайни. Чрез размисъла и поуките, произтичащи от духовния прочит на сърцето, човек ще осъзнае в дълбочина мъдростта на сътворението си и в благодатната почва на изумлението и безсилието ще се превърне в смирен раб на Аллах (дж. дж.). Защото, за да открие Божественото величие рабът трябва да усети своето безсилие и виждайки величието на Аллах, да осъзнае нищожността на страстите си.

За да извиси рабите си до тази степен, Всевишният Аллах (дж. дж.) показва на очите и сърцата великолепието, съвършенството и Божието могъщество във вселената, като им разяснява следното:

“Който сътвори седем небеса на слоеве. Не ще видиш несъразмерност в творението на Всемилостивия. Пак обърни взор! Нима виждаш пукнатини?”

„После пак обърни взор веднъж и още веднъж. Взорът ще се върне към теб безсилен и морен.” (Сура Ал-Мулк /Владението/, 3-4)

И наистина, какви прекрасни чудеса на Божието изкуство са: оживлението от безбройните звезди по небето с неугасваща от хилядолетия красота и безпогрешност до милиметър, всяка от тях притежаваща хиляди особености; слънцето, което нито за миг не губи от енергията си, работейки като Божествен календар, даряващ живот на земята и неговото огледало – луната! Какво величествено проявление на могъщество е пръстта, от която се раждат и узряват безброй плодове и зеленчуци с различен вкус, мирис, цвят и хармония! И най-вече водата - изливаща се върху сухата земя – един съвсем различен и неповторим Божествен еликсир, извор на съживяване, жизненост и живот...

Това неповторимо великолепие и разкош приканва всеки един човек към размисъл за Всевишния Аллах (дж. дж.). Но в повечето случаи, поради нехайство или поради това, че е свикнал да вижда всичко това, човек не забелязва тези изключителни неща. В резултат, тези безброй проявления на напътствия и мъдрост се изгубват пред нехайните очи, без да проникнат в разума и съзнанието подобно на капчици дъжд, стекли се върху скали.

А всъщност и малко размишление (тефеккюр) би било достатъчно. Защото размисълът е единственият еликсир, който подхранва искреността (ихляс) и богобоязливостта (таква) в служенето на Аллах (ибадет). Така например всеки айет от Свещения Коран, който четем по време на намаз трябва да ни въздейства не само с думите, но и със смисъла вложен в него. Само така служенето на Аллах ще е истинско. Всевишният Аллах повелява: **«И свеждай чело до земята в *суджуд*, и [към Аллах] се приближавай!»** (Сура Ал-Алак /Съсирекът/, 19). Това, което приближава раба към Всевишния Аллах е размисъла чрез сърцата, тяхното усещане.

За размишляващите всичко в тази вселена е самò по себе си училище. Дори неукият човек, който няма никакво образование може да придобие способност да разчита живота и събитията в това „училище” и да поеме своя дял от всички тайни, мъдрости и истини. Всяко листо, всяко цвете и всеки плод се превръщат в книга за него. Достойният поет Саади Ширази казва:

“За зрелите (мъдрите, осъзнатите) дори само едно листо от дърветата е като произведение разкриващо познанието за Аллах (Марифетуллах). За нехайните и всичките дървета не са колкото едно листо.”

Накратко, безбройните създания във вселената проговарят само за мъдрите и проницателните и говорят, говорят безспир.

Нали за това са създадени толкова много светове, за да бъдат полезни на човек. Така много от създанията

произвеждат повече от нуждите си. Причината за това е да задоволят нуждите и на други, и най-вече на човека. Колко голяма мъдрост се съдържа в това за онези, които притежават разум и сърце. Например:

Пчелата живее 45 дни. Това кратко време тя прекарва в производство на мед за себе си и поколението си. Освен това произвежда много повече от нуждите си, като най-голям дял от това се пада на човека. Така и кравата, която произвежда мляко необходимо за рожбата ѝ, всъщност дава много повече, така че човекът да може да се възползва. Ябълката се отрупва с плодове, а само едно семенце от плода на ябълковото дърво е достатъчно, за да поникне ново.

Тези примери са само някои от поучителните уроци на вселената.

Както дърветата с узрял плод свеждат клоните си до земята, за да ги поднесат към човека, така онези, които притежават разум, знание и мъдрост са скромни, приветливи и гостоприемни и с обич поднасят и на другите от своите познания. Човек трябва да премахне суетата, показността и високомерието от душата си и да превърне духовния си свят в съкровищница, от която всички същества да могат да се възползват и да намерят мир и спокойствие. Казано с други думи: да бъде като кристално чистата вода от водопадите по сияйния път на Пророка на благодатта и милостта Хазрети Мухаммед Мустафа (с.а.с.); да бъде съживяващ, оздравяващ, освежаващ и раззеленяващ като водата. Като благословената вода, от която и вълка и пти-

цата - всеки може да пие и като шадраван, подбуждащ хората към служене на Аллах (ибадет).

Нека помислим върху приключенията на водата. Водата изсипваща се от дъждовните облаци понякога попада в плодородна почва и става причина там да се раззеленят и пораснат живи същества, а друг път се погубва, изсипала се над скалиста или глинена област или в пустинята. Обратно на това понякога, макар да не се вижда резултат на повърхността на земята, тя се събира под нея и се превръща в лечебна изворна вода, която с нетърпение чака да пробие пръстта, за да бликне.

Водата на повърхността на земята служи на хората. Тя се използва за храна, за пиене, за почистване и много други нужди като понякога се замърсява от това. Тази мръсна вода с топлината на слънцето се издига като пара в небето, след което струпвайки се на облаци отново се излива като благодат на земята.

Хазрети Мевляна описва тези приключения с „думите” на водата по следния начин:

“Водата засища нуждаещите се и сираците на земята, дарява живот на пресъхналите от жажда.

Но когато започне да се замърсява и изгуби чистотата и прозрачността си и тя като нас изпада в безпокойство от това, че се е измърсила и започва да се вълнува.

С вопъл и стон започва да моли Аллах «О, Аллах! Раздадох всичко, което ми дари, всичко дадох и сега аз съм в нужда.

Всичко, което имах изсипах и върху чистото и върху мръсното...О ти, Владетелю, Който даряваш богатство, дари и мен с повече.»

Чувайки тези стенания и молби, Всевишният Аллах повелява на облака: «Отведи я на хубаво място без да я нараняваш.» А на слънцето заповядва: «Побързай, извиси я в небесата с топлината си.!..»

Прекарвайки я през различни пътища, я пречиства в небесата. След това я изсипва над земята под формата на дъжд, сняг или градушка. Накрая я отвежда до необятните морета."

Предавайки ни това природно явление, на което ставаме свидетели всеки сезон, Хазрети Мевляна символично казва: *«Както водата се пречиства в небето, така и ти се приближи към Всевишния Аллах, пречисти се от всички мръсотии. По този начин и ти стани като дъжда, разпръсквай благодат и милост!»*

Колко хубаво повелява Всевишния Аллах това, че съживяването на земята чрез водата, под формата на благодатен облак е пример за хората:

"Аллах е, Който праща ветровете и те понасят облаци, и ги насочваме Ние към мъртва земя, и съживяваме с тях земята след нейната смърт. Така ще бъде и възкресението!" (Сура Фатир /Твореца/, 9)

Човекът, който е бил капчица вода в корема на майка си, е казал „Селям" (поздрав) на живота, родил се е, пораснал е и се е смесил сред хората. Но изяществото и кра-

сотата, скрити в природата му, са започнали да се зацапват от мръсотията на страстите и греховете. Ако се помоли на Всевишния Аллах (дж. дж.) със съжаление за стореното и се опита да пречисти греховете си със сълзи на очи, той се извисява и достига до духовна чистота и зрялост. Достигнал до това ниво, с повелята и позволението на Всевишния Аллах, човек започва да разпръсква благодат в сърцата на хората. За тях той се превръща в извор на мъдрост натоварен със задачата да напътства.

Това, което искаме да кажем е, че в същността си човекът е чист и невинен. Нечистотиите, мръсотията и петната го замърсяват впоследствие. Това обаче е временно, непреходното в него са благородството и чистотата на духа. Поради това човекът, за да почисти полепналата по него мръсотия, по своя воля изкачва стъпалата на узряването и се извисява. След като се издигне до определено ниво според нуждата, която хората имат от него, Аллах го натоварва с това да бъде полезен на Неговите раби с труда, словото и сърцето си.

Нека Всевишния Аллах дари всички с това прекрасно състояние! Нека стори делата и нрава ни извор на чиста милост, благодат и напътствие като дъжда! Както пречиства водата извисявайки я в небесата, да извиси при Себе Си пречистени и нашите души и сърца.

Амин…

Възпитанието на поколенията

Децата са поверени на родителите от Всевишния Аллах. Невинните и чисти сърца на децата, в които е заложен исляма (тоест те се раждат отдадени на Аллах) са като чиста пръст, като суров необработен диамант готов за шлифоване. Дали в бъдеще ще се превърнат в рози или тръни, дали ще дадат сладък или горчив плод, зависи от качеството на семената посяти в тях.

„Съблюдавай правата на майката! Направи я корона над главата си! Защото, ако майките не търпяха родилни мъки, децата нямаше да намерят начин да се появят на земята.” (Хазрети Мевляна)

ВЪЗПИТАНИЕТО НА ПОКОЛЕНИЯТА

Най-трудната професия на света е възпитаването и обучаването на човека, защото душата (нефс), която той притежава е най-голямата пречка за узряването му. Поради това Всевишният Аллах (дж. дж.) е изпратил пророците като най-големите възпитатели за хората. Основната цел и на тасаввуфа е чрез напътствие на душата да опази сърцето от нападенията ѝ.

Поправянето на душата (нефс), тоест „дялането" на неравностите в нея и довеждането ѝ до приемлив вид, налага преминаване през много изтощителни етапи. Да се преодолее „суровостта" е мъчителна работа. Спасяването на Юсуф в душата, от ямата на страстите е възможно чрез търпение и постоянство спрямо трудностите и мъченията на духовното усъвършенстване. *(тук се прави аналогия между спасяването на душата от страстите и спасяването на пророка Юсуф алейхисселям от кладенеца, в който е бил хвърлен от братята си, виж Сура Юсуф)*

Използвайки сравнение Хазрети Мевляна представя това като сваряването на нахута върху огъня. Следователно тежестта на най-умелото и благодатно възпитание се пада на майките. Ако те сериозно и съзнателно възпита-

ват децата си, така както се вари суровия и твърд нахут, може да се постигне съвършеното узряване. Тези усилия са като размекването и оформянето на необработено желязо в огъня.

В метафоричен стил Хазрети Мевляна разказва за съзряването на човека в резултат на възпитанието:

“Погледни как ври суровия нахут. Как подскача, когато го опари врялата вода, как кипи и прелива.

(С безмълвен език говори с жената, която го вари, за да приготви ястие:)

«– Защо ме хвърляш в огъня? Щом ме купи защо ме довеждаш до това състояние, защо ми причиняваш болка, защо се отнасяш така зле с мен?»

А домакинята потупвайки нахута с черпака казва:

«– Хайде свари се добре, недей да бягаш от огъня! Не те варя, за да те мъча или тормозя или защото не те искам и обичам. Варя те за да добиеш вкус, да се превърнеш в храна, да дадеш сили на онези, които ще се нахранят с теб.»”

Това, върху което се акцентира тук е да не се проявява погрешно състрадание и нежност към онези, които трябва да бъдат възпитавани. Родителите, които от съжаление към децата си не смеят да ги възпитават, всъщност съсипват и земния и отвъдния им живот (ахирет). Ако домакинята се вслуша в стоновете на нахута, той ще разруши зъбите на някого. По същия начин децата, останали „сурови” от гледна точка на духовността, завличат и семейството си

и обществото към бедствие. За да разясни тази мъдрост Хазрети Мевляна продължава думите на домакинята:

"– Ей нахут! Когато беше на нивата ти пи вода, раззелени се и порасна. Водата, която ти пое, стана причина да влезеш сега в огъня (върху, който ври тенджерата). Защото, онази вода бе предназначена за този огън... Огъня на обичта е за да те освободи от суровостта (от страстите на душата).

Милостта на Аллах надделява над гнева Му. От Неговата милост е това, че когато иска да изпита някого, Той му изпраща нещастия. Защото в страданията, изпратени от Него, има скрита милост.

Нима може да се постигне духовна зрялост и обичта на Аллах без страдание на душата, без битка със страстите? Когато те застигат нещастия и страдания по силата на Божието предопределение знай, че в тях е скрита милост и не се натъжавай. Заради тези страдания ще пожертваш по пътя на Аллах обичта към земното и всичко, към което изпитваш страст. След нещастията, които са те сполетели ще видиш Неговата милост и потопен в извора на тази милост ще се пречистиш от греховете и нечистотиите на душата, така ще станеш достоен за Божествените награди. (Нали Аллах е повелил: ***«С трудността има и леснина. Да, с трудността има и леснина.»***[6] *И ти бъди търпелив към трудностите, за да получиш благополучието, идващо след тях.)"*

6. Сура Ал-Инширах /Разтварянето/, 5-6.

Така Хазрети Мевляна определя страданията, мъката и трудностите, които сполетяват човек по пътя на духовното усъвършенстване, като благодат и продължава думите на домакинята по следния начин:

"–Ей нахут! През пролетта излезе на повърхността на земята и порасна. А сега притеснението те навести. Отнеси се добре към този гост, за да ти се отблагодари, когато си тръгва. И така да спомене пред Владетеля на истината – Всевишният Аллах за твоето гостоприемство и добродетелност.

И накрая вместо дар, при теб да дойде Онзи, Който те е дарил с всички тези блага (тоест достигни до Създателя на всички причини – Всевишният Аллах) така, че всички земни блага да ти завидят.

Не се намръщвай срещу мъката, която идва от Любимия, посрещни я с думите „добре дошла". Няма нищо по-сладко и по-свято от тъгата и страданието. Защото отплатата за тях е безкрайна."

Тук Хазрети Мевляна изразява това, че от нахута, тоест от онзи, който иска да се усъвършенства духовно се очаква отдаденост като тази на Хазрети Исмаил. Защото дори онзи, който „изпича" да е опитен като Хазрети Ибрахим, ако „изпичащия се" не е отдаден като Хазрети Исмаил, няма да има резултат. Поради това домакинята се обръща със следните думи към нахута:

"–Ей нахут! Аз съм Халил Ибрахим, а ти си моят син изправен срещу ножа. Не се вълнувай, не се страхувай,

положи глава под ножа на тъгата, така както Исмаил прояви отдаденост към Всевишния Аллах. (Ала онзи нож познава всички, които са като Исмаил и им помага да се приближат още повече към Аллах).

Да, ще отсека тази глава, но това не е твоята глава и няма заколение и смърт. (Защото това е поваленатa глава на страстите и пороците).

Неизменната воля на Аллах не е да бъде отсечена твоята глава. А (отблъсквайки земните страсти на душата си, да бъдеш достоен за проявленията на имената и качествата на Аллах и така) да му се отдадеш смирено. Затова се постарай да му се отдадеш от сърце и душа.

Накратко нахут, страдай, свари се (и узрявай), освободи се от егоизма и преходното съществуване (за да откриеш щастието)!

В градината, в която бе посаден известно време бе фиданка, облечен в зелените си одежди, весело се смееше и се полюшваше безгрижно. Но сега (след преживените страдания) се превърна в рядко срещана роза от градините на душата. ”

След тези думи, опитната и умела домакиня напомня на нахута за високата му стойност и разкрива как може да стане още по-ценен:

“–Ей нахут! Ти напусна градината от пръст и вода, превърна се в залък, смеси се с живите. Стана храна и влезе в телата на хората. Така се превърна в сила и ми-

съл. Възникна като растение, сега се укрепи със силата на животинския дух, стани лъв в горите, след което с тази сила стани полезен за човешкия дух.

Аллах да ми е свидетел, ти се отдели от качествата на Истинния и така дойде. Побързай и се върни отново към Неговите качества (да дарява благодат).

Ей нахут! Ти се съживи чрез даровете идващи от облака, дъжда, слънцето и небето. А сега след битката със страстите в душата си, ти получи благодат от Божиите качества и се извиси в небесата.

Ти се съживи от синтеза на слънцето, облака и дъжда. После се свари, придоби вкус и узря. А сега ставайки залък на праведен човек, стана негова душа, сила, дела, слово и мисъл (и се извиси в небесата)."

Умелата и сръчна в сваряването на твърдия нахут жена, в известен смисъл чрез него представя онзи, който върви по пътя на Аллах, обръщайки внимание на това, че по този път на съзряване и духовно усъвършенстване трябва да се напредва с желание и обич, а не насила. Преминавайки от метафора в метафора, Хазрети Мевляна продължава своите напътствия така:

"Щом така стоят нещата, ей ти пътнико по пътя на Аллах, отправи се към отвъдния свят по най-хубавия начин (като за Шеб-и Арус (сватбен ден) тоест с пречистено сърце), а не в страдание и съжаление, подбутван тъй както разбойниците отиват на бесилото.

Не забравяй, че (необученото) куче, което не е ловец не носи каишка с медальон. Дори приятелството на онзи, който не е преминал през страданията и не е узрял, а е останал суров е само вреда и загуба.”

Пред тези дълбокомислени и убедителни мъдрости и наставления нахута свежда смирено глава. Освобождава се от суровостта си и искрено се насочва към съзряване. Отдава се досущ като Хазрети Исмаил (мир нему). Всъщност в това се състои целия въпрос.

Накрая нахута се обръща към домакинята, която го вари, изричайки от сърце и с благодарност:

“–О, добродетелна жено! Добре, щом като така стоят нещата. Помогни ми да увра хубаво. В това варене ти си като извисяване за мен. Потупвай ме с черпака по главата, та да се напътя!

Тоест, о духовен наставнико колко хубаво ме възпитаваш, мен - незначителния ученик. Аз ти се отдадох изцяло.

Да се оставя така да увра и да намеря път от прегръдките на борбата към истината. В противен случай човек придобива дързост в морето на съществуването, побеснява подобно разярен слон.”

Тогава домакинята разказва на нахута действителността, която самата тя е преживяла:

“– И аз преди това бях частица от земята, малко късче като теб. Влязох в битка с изгарящата подобно на

огън душа. След като вкусих удоволствието от победата над земните страсти, станах достоен човек (намерих мир и започнах да излъчвам спокойствие).

Известно време, изпитах оживление на земята; дойде време когато влязох в тенджерата на тялото, там се варих, кипях, преливах и станах човек.

Преди да си се обвил с душа (докато бе още нежива материя) без думи ти казвах: «Тичай извиси се от това ниво, за да достигнеш до човешкото ниво така, че да придобиеш стойност.» Когато се освободи от неживата материя и се обви с душа, ти казах „ври”, премини и през животинското и се извиси до човешкото.

Моли се на Аллах да разбереш правилно тези мъдрости и тайни знаци и да не се подхлъзнеш към безразсъдството!..”

Хазрети Мевляна, който превръща тези метафори в огледало на истината оприличава майките, които ще съживят и напътстват поколенията на мъдри духовни учители. Тоест една жена е задължена да отгледа поколенията, възпитавайки и напътвайки ги с чувствителност, достойнство и изящество, присъщи на мъдрия духовен ръководител.

За това всяка майка има две големи задачи:

Първата: да успее да убеди подрастващите в необходимостта да бъдат възпитавани;

Втората: да успее умело да осъществи това възпитание.

Всъщност това правят и мъдрите духовни наставници. И то се дължи на факта, че те самите са се изградили като достойни и пълноценни личности във всеки един аспект. Защото както полу-доктора може да причини смърт, така и полу-възпитателя може да съсипе поколението…

Децата са поверени на родителите от Всевишния Аллах. Невинните и чисти сърца на децата, в които е заложен исляма (тоест те се раждат отдадени на Аллах) са като чиста пръст, като суров необработен диамант готов за шлифоване. Дали в бъдеще ще се превърнат в рози или тръни, дали ще дадат сладък или горчив плод, зависи от качеството на семената посети в тях.

Силните общества възникват от здрави семейства. А те са плод на труда на достойните майки, които са изградили себе си чрез духовно възпитание и са преодолели пречките на земните страсти. Най-хубавият пример за това са достойните сподвижнички на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) . Те са възпитавали децата си на самоотверженост чрез душите и имуществото си. Изваяли са сърцата на рожбите си с обичта към Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) .

Нека Всевишният Аллах ни дари с благодатта да отгледаме и възпитаме прекрасни поколения, които да бъдат райски рози като тях!

Амин!..

Пестенето на материала...

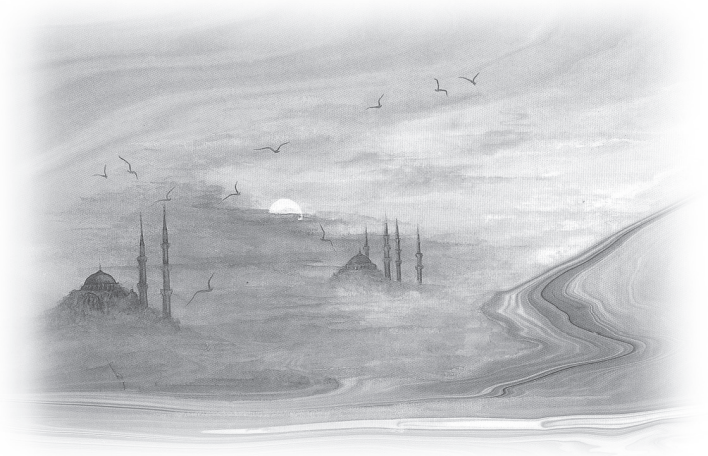

Всичко в живота ни трябва да е безупречно. И най-вече духовният ни мир!.. Известна е поговорката: "Заради полу-ходжата можеш да излезеш от религията, а заради полу-доктора - да загубиш живота си." По същия начин всичко, което е наполовина води след себе си бедствия. Всяка половинчатост и недостатък в изграждането на сградата на вярата (иман), служенето на Аллах (ибадет), взаимоотношенията, семейния живот и най-вече в сградата на нашия живот е лош предвестник на материални и духовни катаклизми.

ПЕСТЕНЕТО НА МАТЕРИАЛА…

Светът и животът са пълни с поуки. Чрез тях Всевишния Аллах отваря прозорци от хиляди известни към още толкова неизвестни. Така кога с буря, кога със земетресение, цунами, безмилостен пожар или катастрофа, чрез поуки непрекъснато ни се разкрива онова, което е отвъд завесите. Показва ни се Божието предопределение и виждаме всичко много ясно - в какви ситуации кои изгарят, кои потъват, кои се сриват, кои биват погубени и кои се спасяват.

Това означава, че имаме нужда да четем живота и събитията с дълбок поглед, тоест да прочетем първият низпослан айет „чети” с дълбок промисъл, със сърцата си.

Земетресенията например...

Какво ни казват тези бедствия, които тресат земята по линиите на разлома?

Като оставим настрани това, че в тях е скрита мъдростта на безброй съдби, не са ли и „контролиращ орган” за здравината и издръжливостта на всички сгради намиращи се в селата и градовете? Това видяхме много отблизо при земетресението в Мармара – 1999 г. Някои сгради се

сринаха из основи, други получиха сериозни разрушения, а трети - само леки пукнатини. Имаше и такива, които останаха абсолютно здрави. От преживяното се открои една основна истина:

Използваният материал... вложен колкото е необходимо или вложен недостатъчно...

Видя се, че сградите, в които материалът бе вложен съобразно изискванията (толкова колкото е необходимо) и които поради друга причина не бяха докоснати от „Божията плесница” останаха здрави. Но там, където бяха вложени некачествени материали или където бе пестен материал сградите се сринаха. Освен това хиляди хора загубиха живота си под руините по трагичен начин. Дори част от строителните предприемачи на сринатите сгради да бяха издирени и осъдени, много от тях останаха да отговарят в Съдния ден.

Накратко пестенето на материала в сградите ни излезе много скъпо. Макар и късно, значение доби условието „земетръсно устойчив”.

Тези истини са колкото житейски толкова и изпълнени с духовни мъдрости и поуки. Те са примери от живота, които ни сочат как трябва да изградим вътрешния си мир срещу земетресенията, които могат да сполетят духовния ни свят, тоест каква личност и характер трябва да притежаваме според Исляма. Защото човек всъщност изживява най-големите земетресения във вътрешния си мир. Онзи, който не е успял да изгради себе си бива погубен от наймалкия вятър, който повее отвън. По същия начин, който

не се е изградил устойчиво във всяко отношение, може да се превърне във вечна развалина при земетресенията на изпитанието.

От тази гледна точка е необходимо да изградим вътрешния си свят като личност, устойчива на земетресения, пожари, цунами и бури. В каква степен красотите на Исляма се отразяват в различните фази от живота ни? Доколко са стабилни вярата (иман), искреността ни (ихляс), отношенията ни с хората, отношенията в търговията, служенето на Аллах (ибадет) и семейния ни живот? Напукват ли се при най-малкото разлюляване или остават здрави каквото и да се случва ?

Отговора на тези въпроси не може да бъде даден със сухи изрази, той е свързан с това как сме ползвали материалите в изграждането на духовния си мир. Предците са казали: **«Най-голямото прозрение е да осъзнаеш недостатъците си!»** Защото онзи, който вижда недостатъците си се поправя и е подготвен. А онзи, който не ги вижда, бива заварен нехаещ за земетресенията в „негодната сграда" на недостатъците си. Аллах повелява:

"Алиф. Лам. Мим. Нима хората смятат, че ще бъдат оставени да казват: "Повярвахме!", без да бъдат изпитвани?

Вече изпитахме онези преди тях. Аллах знае кои говорят истината и знае лъжците." (Сура Ал-Анкабут /Паякът/, 1-3)

Това означава, че вярата (иман), искреността (ихсан), служенето ни на Аллах (ибадет), отношенията ни с хората, търговския и социалния ни живот, са подложени на постоянно изпитание. Тоест непрекъснато сме проверявани чрез духовни земетресения. Онези, които преминат тези проверки успешно биват причислени към здравите, а другите – към срутващите се. Дори стойността на машините, които човек произвежда се определя в резултат от проверка на здравината.

Тогава при всички положения трябва да се самооценяваме. И най-вече преди равносметката в Съдния ден, сами трябва да направим равносметка на душите си. Тогава нашата здравина, неразрушимост, красота и стойност се повишават.

Първо трябва да си зададем следните въпроси:

Колко от духовния материал и дарените ни безброй блага оползотворяваме по пътя на Аллах и колко от тях похабяваме за желанията на душата си (нефс)?

В каква степен сме подготвени за служенето на Аллах (ибадет) и с колко богобоязън, духовна дълбочина и отзивчивост изпълняваме религиозните си задължения? До колко изпълняваме задължителните условия на молитвата (намаз), поклонението хадж, говеенето (оруч) и раздаването по пътя на Аллах (инфак)? В какво състояние е душата ни, когато ги изпълняваме? Ако можем така да се изразим: „Колко от тях биват „бракувани" като некачествени?„ Нима в Съдния ден няма да бъде представен сценария на живота ни и да ни се каже: **"Чети своята книга!**

Достатъчен си Днес да направиш равносметка за себе си.”? (Сура Ал-Исра /Нощното пътешествие/, 14)

Нима няма да наблюдаваме там и чувствата и намеренията си?

Можем ли безупречно да изпълняваме отговорностите си в човешкия живот?

Стабилни ли са колоните в семейния ни живот? Колко отговорност, служене и обич сме вложили в основата и покрива? Достатъчно или недостатъчно? Като желязо ли е сместа от преданост и вярност или се разпада като пясък?

Правилният отговор на тези въпроси е важен както за нас самите така и за другите. Защото когато рухнат духовните сгради, в развалина се превръща не един човек. От това страдат най-вече децата и семейството. След това, тази вреда се пренася в обществото и наранява голяма общност.

Всичко в живота ни трябва да е безупречно. И най-вече духовният ни мир!.. Известна е поговорката: “Заради полу-ходжата можеш да излезеш от религията, а заради полу-доктора - да загубиш живота си.” По същия начин всичко, което е наполовина води след себе си бедствия. Всяка половинчатост и недостатък в изграждането на сградата на вярата (иман), служенето на Аллах (ибадет), взаимоотношенията, семейния живот и най-вече в сградата на нашия живот е лош предвестник на всякакви разрушения.

Ако помислим, нима има половинчатост или недостатък в благата, с които Аллах ни е дарил или в хармонията на потоците от могъщество във вселената? Или напротив, както се повелява и в айета: **"И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите..."** (Сура Ен-Нахл /Пчелите/, 18) сме безсилни дори да преброим Божиите дарове, които са над нас. Всичко е безкрайно, повече от достатъчно, безупречно и изрядно!.. Поради това и отговорността е много голяма!.. Никога не бива да забравяме Господарят на световете, дарил ни с всички тези блага. В замяна на тези безбройни дарове Той трябва да бъде споменаван (зикир) с възхвала и благодарност. Всевишният Аллах ни предупреждава по следния начин:

"После ще бъдете питани в този Ден за насладите [на земята]." (Сура Ал-Текясур /Преумножаването/, 8)

Следователно човек трябва да ползва благата, с които е дарен колкото е необходимо и съобразно волята на Аллах. В противен случай „пестейки от материала" носи вреда, както на себе си така и на много други хора.

В това отношение всички хора, дори пророците ще носят отговорност. В Свещения Коран се повелява:

"Непременно ще разпитаме онези, при които отиде пратеник, и ще разпитаме изпратените." (Сура Ал-Араф /Стената/, 6)

Това, че подобно предупреждение се отправя дори към пророците, които имат гаранция за това, че ще бъдат в рая, следва да ни накара да се замислим сериозно.

При това положение ние, които нямаме никаква гаранция за своя край, трябва още един път да размислим за това, как следва да ползваме възможностите и способностите, с които Аллах ни е дарил.

Този размисъл следва да обхване всяка сфера на живота ни в дълбочина и ширина. И най-вече сградата на семейството, която в днешни дни започва да се напуква, нея трябва да прегледаме с още по-голямо внимание, да я укрепим и да я направим по-спокойна във всяко едно отношение.

Защото семейният живот е една от най-големите причини за щастие или бедствие и в земния и в отвъдния свят.

Здравата сграда на семейството, в която основата е изградена с духовността на Свещения Коран и Сюннета на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) е едно от добродетелните и благодатни райски гнезда.

В това свято гнездо мъжът и жената, вричайки се в името на Аллах чрез брака стават позволени (хелял) един за друг. Следователно с брака започват правата и отговорностите на двете страни една към друга.

В това свято гнездо мъжът и жената са два взаимно допълващи се елемента. Защото Всевишният Аллах е дал на двамата различни качества и различни отговорности произтичащи от тях.

В това свято гнездо поради отговорностите, които са им възложени **съпругите**, притежават свян, благоприличие,

висока чувствителност, така те по природа са склонни към отглеждането на деца. Следователно ролята им във възпитанието и опазването на поколението е много голяма.

В това свято гнездо, **бащите**, вместо чувствителност са дарени повече с логика, рационалност и воля. Те са натоварени с отговорността да пазят честта и достойнството на семейството и да осигуряват прехраната му по позволен начин.

Както се повелява в айета, в това свято гнездо мъжът и жената един за друг:

"…Те са одеяние за вас и вие сте одеяние за тях..." (Сура Ал-Бакара /Кравата/, 187)

Това изразява необходимостта вроденият капитал да се използва по най-ползотворен начин в семейния живот. Когато този вроден капитал се използва на място в семейството се изживява райско спокойствие. Поради това поведението ни трябва да е изпълнено с духовност и да се спазват тънките граници между **достойнство** и **високомерие**, **смиреност** и **унизеност**, **близост** и **непристойност**. Само тогава връзките на обич и привързаност между членовете на семейството могат да бъдат изградени устойчиво.

Освен това съпругът и съпругата, които изграждат ново семейство имат две отговорности, на които трябва да се наблегне:

1. Да се грижат за възрастните си родители

2. Да отгледат достойно поколение

Не бива да се остава безучастно към остаряващите родители. Грижата и вниманието към тях е както религиозно така и човешко задължение. Защото тези родители разпериха крила над рожбите, които дойдоха на този свят немощни. Сега, когато същите тези родители навлязат в етапа на немощността са поверени на децата си от Всевишния, Който очаква от тях да изпълнят дълга си на преданост.

Относно това, каква трябва да бъде грижата към родителите в айета се повелява:

“И повели твоят Господ да не служите другиму освен Нему, и към родителите – добрина! Ако единият от тях или и двамата достигнат старостта при теб, не им казвай: “Уф!” и не ги навиквай, а им казвай ласкави слова!” (Сура Ал-Исра /Нощното пътешествие/, 23)

“И от милосърдие спусни за тях крилото на смирението и кажи: “Господи мой, помилвай ги, както и те ме отгледаха от малък!” (Сура Ал-Исра /Нощното пътешествие/, 24)

Хазрети Мевляна изразява по следния начин значението на спазването на родителските права:

“Спазвай правата на майката!.. Грижи се за нея с най-хубавата грижа!.. Защото, ако майките не търпяха родилни мъки, децата нямаше да намерят начин да се появят на земята.”

“След правата, които Аллах има върху своите раби са правата на майката. Защото в тялото на майка ти,

Притежателят на Милостта – Аллах ти е дал облик. Дарил я е с обич и нежност, за да те износи в утробата си, със сладката обич и безбрежна милост чрез теб ѝ е дарил спокойствие."

"Така майка ти те е възприела като част от себе си. Но след девет месеца по силата на безпогрешния закон на Всевишния, те е отделил от там."

"Един от безбройните символи на Божията мощ – майчиното сърце е едно от огледалата на обичта на Аллах към теб. Чрез тази обич майките поемат в обятия рожбите си, предпазват ги от всякакви неприятности и ги прегръщат с нежност."

"Не забравяй, че правата на Аллах върху теб са много над правата на майката. Който не знае правата на Създателя и изостане в служенето на Аллах, той се е сбогувал с човешкото и е паднал на нивото на другите създания."

Отглеждането на достойно поколение е една от основните цели в семейния живот и един от прекрасните начини да се служи на Аллах (ибадет), за който отплатата при Всевишния ще е много голяма. От друга страна отглеждането на благородно поколение е свято чувство, от което човечеството се нуждае.

Не бива да се забравя, че децата са поверени от Аллах на родителите, както Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) се е изразил те са «плодовете на сърцето». Невинните и чисти сърца на децата, в които е заложен исля-

ма (тоест те се раждат отдадени на Аллах), са като чиста пръст, като суров необработен диамант готов за шлифоване. Дали в бъдеще ще се превърнат в рози или тръни, дали ще дадат сладък или горчив плод, зависи от качеството на семената посяти в тях. Един от приближените раби на Аллах (Хак досту) е казал следното:

"Това, което невежите виждат накрая, разумните родители виждат най-напред."

Затова е необходимо да се задоволяват не само материалните нужди и желания на децата, но и духовните им потребности. Родителите трябва да отгледат децата си, този голям дар поверен им от Аллах, без да ги погубват, така както Всевишният одобрява. В противен случай, в Отвъдния свят това ще се превърне за тях в тежка отговорност, за която няма да могат да платят.

Когато възпитаваме децата си трябва добре да знаем следното: **"Ако искаме примерно дете, сме задължени да бъдем примерни родители."**

✿

Така както слънцето огрява целия свят, така и Исляма осветява всеки един етап от живота на човека, от люлката до последното ритуално измиване преди да бъде погребан. В тази светлина и бащата, който се труди, за да донесе в дома си честно спечелен хляб и войникът на пост, пазещ родината, всъщност служат на Всевишния (ибадет)... Родителите, които полагат усилия, за да отгледат праведни деца, служат в полза на обществото. За да има мир и

спокойствие в земния живот, в гроба и в отвъдния свят, благата отредени от Аллах трябва да се ползват без да се похабяват. Когато тези блага се ползват за блаженство на тялото и душата (нефс), тогава **"материалът е похабен"** и Божието изпитание споменато в айета:

"Наистина ще бъдете изпитани и в имотите, и в душите ви..." (Сура Ал-Имран /Родът на Имран/, 186) за съжаление не е преодоляно успешно.

Трябва да се знае, че всички блага са от Него и принадлежат на Него. Затова мъдрите винаги живеят със съзнанието за това, което следните стихове изразяват:

"Ти си Аллах, Ти си Даряващият, Ти си Творящият !..

Каквото си дал това е, какво друго имаме!.."

Колко странно е, че много хора, пребиваващи за кратко като гости на земята, въпреки многобройните поуки, чиито проявления се случват край нас, живеят нехайно. Ежедневно са свидетели на погребения, а виждат смъртта далеч от себе си. Във всеки един миг има вероятност да загубят поверените им преходни блага, а се възприемат за техен вечен собственик. Не могат да оценят безбройните дарове, които са им дадени в тази земна странноприемница и забравяйки истинския собственик на благата, продължават да живеят в неблагодарност. Не мислят, че краят на такъв живот, тоест насочен към намаляване и погубване на повереното, ще бъде непоправима развалина след земетресението на Съдния ден.

Нека Аллах опази всички от подобна трагична участ! Нека ни отреди в земния живот да опознаем Истинския Владетел на всички блага... Нека ни отреди дял от прекрасните качества - щедрост, великодушие и раздаване в името на Аллах, с които да превърнем благата, които притежаваме на земята във вечна печалба. Нека бъде Милостив и Състрадателен към нас за благата, които не сме използвали както подобава... Нека превърне в райски дворци сградите в душите ни и най вече семейното ни огнище!..

Амин!..

Да пренесем сърцето си в Харамейн

(Двата свещени града – Мека и Медина)

„О, Кябе, колко си величествено! Колко велика е славата ти. Ала при Аллах, достойнството на истинския вярващ е по-ценно и от теб.”(Ибн-и Юмер - Аллах да е доволен от него-)

„Кябе е построено от Пророка Халил Ибрахим (мир нему), син на Азар. А сърцето е мястото, в което Всевишният Аллах се взира.” (Хазрети Мевляна - Аллах да се смили над него-)

ДА ПРЕНЕСЕМ СЪРЦЕТО СИ В ХАРАМЕЙН...

(Двата свещени града – Мека и Медина)

Пътниците се подготвят за своите пътувания според мястото, където ще пребивават и взимат със себе си най-необходимите неща. Те подготвят своите материални и духовни запаси според продължителността и значението на пътуването.

Ако пътуването е обикновено, една незначителна подготовка е достатъчна. Но ако пътуването е за важно място, то изисква сериозни приготовления.

Особено, когато се касае за пътуване към Господа на Кябе и Неговия Пророк…

Тогава нещата, които ще вземем със себе си придобиват жизненоважно значение. Защото, пътуванията до Харамейн (двата Свещени града Мека и Медина) са подготовка за последното пътуване на човека към Отвъдния дом (Ахирет), към рая и Лика на Аллах. Това, което ще занесем в Хиджаз е много важно, защото именно то ще определи къде и как ще протече нашият вечен живот. В тази връзка Юмер бин Абдулазиз казва следното:

“Пригответе се според това, къде искате да отидете в Съдния ден!”

Описвайки тази истина в своето произведение „Месневи”, Хазрети Мевляна често дава препоръки на хората, които ще пътуват към светите места. Той подчертава това, че в Хиджаз следва да бъдат отнесени пречистената душа на отиващия и спечеленото сърце на поне един човек. Мевляна разяснява как трябва да се подготви и отнесе душата при Господа на Кябе:

“Тръгни на път с желание да се превърнеш в праведен раб на Аллах - Божия съкровищница, за да се разтвори хоризонта на душата ти!”

“Целта на онзи, който сее посев е да пожъне пшеница. Сламата така или иначе се добива с пшеницата и е остатъкът от нея!”

“Ако засееш слама, няма да поникне пшеница. Тогава потърси праведен раб на Аллах, достоен водач и го последвай!”

“Когато настане време за поклонението хадж, тръгни с намерение да посетиш Кябе и да го обиколиш (таваф)! Ако тръгнеш с това намерение, ще си видял истинското Кябе!..”

Всъщност целта е да бъде видяно точно това. За да го постигне, човек трябва да се вслуша в предупреждението на свещения айет и да се опази от **„рафес”** или напразни и безцелни, земни неща. Но за да проявим това благовъзпитание, трябва преди да се отправим към поклонението

хадж да се подготвим духовно. Тази духовна подготовка започва в душата и продължава да се осъществява там.

Хазрети Мевляна разказва за духовната подготовка, която Баязид-и Бистами е изживял на път за Хиджаз:

"Тръгвайки за поклонението хадж, Баязид видя един висок и побилял мъдрец, в който се открояваше духът на приближените раби на Аллах (Вели).

Очите му бяха слепи за земния живот, а сърцето му бе като слънце. (Тоест бе отворено за отвъдното.)

Баязид седна срещу мъдреца, който го попита:

«–О, Баязид, накъде отиваш? Накъде си понесъл одеждата за странство (повереното ти тяло)?

Баязид отговори:

«– Възнамерявам да отида на поклонение хадж, в себе си имам и двеста дирхема ...»

Мъдрецът рече на Баязид:

«– О, Баязид! Раздай в името на Аллах част от земните ценности, дай ги на нуждаещите се, на пътниците (в неволя) и на немощните! Влез в техните сърца и вземи тяхната благословия, за да се разшири духовния ти хоризонт! Извърши поклонението хадж първо чрез душата си! След това продължи своето благо пътуване с милостиво и състрадателно сърце!..

Защото Кябе е място изпълнено с милост, където вярата на раба достига до съвършенство и го доближа-

ва до Аллах. Посещението на този дом е задължително (фарз) и за извършването му рабите получават награда (севап). А човешкото сърце е съкровищница изпълнена с тайни.

Кябе е съградено от Халил Ибрахим (мир нему), синът на Азар, а сърцето е мястото, в което Величествения (Ал-Джалил) и Велик (Екбер) Аллах се взира.

Ако притежаваш прозрение, обиколи Кябе (домът) в душата!.. Истинският смисъл на Кябе, което виждаш изградено от камъни и пръст всъщност е сърцето.

Всевишният Аллах те е задължил да обиколиш познатото на всички Кябе, за да пречистиш сърцето си.

Знай добре, че ако наскърбиш или нараниш сърце, в което Аллах се взира, не би могъл да откупиш греха за стореното, дори да отидеш пеш до Кябе.

Дай всичко от себе си – и материално и духовно, за да спечелиш едно сърце! (Така извърши поклонението хадж!) Тогава сърцето, което си спечелил ще се превърне в светлина за теб и ще озари гроба ти в онази тъмна нощ!..

Дори да занесеш при Всевишния Аллах хиляди кесии препълнени с жълтици, Той ще повели:

*«**Ако искаш да донесеш нещо, донеси ни едно спечелено сърце!** Защото златото и среброто нямат стойност за нас. Ако искаш Нашето велико одобрение (ръза), не забравяй, че това зависи само от спечелването на едно сърце!..»*

За да съзреш проявлението на светлината на Всевишния Аллах върху човека, вътрешното ти зрение трябва да се отвори!..»

Баязид разбра думите на мъдреца. Чрез тази беседа, сърцето му взе своя дял от тайната на милостта и състраданието. Той продължи своето пътуване за поклонението хадж изпълнен със спокойствие и радост."

Това духовно състояние е най-голямото богатство на душата в пътуването за поклонението хадж. Но, за да бъде постигнато, е необходимо да се премине през духовното възпитание на тасаввуфа, тоест да се пречистят душата и сърцето. Защото човек, който не е духовно усъвършенстван, носи в себе си душа по-опасна и от най-свирепите животни. Или е като мръсен съд, в който дори да сложим красиви неща те биват омърсени.

Достатъчно е човек да погледне опитомяването на някои животни с цел да бъдат от помощ в човешкия живот, за да проумее истината за духовното възпитание. Не обучава ли човек различни видове животни заради собствените си нужди? Съществуват много примери от миналото насам, за това как човек опитомява и възпитава животни до такава степен, че язди коне, обучавайки ги да усещат същия порив и вълнение при сраженията, в които участват; гълъбите да доставят писма; кучетата да пазят, а дивите животни след дресировка да изнасят представления в цирковете.

Ако тези животни не бяха обучени от своите дресьори, нямаше да бъдат от полза за хората. Напротив, щяха да

са изключително опасни. Но дори вредата на най-свирепите от тях в резултат на добро възпитание се превръща в полза. Накратко, разликата между опитомените и дивите животни, от гледна точка на човека може да бъде причина за гибел или живот. След дресировка дори на безмилостно жестоката змия като кобрата може да бъде въздействано само с помощта на обикновена флейта. С други думи колкото полезни са обучените животни, толкова вредни са неопитомените. Поради тази причина в нашата религия по време на лов при нужда е поставено изричното условие да бъдат използвани само обучени ловджийски кучета. В противен случай, заловеното не се счита за позволено (хелял). В свещения айет се повелява:

"…Кажи: «Разрешени са ви благата и онова, за което обучихте хищниците чрез дресировка, обучавайки ги на това, на което Аллах ви научи. Яжте от това, което хващат за вас и споменавайте над него името на Аллах!.." (сура Трапезата /Ал-Маида/, 4)

Щом като е важно дали ловджийското животно е обучено или не, трябва да се замислим върху значението на човешкото възпитание.

Тази тема е толкова важна, че от деня, в който Всевишния Аллах е създал човека Той му изпраща безброй пратеници и книги, които да го възпитават.

В противен случай, човекът е способен да се превърне в най-жестокия, най-егоистичния, най-безпощадния, най-свирепия и най-враждебния сред създанията. Историята е изпълнена с многобройни сцени на безчинства, кои-

то изваждат на показ дивщината на човека. Има ли друго определение за насилието, извършено от хан Хулагу, който навлиза в Багдат и удавя във водите на река Тигър 400 хиляди невинни души? В сравнение с един звяр, който ловува само, за да осигури своята прехрана и да засити глада си, подобна невиждана жестокост извършена от един човек е ужасяваща. Затова човекът е създанието, което има най-голяма нужда от възпитание. За да не бъде потопен света в кръв и жестокост, човекът непременно трябва да получи най-доброто възпитание.

Този свят е като учебен клас, в който всичко е посветено на образованието на човека. Тасаввуфът е развит в отговор на тази нужда, той е обител, в която сърцето получава своето духовно образование. „Висшите експерти" в това обучение са пророците, които са получили своето възпитание от Всевишния Аллах. Например Пророка Мухаммед (салляллаху алейхи ве селлем) казва следното:

"Аз съм възпитан от своя Създател, Той ме възпита по най-съвършения начин." (Суюти, I, 12)

Всичко се състои в това да достигнем до тези достойни качества, които Всевишния Аллах е похвалил. Защото само тогава служенето на Аллах (ибадет), молитвата намаз, говеенето (оруч) и поклонението хадж могат да бъдат изпълнени както подобава и човекът да се превърне в човек.

Тази подготовка е най-необходима на човека в пътуването му към вечността. Тоест узряване чрез Божието възпитание и достигане до съвършенство чрез него. Тогава

се проявява смисълът на служенето (ибадетите), добрите дела и красотата, които изпълват живота ни. Положените от нас усилия се издигат до най-високите небеса при Аллах. Молитвите ни (намаз) и поклонението ни хадж се приемат. Тоест, придобиваме пречистено сърце, което ще ни отведе при Аллах. Чрез него се превръщаме в лек за страдащите сърца и премахваме техните притеснения, така за нас се ражда възможност да се явим пред Аллах със сърцата, които сме спечелили. Тогава върху нас ще се проявят великото одобрение и обичта на Аллах.

Онзи, който отнесе в светите места такава усъвършенствана душа и спечелено сърце, няма да бъде питан «Какво донесе?» Тези щастливци са удостоени не само с приемане на служенето на Аллах (ибадет), което те са извършили, а ще бъдат причина да бъде прието и служенето (ибадет) на други хора.

Според преданието в *"Тезкирету'л-Евлия",* един отдаден на Аллах благороден учен, мухаддис и приемник на асхаба на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) на име Абдуллах бин Мубарек, след извършване на поклонението хадж, докато бил в полусънно състояние в местността Харем, в Мекка, от небето слезли два ангела. Единият от тях, рекъл на другия:

"–Тази година 600 хиляди души извършиха поклонението хадж. Заради праведното дело на един обущар от Шам на име Али бин Муваффак, поклонението на всички бе прието. Този човек имаше намерение да отиде на хадж,

но не успя. Благодарение на неговата праведна постъпка поклонението на толкова хаджии бе прието.”

Когато Абдуллах бин Мубарек се събудил, останал много учуден и изумен. Той отпътувал с кервана за Шам. Там намерил Али бин Муваффак и го попитал:

“– Какво праведно дело извърши?”

Виждайки известен човек като Абдуллах бин Мубарек пред себе си Али бин Муваффак се изненадал и припаднал от вълнение. Когато се свестил разказал следното:

“–Тридесет години изгарям от желание да отида на хадж. Спестих 300 дирхема от търговията със стари и износени предмети. Възнамерих да отпътувам за поклонението хадж. Съпругата ми, която бе бременна ми каза:

«– От съседите идва мирис на готвено месо, би ли поискал от тях едно парче за мен?»

Отидох при съседа и му разказах за какво съм дошъл. Той заплака и рече:

«–Вече седем дни откакто децата ми не са яли нищо. На пътя намерих мъртво животно. Отрязах едно парче от него. Сега го варя и ги успокоявам с това. Ако не успея да намеря позволена (хелял) храна, ще се принудя да ги нахраня с него. Ако желаеш ще дам и на вас от месото, но то е позволено за моите деца, защото те почти умират от глад, а за вас е забранено (харам, понеже е от намерено мъртво животно).»

Али бин Муваффак продължил:

“– Когато чух това, в мен се пречупи нещо. Дадох на съседа си спестените с толкова трудности 300 дирхема и се помолих на Аллах:

«О, Аллах, приеми намерението ми!..»

След това Абдуллах бин Мубарек казал:

“– Аллах е разкрил истината в съня ми!”

Накратко в разказите и на Хазрети Мевляна и на Абдуллах бин Мубарек са посочени три основни правила за пътуванията към светите места:

1. Да посетим праведни вярващи преди тръгване

Човек трябва да се подготви материално и най-вече духовно за своето пътуване според важността му. Подготовката трябва да започне с посещение на духовно извисени хора, за да се получи тяхната благословия, подкрепа (химмет) и наставления.

2. Да раздадем по пътя на Аллах (Инфак)

За да придобие сърцето чувствителност и нежност, съответстващи на светите места, които ще бъдат посетени, трябва да се зарадват нуждаещите се и пътниците (в неволя). Трябва да се раздава щедро и от сърце по пътя на Аллах (инфак). Например в свещения айет от Корана е повелено на вярващите, които ще се срещат с Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), да раздават милостиня. Аллах Теаля (дж. дж.) повелява:

“О, вярващи, ако ще разговаряте насаме с Пратеника, раздайте преди вашия разговор милостиня! Това е най-доброто за вас и най-чистото. А ако не можете – Аллах е опрощаващ, милосърден. ” (Сура Ал-Муджадала /Спорът/, 12)

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил следното:

“Побързайте да раздадете милостинята садака, защото бедата (беля) не може да я задмине и да ви настигне.” (Хейсеми, III, 110)

Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) разказва, за една група хора, минали край пророка Иса (мир нему), който погледнал към тях и казал:

“– Ако Аллах пожелае, днес един от тях ще се помине!..”

Хората отминали, а когато се свечерило, те отново минали край Хазрети Иса, носейки снопове дърва на гърба си. Иса (мир нему) им казал:

“Оставете дървата на земята!” След което се обърнал към онзи, който щял да почине в този ден и му рекъл:

“–Отвържи твоя сноп с дърва!” Човекът развързал снопа и от него изпълзяла една черна змия. Хазрети Иса го попитал:

“–Какво добро дело извърши днес?” Човекът отговорил:

“– Днес не съм извършил нито едно праведно дело .” Иса (мир нему) казал:

“– Помисли добре, какво стори днес?” Човекът рекъл:

“– Нищо, освен, че в мен имаше парче хляб, един беден човек дойде при мен и ми поиска нещо за ядене. Поделих хляба си с него.” Хазрети Иса казал:

“– Благодарение на това, бедата е била отклонена от теб.” (Хейсеми, III, 109-110; Ахмед, Зюхд, I, 96)

Не бива да се забравя, че ако децата и имотите не са на правия път на Аллах, те се превръщат във вреда. Истинско щастие е, ако те са по пътя на Аллах!.. И въпреки това, всички те са преходни и ще останат на земята.

3. Да спечелим нечие сърце

Едно сърце не може да се спечели само като се дава нещо в името на Аллах. То може да бъде спечелено истински, когато наред с раздаването (инфак) на нуждаещите, болните сърца се лекуват с духовност и напътване. Защото няма по-голяма печалба от тази да се помогне на един раб да обърне лице към своя Създател и да се завърне при Него. Разбира се, всичко зависи от това човек да пречисти първо своя вътрешен мир. В свещеният айет е повелено:

“... в Деня, когато нито богатство, нито синове ще помогнат, освен който дойде при Аллах с чисто сърце.” (Сура Еш-Шуара /Поетите/, 88-89)

Такива сърца са достигнали своя връх – превърнали са се в мястото на Божието проявление. В знак на възхищение към пречистеното сърце Хазрети Мевляна е казал:

„Кябе е било построено от Халил Ибрахим, син на Азар, а сърцето е мястото, в което Великият Аллах се взира.”

В книгите на суфиите, често сърцето е уподобявано на Кябе, поради приликата между положението на сърцето в човешкото тяло и на Кябе във вселената. Наистина от гледна точка на това, че и двете са места на Божието проявление, те представляват център. В техните разкази сърцето символично се изобразява като предпочитано пред Кябе. Причина за това е отчасти порива на въодушевление, а от друга - желанието да се наблегне на необходимостта сърцето да премине в извисено състояние и да се обърне внимание на усилията, които следва да се положат за това.

Забележителни са думите на Ибн-и Юмер (Аллах да е доволен от него) изречени за онези, които са превърнали сърцата си в място на Божието проявление:

“О, Кябе, колко си величествено! Велика е славата ти. Ала при Аллах, истинският вярващ е по-ценен и от теб.” (Тирмизи, Бирр, 85)

Абдулкадир Гейлани (Аллах да се смили над него) определя условието за постигане на тази възвишеност така:

“Само сърцето, което се пречисти от страстите на душата и се подчини на Аллах, се превръща в Кябе.”

Тук е мястото да изтъкнем следната истина:

Примерите по-горе са дадени, за да подготвят пътуване за поклонението хадж със сърце изпълнено с чувствителност и духовност и не бива да се приемат като причина да не се извърши поклонението хадж. Защото това е ибадет, който е задължителен (фарз) за всички, които имат тази възможност. Ако не бъде изпълнен, той остава дълг за онзи, който притежава нужните средства. В примера с Али бин Муваффак, който дава сумата, с която разполага на нуждаещ се трябва да се отбележи, че в неговия случай извършването на поклонението хадж не е било задължително за него. Защото то не е фарз за онези, които нямат средства за това. За тези обаче, които имат възможност е фарз, който трябва да бъде извършен час по-скоро. Ако човек пропусне да отиде, когато има възможност, задължението му не отпада, дори след това да е изпаднал в бедност. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) предупреждава за следното:

"Онзи, който може да посрещне разноските си за храна, вода и пътуване и има възможност да отиде до Бейтуллах, а не извърши поклонението хадж, за него вече няма пречка да умре като юдеин или християнин!» (Тирмизи, Хадж, 3)

Това е ясен критерий, който насочва вниманието ни върху значението на поклонението хадж и необходимостта то да се изпълни с духовност. Неприемливо и погрешно ще е да се изостави задължението за извършване на поклонението хадж и да се каже «Да спечеля нечие сърце и

това да се приеме за хадж.» При възможност и двете трябва да се осъществят, защото са отделни и различни форми на служене на Аллах (ибадети). Както извършването на молитвата намаз не е оправдание да не се говее (оруч), така и помощта за бедните не може да е основание да не се извърши поклонението хадж.

От друга страна както има допълнителни (нафиле) молитви намаз и говеене (оруч) така има и допълнително (нафиле) поклонение хадж. Абсурдните критики на тази тема - да пази Аллах - са слова клонящи към неверие. Това са неподплатени невежи мнения, мрачен израз на липсата на удоволствие от служенето на Аллах (ибадети).

От Епохата на щастието (Аср-ъ Саадет) насам, допълнителните ибадети (нафиле) се изпълняват с възторжена вяра. Допълнителните ибадети, извършени с вълнение и желание, издигат раба до проявлението на близост към Всевишния Аллах. Те помагат на духа да вникне в своята същност. Чрез тях се развиват качества като милосърдие, състрадателност и щедрост. Всевишният Аллах става техните виждащи очи и чуващи уши, тоест техният поглед, усещане, мисли и слова произтичат от Божието сияние.

Това извисяване се постига чрез обич и привързаност към допълнителните ибадети (нафиле) и милосърдие към създанията. Достатъчно е да посочим за пример Имам Азам Ебу Ханифе, който 55 пъти е отишъл на поклонение хадж.

Нека Всевишният Аллах да ни дари с Божие възпитание, което ще превърне сърцата ни в Кябе!.. Нека

позволи на всички нас да извършим истински и благодатен хадж и да се явим пред Него с много спечелени сърца и с дял от духовността на Пророка!

Амин!..

Преди да е изтекло времето, преди да е залязло слънцето...

Една от най-големите причини за съжаление е пропиляване на времето с безполезни неща. А то не може да се купи, спести или вземе назаем. Онзи, който знае за смъртта не може да се подлъже по преходните земни страсти и онзи, който знае за своето пътуване не може да се подлъже по преходните забавления в „земната странноприемница"! Дори всички земни блага да се дадат на един човек и той да живее в спокойствие и щастие хиляда години, каква полза от това!.. В крайна сметка мястото, където ще отиде не е ли тази черна пръст, една яма под земята?

ПРЕДИ ДА Е ИЗТЕКЛО ВРЕМЕТО, ПРЕДИ ДА Е ЗАЛЯЗЛО СЛЪНЦЕТО...

Цял един живот човешкото съзнание се люшка между възходите и паденията, между две изключителни противоположности като **“радостта от живота”** и **“страха от смъртта”**. Преди да се разбере истинския смисъл на живота и смъртта, които непрекъснато се случват, не може да се осъзнае истинското значение на човека с тайната и мъдростта на създаването му. Колко хиляди клетки умират и се раждат всеки един миг в тялото ни, което е като малко копие на вселената? Сякаш и то е като вселената - от една страна родилен дом, от друга гробище… Така и победите на земните страсти, на душата (нефс) са като пясъчни кули и детски играчки на брега на морето, обречени да бъдат отнесени от идващите вълни.

Ако погледнем сцените на раждане и смърт с вътрешния си взор, ще видим, че животът е изпълнен с безкрайна скръб, със състояния причиняващи страдание, с цветни миражи и празни прищевки. Кой знае колко поколения преди нас са стъпвали по калдъръмите, по които ние днес вървим, и кой знае къде са те днес?!.. Само за извисените души успели да разкъсат завесата на невежеството и да видят истинското лице на земното **“животът е изпита-**

ние, а смъртта е Шеб-и Арус" (сватбен ден) тоест завръщане". Причината за сътворяването на човека е да служи на своя Създател. Когато Го опознаем и поставим под контрол душата (нефс), която повелява злина, смъртта престава да бъде ужасяваща и се разкрасява.

Когато човек погледне себе си и наоколо с проницателен и разумен поглед веднага забелязва, че да се говори за невъзможност за съществуване на отвъден свят пред потоците от могъщество и Божието изкуство, в това училище на изпитание, е смешно и неуместно. За виждащите сърца този свят е изпълнен с безброй чудеса.

Нима пречистеният ум не може да помисли, че всичко във вселената, от разпукването на семенцето до пролетното веселие; от раждането до смъртта; от микро света до макро света; от атома до планетите, всичко, което не може да бъде подобаващо обхванато, е предопределено в поразяващ ред и систематичност и продължава съществуването си в хармония. Добре, а кой е твореца и създателя на тази съвършена хармония и непоколебим ред? Не са ли вселената и нейният умален модел - най-малката частица - сами по себе си строфи на съвършенство, мъдрост и поука, оставящи безсилен човешкият разум?

Насред това великолепие загадката на смъртта, въпреки че от край време пророците напътстват човечеството за нея, остава най-сериозният и жизнено важен въпрос, който го вълнува. Този въпрос, увиващ се от време на време на кълбо като отровна змия в мисълта на хората, е скрит между посинелите устни и дълбокото мълчание на почи-

налите. Смъртта, обгръщаща всичко живо подобно на огнен водовъртеж е най-тежката беда на бъдещето, която ще сполети всеки един. Затова разкриването на нейната тайна е възможно само с напътствието на пророците, тоест следвайки Божието откровение.

Отвъдният свят, за който всички небесни религии единодушно известяват, е описан и в Свещения Коран с много разумни, емоционални и морални доказателства. Във втория айет на Сура Ал-Мулк /Владението/ Всевишният Аллах (дж. дж.) ни известява по следния начин за мъдростта на появяването ни на сцената на битието:

"Той е, Който сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по-добър в делата."

Земният живот е измамен мираж, а отвъдният свят е безсмъртен живот. Смъртта е край на света (къямет) за всеки един човек. Нека се събудим преди този край, за да не бъдем от разкайващите се.

Крехките думи не биха понесли ужасяващата тежест на смъртта! Пред нея всяка власт и могъщество се стопява и изчезва.

В Свещения Коран се повелява:

"Всичко тук погива." (Сура Ар-Рахман /Всемилостивия/, 26)

"Всяка душа ще вкуси смъртта..." (Сура Ал-Анбия /Пророците/, 35)

Следователно смъртта, която непременно ще почука на вратата на всеки, е ужасяваща загадка, която всяко раз-

умно същество трябва да разгадае. Хазрети Мевляна изразява смисъла на тази загадка по следния начин:

"Гроб не се строи с камък, с дървени дъски или с черга. В чистото си сърце, в твоя вътрешен свят на пречистване, трябва да си изкопаеш гроб, това става като унищожиш упорството и себелюбието си пред великото съществуване на Аллах."

Колкото и дълго да живее човек на земята в сравнение с отвъдния живот това е много кратък срок. Така в айета се повелява:

"В Деня, когато го видят, те сякаш ще са пребивавали само една привечер или утрин." (Сура Ан-Назиат /Изтръгващите/, 46)

Относно продължителността, стойността и значимостта на земния живот Пророкът (с.а.с.) е дал следното сравнение:

"Когато се сравни с отвъдния живот, земният живот прилича на потапянето на пръст в морето. Погледнете колко вода остава по пръста ви, след като го извадите!" (Муслим, Дженнет, 55; Тирмизи, Зюхд, 15; Ибн-и Мадже, Зюхд, 3; Ахмед, IV, 229)

Дълбока загадка е кога човек ще бъде застигнат от смъртта в този кратък живот, напомнящ сапунена пяна върху безкрайността. За смъртта ред и дежурство няма и не е задължително да има конкретна причина или оправдание. Всяко новородено от мига на раждането си е кандидат за смъртта. Едва ли не, всеки човек е на смъртна

възраст. Няма време или пространство за бягство или спасение от нея. Безпомощността на човека пред смъртта е описана и в айета:

“Където и да сте, смъртта ще ви догони, дори да сте във въздигнати кули.” (Сура Ан-Ниса /Жените/, 78)

Колко странно е как въпреки това, че смъртта е толкова близо и със сигурност ще се случи на всеки, човекът пропилява най-големия си капитал с напразни занимания, така сякаш ще остане на земята вечно?!

Това човешко невежество Суфян Севри (Аллах да го благослови) изразява със следния пример:

“Ако глашатай обяви насред насъбрала се група хора:

«– Да се изправят онези, които казват, че със сигурност ще живеят до вечерта!» нито един човек няма да се изправи. Учудващото е, че въпреки тази истина, ако им се каже:

«– Да се изправят онези, които са се подготвили за смъртта!» също никой от тях няма да може да се изправи!..”

Не се ли замисля човек за това, че през живота си безброй пъти се среща лице в лице със смъртта? Не показват ли колко е тънка завесата между човека и смъртта преживените болести, неочакваните изненади, природните бедствия, опасностите, които са неизменна част от живота,

но които често поради нехайство и безсилие човек дори не забелязва ?

Към онези, които живеят на прага на смъртта, но въпреки това пропиляват дните си с безполезни и за земния и за отвъдния свят неща, Хазрети Мевляна се обръща с думите:

"Съвземи се пътнико! Съвземи се! Свечери се, настъпва време слънцето на живота да залезе...

Докато имаш сили, дори да са последните ти дни бъди великодушен, прави добрини...

Хубаво посади останалите в ръката ти семена, оползотвори оставащите години от живота ти, за да можеш от този преходен свят да се сдобиеш с безкраен райски живот... Осъзнай се, преди да е загаснал ценният светилник на живота, оправи фитила, постави масло, тоест изживей оставащите ти дни зает с благодеяния, добрини, хубави и праведни дела, със служене на Аллах (ибадет) и така събуди светилника в душата.

Осъзнай се и не оставяй тези дела за утре. Колко утрешни дни минаха заминаха. Захвани се веднага с покаяние (тевбе) и молба за опрощение (истигфар), за да не се изнижат хубавите ти дни, сезона за оран.

Чуй синко!.. Земните страсти, душата (нефс) е голяма пречка. Тя ни отдалечава от доброто и е преграда по пътя на истината. Ако искаш да се обновиш и поправиш извади старото от себе си, изхвърли го; откажи се от

желанията на тялото, търси духовните удоволствия и вълнения.

Въздържай се от сплетни, безсмислено говорене и празнословия. Ако имаш пари, отвори шепа, за да раздадеш на нуждаещите се. Откажи се от егоизма на душата (нефс) и изведи на преден план щедростта и великодушието."

Щом всеки смъртен в неизвестно за него време и място ще срещне Ангела на смъртта – Азраил и щом не може да се избяга от смъртта, тогава човек трябва да се поучи от мъдростта на призива:

"Затова към Аллах се устремете!.." (Сура Аз-Зарийат /Отвяващите/, 50) и да приеме Божията милост като единствен подслон и убежище.

✿

Смъртта е урок без глас и думи. Тя представя на чувствителните хора поука, мъдрост и истина, по-вълнуващи от което и да е хутбе. Смъртта няма познат език, ала в нейната дълбока тишина са погребани ужасяващи значения. Всеки надгробен камък е пламенен съветник, говорещ с мълчание и чрез езика на смъртта. Както Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал:

"Оставям ви двама наставника. Единият мълчи, а другият говори. Мълчащият наставник е смъртта, а говорещият – Свещеният Коран."

Гробищата са изпълнени с адресите на изживелите преходния си живот родители, деца, роднини и приятели.

Където и да се изживее земния живот, в дворци или в слама, неизбежната изходна точка на всички пътища и криволичения е гробът. Историята е свидетел как тази пръст първо е била обител за всички хора – бедни и богати, роби и владетели, млади и стари, а след това техен гроб. Колко хубаво възпява тази истина Юнус Емре:

Напускат този измамен свят, отседналите в него,
Ни говорят, ни вест пращат!..
Растат връз тях треви различни,
Ни говорят, ни вест пращат!..

Растат дървета над едни,
Над други - треви пожълтяват,
Невинни са едни, а други - юнаци снажни,
Ни говорят, ни вест пращат!..

Крехките тела потънали в пръстта,
Безмълвни са останали благите слова,
Елате да ги споменем в молитва,
Ни говорят, ни вест пращат!..

Един на четири, друг на пет,
Трети без корона (надгробен камък) над главата,
Някой на шест, друг на седем години,
Ни говорят, ни вест пращат!..

Юнус казва: виж делата на съдбата,

Окапали са и мигли и вежди,

Издигат се над тях надгробните им камъни,

Ни говорят, ни вест пращат!..

В други стихове Мевляна Джеляледдин Руми Хазретлери сравнява човека, който е паднал в кладенеца на земното с пророка Хазрети Юсуф (мир нему):

"О, ти, който си отдаден на Аллах и сърцето ти е изпълнено с обич и привързаност към Него! Ти си красотата на Юсуф. Земният свят е като кладенец. Въжето, което ще те извади от кладенеца и ще те спаси е приемането на предопределението на Аллах и търпението.

О, Юсуф, ти, който падна в кладенеца на земното! Подаде ти се въже, хвани се здраво с две ръце за него. Не бъди нехаен към въжето и щом го хванеш не го оставяй; защото живота изтича и настава вечер."

Колко странно е, че човекът, който е гост за кратко на земята, се самозалъгва. Въпреки погребенията, на които ежедневно е свидетел, вижда смъртта далеч от себе си. Въпреки вероятността във всеки един миг да загуби поверените му преходни блага, се възприема за техен вечен собственик. А всъщност, с обличането на човешкия дух в дрехата на тялото той вече е пътник към смъртта. Пътят му е навлязъл в мястото за подготовка, но той дори не се сеща за това. Идва ден духът се съблича от тялото. В гроба – врата към отвъдния свят - бива изпратен за следващото си голямо пътуване.

Трябва да се мисли за това, че на земята няма време и място за бягство от смъртта, в гроба няма възможност за връщане назад и няма убежище, където може да се скрием от ужаса на Съдния ден.

В Сура Фатир се описва как грешниците изпратени в ада (джехеннем) молят за помощ:

“И ще крещят там за помощ: “Господи наш, изведи ни, за да правим добро, а не онова, което сме правили!” А нима не ви дадохме достатъчно дълъг живот, за да се поучи през него, който иска да се поучи! И предупредителят дойде при вас. Затова вкусете [мъчението]! За угнетителите няма закрилник.” (Сура Фатир /Твореца/, 37)

В айета се поставят два въпроса:

Първият: има ли дадено време, в което човек да мисли върху живота и смъртта;

И вторият: има ли Пророци изпратени да известят и предупредят за отвъдния живот!..

На тези два въпроса неверниците и грешниците имат общ отговор и той е признание изпълнено с болка и разкаяние, но за тях ще е вече късно.

Хазрети Мевляна описва истинското лице на земния живот по следния начин: *“Земният живот е като това да намериш съкровище насън. Когато се събудиш нито съкровище е останало, нито нещо друго!.. И човека, събуден със смъртта, различава съня от действителността, но напразно... В ръцете му не е останало нищо ...”*

В произведението „Месневи” се описва как онези, които потъват в напразни мечти и илюзии погубват безценния си живот:

“Онези, които са отдали сърцето си на земното, приличат на ловци на сенки. Как могат да притежават сенките? Както глупавия ловец, който помисли сянката на птицата за птица и се опита да я хване. Дори птицата на клона се учуди на тази глупост.”

Всъщност може ли разумен и съобразителен човек да приема за цел земния свят, представляващ сянка и да насочи всичките си усилия върху обречени на изчезване сенки?! Това състояние прилича на нехайния ловец, който залъгва себе си ловейки сенки, от него човек не може да получи друго освен съжаление и разочарование.

Една от най-големите причини за съжаление е пропиляването на времето с безполезни неща. Онзи, който знае за смъртта не може да се подлъже по преходните земни страсти и онзи, който знае за своето пътуване не може да се подлъже по преходните забавления в „земната странноприемница”! Защото вещите принадлежат на тази „земна странноприемница” по начин, по който не могат да бъдат отделени от нея. Дори всички земни блага да се дадат на един човек и той да живее в спокойствие и щастие хиляда години, каква полза от това!.. В крайна сметка мястото, където ще отиде не е ли тази черна пръст, една яма под земята?

О Аллах!

Отреди ни да се пробудим преди да „изтече времето” ни и „преди да залезе слънцето на живота ни”, за да не последваме изпълнената със съжаление участ на потъналите в земното и погубилите себе си в капчица вода!..

Ти, Който си Най-милосърдният от милосърдните! Стори достойни живота и смъртта ни и ги украси с прелестните блага, с които Си дарил праведните Си раби - благодат и възвишена красота и с приближаване към Теб (вуслат) !..

Амин.

Да побързаме да се покаем

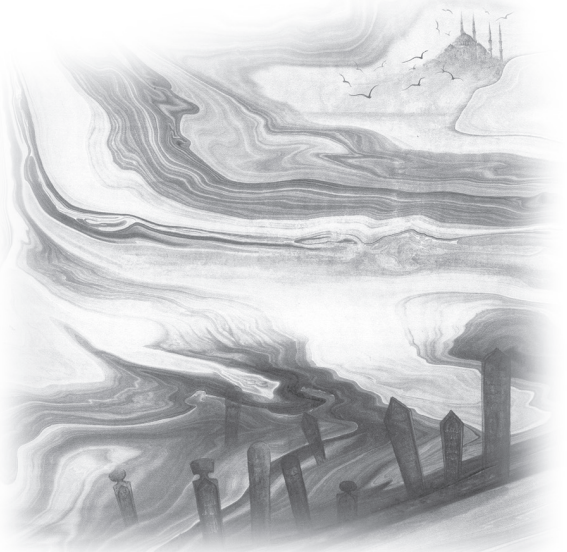

Богобоязливостта (таквà) *се изразява в това човек да не забравя, че е смъртен. Защото в същността на духовно незрялата душа има противопоставяне срещу преходността. Душата желае вечността. Тя не може да се помести в обвивката на краткия земен живот. Тъгувайки за вечността, тя бяга от преходността. Ала мисията на пречистения ум и сърце е вместо да изпитват напразен страх от смъртта, да победят желанията на душата и да разкрасят смъртта чрез праведни дела.*

„Побързайте да се покаете преди смъртта да ви настигне...” (Мюнави, Фейзу'л-кадир, V, 65)

ДА ПОБЪРЗАМЕ ДА СЕ ПОКАЕМ

Всевишният Аллах (дж. дж.) е сътворил човека така, че той по рождение притежава по-голяма склонност към доброто. От мига на своето раждане обаче той попада под влиянието на средата, в която живее. Всевишният Аллах е поверил децата с тяхната чиста природа на майките и бащите. В Свещения Коран тази действителност е известена по следния начин:

"И обърни своето лице към религията - правоверен, - към природата, според която Аллах е създал хората! Религията на Аллах е неизменна. Тя е правата вяра. Ала повечето хора не разбират." (Сура Ар-Рум /Ромеите/, 30)

Дълг на родителите е да украсят с добри качества създадените и поверените им с чиста природа рожби. Те могат както да формират добри и положителни качества в тях, така и да ги привикнат към лоши навици и грехове. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал следното:

"Всяко дете се ражда мюсюлманин по природа (чисто и непорочно, склонно към вярата в единния Бог). Впоследствие майка му и баща му (според техните убежде-

ния) го превръщат в християнин, юдеин или зороастриец..." (Муслим, Кадер, 22; Бухари, Дженаиз, 92)

В това, че по рождение човек е по-склонен към доброто, въпреки предразположеността на вътрешния мир на всеки и към добро и към зло, се крие дълбока мъдрост. Тази особеност е проявлението върху рабите на това, че милостта на Аллах надминава Неговия гняв. От друга страна този благословен хадис показва огромното влияние на външните фактори и обществото над подрастващите. До такава степен, че ако чистотата, невинността и искреността от детските години не бъдат старателно опазени, с времето са обречени на замърсяване и изчезване.

Поради тази причина възпитанието на детето започва преди всичко в майчината прегръдка. Всяка дума произнесена от нея е като тухла, положена в строежа на личността на детето. Майчиното сърце е класът, в който детето получава своето възпитание. Една арабска поговорка гласи: **"Майката е училище."** Майките са най-големият извор на нежност и съчувствие. Възпитанието на децата, лишени от майчино възпитание, е трудно. Хората с благороден нрав са предимно деца отгледани и възпитани от праведни майки.

Децата, израснали под възпитанието на такива праведни родители, чрез повторение превръщат в навик първоначално възприетото поведение. Но при децата, израснали сред лоши семейства или общества започват да виреят лоши навици. Те поставят човек в определен стереотип и така той започва да живее под тяхната зависимост.

Хазрети Мевляна описва в разказ положението на хората, които са се откъснали от духовния свят и са се изпълнили с низки стремежи:

“Един човек с благ език, но закоравяло сърце, бе засадил бодлив храст на пътя. Минувачите го укориха заради това:

«– Човече, изкорени това и го махни от тук.»

Ала той се отнесе небрежно към молбата на хората и не изкорени бодливия храст, който непрестанно растеше и се разпростираше наоколо. Нозете на хората и босоногите сиромаси кървяха от раните причинени от бодлите. Раздираха се одеждите на минувачите. Един от приближените раби на Аллах се обърна към човека и му заповяда:

«–Трябва да изкорениш тези бодли!» А той отвърна:

«–Да, ще ги изкореня. Ала ще го сторя утре, или може би вдругиден!»

Така човекът прояви небрежност и не след дълго засаденият бодил пусна корени и се вкопчи още по-здраво в земята. Приближеният раб на Аллах отново му рече:

«–О, ти, който не изпълни своето обещание и не удържа на думата си!.. Ела тук, ти обеща, не отлагай повече! Изпълни задължението си и не го пренебрегвай!.. (Неусетно приближаваш се към гибелта!..)»

Човекът, засадил бодила рече:

«–Не се тревожете, ще го изкореня.»

Приближеният раб на Аллах се обърна към него със следните наставления:

«– Побързай и не подценявай тази работа, а изпълни обещанието си! Казваш, че ще свършиш това утре, ала знай добре, че с всеки изминал ден онези бодли се разрастват и се вкореняват в пръстта. А ти, който трябва да ги изкорениш, остаряваш и отслабваш. Бодлите укрепват, а твоята сила намалява. Побързай, не пропилявай времето си напразно... Не подготвяй сам гибелта си!...»”

Бодлите в разказа изразяват в преносен смисъл човешкото високомерие, стремежа с ненаситна алчност да се трупат блага само за себе си, безразсъдното разточителство (исраф) и всякакви лоши навици и грехове. Тези пороци неусетно увреждат духовния живот на човека, като го подтикват към лоши постъпки, вследствие на което той започва да проявява жестокост, безразличие, себелюбие и се отдалечава от съзнанието за полезност на създанията на Аллах (хизмет). Това от своя страна означава само едно – от този миг нататък сърцето на човек е заразено със смъртоносна духовна болест. Следният пример ни разкрива, че спасението на сърцето от бодлите на греха е възможно само чрез богобоязливостта (таква):

Един ден Хазрети Юмер попита Убей бин Ка’б (Аллах да е доволен от тях) какво е богобоязливостта. Убей му отвърна с въпрос:

“– О, Юмер някога минавал ли си по трънлив път?”

Хазрети Юмер му отговори:

“– Да.” След което Убей продължи с въпросите:

“– И какво направи ?”

Хазрети Юмер отвърна:

“– Предпазливо събрах дрехите си и положих усилия да не се нараня от бодлите.”

След което Убей бин Ка’б каза:

“– Ето това е богобоязливостта.” (Ибн-и Кесир, Тефсир, I, 42)

Богобоязливостта (таква) се изразява в това човек да не забравя, че е смъртен. Защото в същността на духовно незрялата душа има противопоставяне срещу преходността. Душата иска да бъде пътник във вечността Тя не може да се помести в обвивката на краткия земен живот и тъгувайки за вечността, бяга от преходността. Поради това смъртта, напомняща за преходността, е толкова страшна за душата. Ала мисията на пречистените ум и сърце е вместо да изпитват напразен страх от смъртта, да победят желанията на душата и да разкрасят смъртта чрез праведни дела.

Мъдрите хора са казали:

“Не искай от земята вечност, тя я няма, за да ти я даде!..”

Изпълнените с мъдрост и благоразумие слова на Хазрети Юмер, разкриват истинското лице на земното и как може да се живее свободно в този преходен свят:

"Не се увличай много по земното, за да се спасиш от зависимостта на душата си и да живееш свободно!.."

Никога не бива да се забравя, че греховете са забраните на рая. Когато човек увеличава тези свои грешки шансовете му за влизане в рая намаляват. Периодът на младостта е най-благоприятният момент да се изоставят греховете и да се извършват нови и хубави праведни дела. Защото приближаването към Аллах (дж.дж.) на младини е по-лесно и по-благодатно. В това отношение трябва да се действа бързо и да не се отлагат хубавите намерения и дела. Защото животът е кратък, а времето се стопява с неусетна скорост.

В повелята: *"Онези, които отлагаха и казваха „утре" бяха погубени!.."*, се обръща внимание на един от най-големите капани на душата, а именно да отлага и да проявява небрежност.

Честото и дълбоко размишление (тефеккюр) над смъртта увеличава степента на готовност за извършване на покаяние (тевбе).

Един от приближените раби на Аллах, Имам Раббани Хазретлери казва:

"Не е беда да умреш, истинската беда е в това да не знаеш какво ще последва след това."

Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) казва:

“Земният свят ни е обърнал гръб и си отива, а отвъдният свят (Ахирет) се е отправил към нас и идва. И двата свята имат своите рожби. Вие бъдете от рожбите на отвъдното. Не бъдете рожби на земното. Защото днес има възможност за извършване на дела и никой не търси равносметка, но утре ще бъде потърсена равносметка за стореното, а няма да могат да се извършват дела. (Бухари, Рикак, 4)

Както споменахме по-горе, средата на човек играе важна роля в придобиването на лоши навици. Защото хората се формират според средата, в която се намират. Онези, които в началото под влияние на лошата среда извършват първите си грешки със стеснение, впоследствие ако не бъдат предупредени или не срещнат пречка пред себе си, започват да извършват грехове като нещо съвсем нормално, като приятна за слуха музика и с нехайство, провалят духовния си свят.

Ако хората не се отдалечат от лошата среда, за да запазят духовната хармония между разума, волята и душевния си мир, сърцата постепенно се оцветяват в цвета на средата, в която се намират. Във връзка с това приближеният раб на Аллах и велик учен Имам Газали Хазретлери казва:

“Интелектуалната близост с нехаещите с времето се превръща в духовна близост. Това погубва човека.”

Духовният живот на човешкото същество се формира според нивото на средата, в която се намира, така той достига извисеност или се превръща в руина.

Пътят на спасението преминава през искрена молба за опрощение (истигфар) подкрепена с праведни дела. Истинското покаяние (тевбе) зависи само от степента, която сърцето е достигнало. Хазрети Юмер (Аллах да е доволен от него) казва:

"По-лесно е да се откажеш да извършиш греха, отколкото да молиш опрощение на него."

Условията на покаянието (тевбе), които трябва да бъдат спазени са следните:

Първо, трябва да се осъзнаят извършените грешки**.** Защото, душата и сатаната (шейтан) показват в украсен вид постъпките на човек. Дори в началото една лоша постъпка да изглежда възмутителна, когато тя се повтаря, става обичайна и се възприема като нормална. Поради това първото нещо, което трябва да се направи е да се разграничи доброто от лошото.

Човек трябва да внимава за това не дали грешката е голяма или малка, а срещу кого е извършена. Най-голямата грешка безспорно е забравата, неблагодарността и опълчването срещу Аллах (дж.дж.), Който ни е дарил с безброй блага. Поради това преди да разграничаваме малък или голям грях, трябва да определим какво е нашето ниво в служенето и подчинението на Всевишния Аллах, Който ни вижда във всеки един момент и посреща всяка

наша нужда. Абдуллах бин Мес'уд (Аллах да е доволен от него) е изразил по следния начин притесненията, които вярващия изпитва пред греховете:

"Вярващият вижда своя грях по следния начин: той стои в полите на една планина, която всеки момент може да се срути върху него. Страхувайки се от това, той непрекъснато си задава въпроса «Дали планината ще се срине върху мен?» Грешникът вижда греха като насекомо, което прелетява над носа му." (Бухари, Деават, 4; Муслим, Тевбе, 3)

Второто условие на покаянието е да се изпитва съжаление за направените грешки. Не е достатъчно разкаянието да се изкаже само с думи. Необходимо е да се извърши искрено покаяние с дълбоко съжаление и непоколебима твърдост стореното да не се повтаря. В свещения айет от Корана е повелено:

"О, хора, бойте се от вашия Господ и се страхувайте от Деня, в който родител не ще бъде от полза за своята рожба, нито детето ще бъде от полза за своя родител! Обещанието на Аллах е истинно. И никога да не ви подмами земният живот, и никога най-измамният да не ви подмами за Аллах!" (Сура Лукман, 33)

Ако извършените грешки са под формата на угнетяване на други, редно е да се поиска прошка от угнетените и да им се върне отнетото.

За да бъде причислен към покаялите се пред Аллах, човек не трябва да преследва друга цел освен задоволство-

то на Аллах (ръза) и да не изпитва опасения за материални блага или за здравословното си състояние. Изоставянето на греха само с цел да се избегне хорското злословене и порицание, макар и положително от гледна точка резултат, може да се окаже недостатъчно за спечелване на задоволството на Аллах.

Трето, необходимо е да се сменят средата и приятелите, подтикващи към лош път и да се потърси нова подобра среда. Първото условие за достоен, почтен и изпълнен с щастие живот е да се живее сред праведни и предани хора. В свещения айет е повелено:

"О, вярващи, бойте се от Аллах и бъдете с правдивите!" (Сура Ат-Тауба /Покаянието/, 119)

Истинската полза от това човек да бъде сред праведни и предани хора и самият той да се превърне в такъв, ще бъде усетена в Съдния ден. В друг свещен айет е повелено:

"Рече Аллах: "Това е Денят, когато за искрените ще е от полза искреността им..." (Сура Ал-Маида /Трапезата/, 119)

В тази връзка Имам Шафи казва следното:

"Ако не съсредоточиш вниманието си върху Истинния Аллах (Хак), измислиците (батъл) ще те завладеят."

Четвъртото условие на покаянието е човек да приема повтарянето на грешките и греховете с отвращение, като изгаряне в огън. Никога повече не трябва да се доближава до неща, които отново биха го подхлъзнали към онзи грях.

Покаяние извършват тези, които са били неверници или са извършили грехове. Покаянието на онзи, който приеме вярата и след това се покае от неверието, се приема със сигурност. Покаянието за извършен грях се приема, ако то е извършено с искреност и съжаление за стореното. Условието за приемането му е рабът да не повтаря греха си. В един хадис на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) се посочват особеностите на покаянието, след което грехът не се повтаря: *"Покаянието от греха се състои от разкаяние и молба за опрощение (истигфар)."* (Ахмед бин Ханбел, VI, 264)

Според преданието на Енес Ибн-и Малик (Аллах да е доволен от него), Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал следното:

"Онзи, който притежава следните три качества е вкусил сладостта на вярата: Да обича Аллах и Неговия Пратеник повече от всички останали. Когато обича някого, то да е заради Аллах. Да гледа на завръщането си към блатото на неверието (кюфюр), от което Аллах го е спасил, като противно и опасно нещо, подобно на хвърляне в огъня..." (Бухари, Иман 9, 14; Муслим, Иман 67, виж Тирмизи, Иман 10)

Яхя бин Муаз казва:

"Да се иска помилване и опрощение от Аллах, без да се изоставят греховете е молбата за опрощение (истигфар) на лъжците."

Не е необходимо да са извършени грехове, за да се извършва покаяние и да се моли за опрощение. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал:

"О, хора!.. Покайте се пред своя Господ. Кълна се във Всевишния Аллах, че аз се покайвам пред Него по сто пъти на ден." (Муслим, Зикр, 42)[7]

В друг хадис Пратеникът на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем), който така е търсил убежище при Всевишния Аллах, посочва човешката слабост спрямо живота и описва рецептата за противодействие срещу това:

"Всяко човешко същество греши. Но най-добрите сред сгрешилите са тези, които се разкайват." (Тирмизи, Къяме, 50; Ибн-и Мадже, Зюхд, 30)

Понякога за опрощението на един грях са нужни хиляди сълзи, а понякога една сълза е достатъчна, за да пречисти хиляди грехове.

В заключение не бива да се забравя, че вратата на опрощението на Всевишния Аллах (дж. дж.) е отворена за всеки, по всяко време и за всеки грях. Необходимо е обаче да се съблюдават условията за извършване на покаяние.

В следващия айет от Свещения Коран, вниманието е насочено към необятната милост на Аллах, като в същото

7. Съществува предание, според което в същия хадис се споменава "седемдесет пъти" (Бухари, Деават, 3; Тирмизи, Тефсир, Сура Мухаммад)

време рабите са призовани час по-скоро да се обърнат към Аллах.

“Кажи: “О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния.”

“И се обърнете към своя Господ, и Му се отдайте, преди мъчението да дойде при вас, защото после не ще ви се помогне.” (Сура Аз-Зумар /Тълпите/, 53-54)

Най-благодатното време за покаяние (тевбе) и молба за опрощение (истигфар) е на развиделяване, защото това е времето, когато милостта на Аллах извира. Всеки един момент докато все още съществува такава възможност трябва да бъде използван за извършване на покаяние и денем и нощем и най-вече на развиделяване, когато това има различна стойност. В свещения айет е повелено:

“Богобоязливите... малко спяха през нощта и на развиделяване молеха за опрощение...” (Аз-Зарийат /Отвяващите/, 17-18)

Накратко, за да придобие покаянието възвишеност трябва да се съблюдават следните особености:

Първата дума, която ще пророни сърцето на покайващия се трябва да е израз на признание за **„слабост и безсилие”**. Ако е останала макар и малка частица от жалкото **високомерие** в нас, покаянието (тевбе) и молитвата (дуа) не са постигнали целта си. С покаянието се желае Божията милост и благодат. Чрез покаянието (тевбе) искаме от

Аллах - Владетеля на безкрайната мощ да се смили над нас и да ни обсипе с благодатта Си !.. Трябва да се знае, че възвишените души – Пророците и приближените раби на Аллах (Хак досту) са живели в постоянна молба за опрощение (истигфар) и молитва (дуа).

О, Аллах! Дари ни с благодатта на Твоята милост и опрощение чрез обич, възторг и искрени сълзи!.. Нека милосърдието към творенията Ти, извършено с надеждата да спечелим Твоето велико задоволство, се превърне в безкрайна съкровищница на сърцата ни!

Амин.

Човешката неблагодарност

Няма по-голям срам и загуба за раба от това да забрави Аллах (дж. дж.). Обвързването към причините, без да се вижда Даващият даровете с времето довежда до това, че човек се превръща в раб на раба. Подобна слепота и неразумие е несъвместима с истинската вяра.

ЧОВЕШКАТА НЕБЛАГОДАРНОСТ

Криволиченията, изкачването и слизането в житейския път все някога достигат до гроба. Хората умират според истините и намеренията, с които са живели. За да живее на този свят със спокойна съвет, за да достигне до последния дъх с вяра и да постигне Божествената радост и щастие във вечния свят, рабът трябва да е на правия път в състояние на **“признателност (хамд)”**, **“търпение (сабър)”, “благодарност (шукюр)”** и **“споменаване на Аллах (зикир)**.

В Свещения Коран Всевишният Аллах ни известява за това, че е подчинил на човека всичко на земята и небето:

“И подчини Той за вас всичко на небесата и всичко на земята всичко е от Него. В това има знамения за хора мислещи.” (Сура Ал-Джасийе /Коленопреклонната/, 13)

“Не виждате ли, че Аллах подчинява за вас всичко на небесата и всичко на земята, и щедро ви дава Своята благодат и явна, и скрита?!..” (Сура Лукман, 20)

И Той е Който е дарява своите раби с блага, които не могат да бъдат изброени:

"и ви дава от всичко, за което Го молите. И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Човек е голям угнетител, голям неблагодарник." (Сура Ибрахим, 34)

"И ако пресмятате благодеянията на Аллах, не ще ги изчислите. Аллах е опрощаващ, милосърден." (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 18)

Аллах (дж. дж.) е изворът на всички блага, които човекът притежава. Тази истина е изразена в Свещения Коран по следния начин:

"И каквато и благодат да имате, тя е от Аллах." (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 53)

Културата на признателност и благодарност към Създателя, Който е дарил човека с толкова много и различни блага, изгражда половината от капитала на вярата на вярващият (му'мин). За значението на признателността за дарените блага ни известява и следният хадис-и шериф:

"Признателността е половината от вярата..." (Суюти, ел-*Джамиу'с-Сагир*, I, 107)

Признателността е изразената чрез думи и дела благодарност на раба към своя Създател за благата, с които е дарен. Признателност е да осъзнаеш подобаващо истинския притежател на благата.

Защото възприемането на благата като блага е възможно само чрез съзнание изпълнено с вяра. Изпитването на благодарност, привързаност и уважение към ис-

тинския притежател на благата е истинско пробуждане на съвестта.

Възхвалата и благодарността (хамдю сена) на Всевишния Аллах-Истинският Притежател на благата - чрез думи и сърце е голям дълг на вярващите (му'мин) в качеството им на раби.

Поради това Ислямът и вярата биват наричани „признателност" и „благодарност". Признателността е капитал за рая, а неверието и неблагодарността са удостоверения за влизане в ада.

Непризнателността е неблагодарност за благата.

В Свещения Хадис признателните и търпеливите са описани по следния начин:

...Виждат онези, които в религията са по-напред и следват примера им (стараят се да бъдат като тях), а в земните дела виждат намиращите се в по-лошо положение и благодарят на Аллах за благата, с които ги е дарил...

Аллах причислява тези хора към признателните и търпеливите. Аллах не записва като признателен и търпелив този, който в религията гледа по-изостаналите от себе си, а в земното гледа към намиращите се в по-добро материално положение и се измъчва за нещата, с които не може да се сдобие." (Тирмизи, Къямет, 58)

✿

Човек се чувства длъжен най-малкото да благодари на онзи, който му поднесе чаша вода или букет цветя и това

се възприема за човешко задължение и дълг на съвестта. Тази мярка всъщност ни напомня каква благодарност и признателност трябва да изпитваме пред безбройните блага на Всевишния Аллах.

Благодарността, която изразяваме един към друг за направените добрини и дарове е моралният мост, отвеждащ ни към благодарността към Аллах. Известна истина е, че онзи, който не благодари на създанията не е признателен и към Създателя. Но има един момент, на който трябва да се обърне внимание - благодарността и признателността, която се отдава на хората, трябва да бъде поднесена и на истинския собственик на тези добрини и блага – Всевишния Аллах. Защото когато е създал тази вселена Аллах (дж.дж.) е обвързал всичко, което се случва с конкретна причина. Поради това, никога не бива да се забравя истинския собственик на благодеянията и даровете – Аллах - Създателят на всички причини.

В противен случай положението ни би приличало на това да благодарим не на личността изпратила ни много скъпи дарове, а на пощальона, който ги е донесъл до нас, а това е изключително неуместна, смешна и горчива грешка и заблуда. Голяма глупост и неблагодарност е да се обвържеш към причините, чрез които благата достигат до нас, а да изоставиш Създателя; да следваш препитанието, а да забравиш Даващият това препитание – Ер-Раззак. Няма по-голям срам и загуба за раба от това да забрави Аллах. Обвързването към причините, без да се вижда Даващият даровете, с времето

довежда до това, че човек се превръща в раб на раба. Подобна слепота и неразумие не подобават на вярващите.

✿

Резултатът от това да не познаваш истинския собственик на благата и да не се интересуваш е доста болезнено огорчение и разочарование. Свещеният Коран повелява следното по повод това отрицателно качество на хората, които не са преминали през възпитание на душата (нефс) и са останали незрели:

"Човекът е голям неблагодарник към своя Господ. И сам на това е свидетел." (Ал-Адиат /Препускащите/, 6-7)

"…"Ако сте признателни, Аз непременно ще ви надбавя. А ако сте неблагодарни, мъчението Ми е сурово." (Сура Ибрахим, 7)

"Ако Го отричате, Аллах не се нуждае от вас..." (Сура Аз-Зумар /Тълпите/, 7)

Неблагодарност е човек да не оценява направените за него добрини.

Най-голямата неблагодарност на човека е към неговия Създател. На земята човекът живее в притежанията на Аллах и бива отгледан с Неговите блага и въпреки това забравя собственика на всички тези блага, става заложник на душата си (нефс), потъпква повелите и забраните на Аллах и едва ли не застава срещу своя Създател и го отрича. След като се е нахранил и нагостил на трапезата на даровете в този преходен свят, проявяването на неблаго-

дарност към притежателя на трапезата чрез безразличие е моментът, в който човешкото достойнство и добродетел го напускат. За този тип хора Всевишният Аллах (дж.дж.) повелява следното:

“Не вижда ли човекът, че Ние го сътворихме от частица сперма? А ето го явен противник!” (Сура Йа Син, 77)

Обществата, които са съставени от такива неблагодарни хора и тяхната безгранична дързост, образуват развалините от народи, изпълващи страниците на поучителната история. Неблагодарните хора, които считаха себе си за единствен център, притежател и фактор на всичко в резултат на това, че останаха лишени от вяра подготвиха собствената си гибел и тази на народите си.

✿

Истинското значение на даровете и бедите рабите могат да разберат само от известията на религията. Понякога нещата, които биват приемани за дарове и благодат всъщност са зло и нещастие, а това, което се вижда като зло и беда може да е много хубаво и добро. Някои блага за едни хора са средство за приближаване към Всевишния Аллах, а за други, които са изпаднали в плен на душите си (нефс), могат да станат лоша причина за тъжен край. Така например имот, за който не се дава зекят и милостиня садака е престанал да бъде благо и се е превърнал в извор на нещастия и беди за собственика си. По същия начин богатството, превърнато в лудост от разточителство и грях, привидно е благодат за изпадналия в плен на душата си

(нефс) собственик, но в действителност, от гледна точка на вечността е в истинския смисъл на думата - бедствие.

И обратното – това, което смятаме за лишение, притеснение и беда понякога може да е за добро. Така например бедността на онзи, който има заложени в себе си надменност и дързост, пречи да се проявят тези склонности и е дар и за него самия и за околните …

Благодатта и притесненията се променят според моралните качества на хората. Болестта на един добродеятел е беда и лишение от гледна точка на бедните, които се нуждаят от помощта му, и обратното - болестта на един злодей е благодат и милост за хората, защото биват предпазени от неговата злина. Смъртта на един учен може да е милост и благодат за него самия, но за общността на Пророка Мухаммед (салляллаху алейхи ве селлем) представлява голямо нещастие.

✿

Големият мислител и приближен раб на Аллах – Хазрети Мевляна разказва случка представяща неблагодарността – едно от отрицателните качества заложени в човешката природа и личността на Немруд:

“Всевишният Аллах повелил на Ангела на смъртта - Азраил:

«– О, Азраил, ти който си един от четирите висши ангела! За кого най-много те е жал, когато взимаш душите на тези скърбящи и нещастни хора?»

Азраил:

«– Жал ме е за всички хора, чиито души взимам! Но и много ме е страх да не пренебрегна заповедта на Аллах! Даже има случаи, когато толкова ме е жал да отнема душата на младенец, че казвам: "Де да можеше Аллах да пожертва мен вместо него!"

Един ден докато кораб се люлееше сред побеснелите вълни, получих заповед, разбих го на парчета. О, Аллах в онзи ден Ти ми каза:

«–Вземи душите на всички, които са на кораба! Остави само жената и детето, които са сред пътниците!»

Двамата бяха останали немощни върху една дървена дъска. Побеснелите бушуващи вълни отнасяха дъската.

Тогава Ти заповяда:

«– Вземи душата и на майката! Подчини се на повелята «Бъди! (Кюн!)» и остави детето само́!"

Разделих детето от майка му, но О Аллах, Ти знаеш, че ми бе много трудно!

Поради задачите, които са ми възложени да изпълнявам, съм бил сред много печални ридания, стенания и скръб! Но болката на това дете така жегна сърцето ми, че не можах да го забравя!"

Всевишният Аллах повели:

"– Аз проявих милост към това дете, заповядах на вълните да го отведат и оставят в място с дървета!

В градина пълна с босилек, рози, дървета със сладки и прекрасни плодове... с извори с пречиста и сладка вода, храних това дете с нежност и безброй благодат! В тази градина имаше хиляди сладкопойни птици. Постлах за него легло от рози, пазих го от беди и раздори! На слънцето казах «Не го изгаряй с горещината си, не го наранявай! Вятъра предупредих: «Когато минаваш над него повявай леко, не го мъчи!» На облака заповядах: «Не спускай дъжд над него, не го мокри!»; а на светкавицата - «Не заслепявай очите му с внезапните си мълнии!» Казах: «О, зима не отивай в тази градина, не я попарвай, не я повяхвай! О, лято и ти не се приближавай до нея, не я изгаряй! Градината, където детето достигна и се спаси от смъртта бе предпазена от бури и убийствени пустинни ветрове. Отгледах го с много дарове и благодат. След това заповядах на една фея да го научи да говори и да управлява справедливо! Така дарих детето останало без майка с неизброима благодат! За да види Моите добрини без други средства и причини, и да знае! Да види Моята милост, да не се обърква от причините, да не изпада в противоречие и да очаква всяка помощ само от Мен."

Ала удостоеното с безброй блага и милост дете, което в замяна на това имаше дълг за благодарност, изведнъж се превърна в Немруд (Нимрод) и тръгна да гори Халил Ибрахим! Такъв Немруд, че поради невежеството и слепотата си потъпка благата и милостта на Всевишния! И така отрече добрините, които бяха направени за него; възгордя се, стана от безпътните. Противопостави се и престъпи, дръзна да упорства в своите твърдения

за божество! Въздигна се с три лешояда в небето и поиска да воюва с Аллах.

В желанието си да открие и убие Хазрети Ибрахим накара да убият стотици хиляди невинни деца. Защото астролог бе прочел съдбата му през годината и бе му казал:

“– Тази година ще се роди момче, което ще воюва с теб! Съвземи се и убий детето, което ще бъде твой враг!”

Послушал този лош съвет, Немруд заповяда да бъдат убивани безмилостно всички, които се раждаха през тази година.” (*Месневи*, том: 6, стих: 4797-4853)

Както е споменато по-горе в разказа на Хазрети Мевляна, детето спасило се от хиляди опасности с помощта на Аллах, след като порасна и стана силен мъж се възгордя разчитайки на положението си в земния свят. Престъпи дръзвайки да твърди, че е „божество”. Но след това, което видя в съня си загуби спокойствие и се опита да попречи на раждането на пророка Хазрети Ибрахим (алейхисселям). Заради това уби стотици хиляди невинни деца. Превърна се в роб на душата си (нефс) и забрави истинския собственик на благата. Така пропиля живота си на земята с надменност, противопоставяне и неблагодарност.

За поучаващите се човешката история е изпълнена с примери как божието наказание, мъчение и възмездие се прилагат по отношение на подобни хора, които престъп-

ват и излизат от пътя на вярата и морала. От този свят си заминаха много надменни и жестоки хора като племето на Нух, Ад и Семуд; Фараона, който се бореше с пророците, провъзгласи себе си за божество и накрая бе погубен в шепа вода; Немруд, който бе победен от насекомо; неморалното племе на Лут, което с начина си на живот бе по-долно от животните и много други потънали в неблагодарност, гнет, позор и противопоставяне.

След тях небесата не плакаха, очите не се насълзиха, сърцата не изпитаха тъга. Напротив проклятията на невинните, които бяха несправедливо измъчвани ги изпратиха на бунището на историята, където изгниха. Там, където те властваха сега е свърталище на кукумявки и кучета.

От тази гледна точка историята и отминалите поколения са своеобразна изложба на положителни и отрицателни спомени, средство за поука и напътствие на тези, които идват след тях, тоест на новите поколения. Небето над нас е същото небе, което е изсипвало бедствия и мъчение над безбожниците. Слънцето над нас е същото слънце, което е осветявало дворците и замъците на много угнетители като Фараона, Хаман и Немруд, а днес изгрява над руините им. За онези, които могат да наблюдават случките с вътрешния си взор, времената и местата са изпълнени с проявленията на Божието величие и напътствие.

✿

Този поучителен разказ от творбата „Месневи" е приканване към всички нас да помислим върху Божията благодат и даровете, с които сме дарени.

Можем ли например да си представим стойността на вярата и дълга, който имаме да благодарим за нея ?

Какво голямо щастие е това, че сме се родили в мюсюлмански семейства или че сме открили Исляма!

Всеки един орган в тялото ни е отделна благодат. Когато си помислим, че можем да загубим някой от тях разбираме стойността им, която иначе не забелязваме. Ако например един ден си представим, че нямаме показалец и не го ползваме, ще видим колко ще ни е трудно да извършваме ежедневните си работи!.. Така е и с всички останали органи, дори с частица от всеки един орган. Трябва да благодарим за това, което притежаваме толкова, колкото бихме страдали, ако го нямахме. Защото както ни известява Свещения Коран в Съдния ден ще бъдем питани за всички блага, с които сме били дарени:

"После ще бъдете питани в този Ден за насладите [на земята]." (Сура Ат-Такасур /Преумножаването/, 8)

Истинската благодарност се изразява, когато всички свои умствени и духовни умения и способности заедно с физическата сила и възможности използваме в посоката определена ни от Аллах (дж.дж.). Отдалечаването от тази цел е неблагодарност и непризнателност.

✿

Колко неблагодарна заблуда е положението на онези, които до последния ден от живота си тичат след земните украси и позлата, за да спечелят благополучие на земята, а не в отвъдния свят.

Живот изживян, без да се разберат отношенията между люлката и гроба, без да се види училището за изпитание, без да се осъзнаят мъдростите и поуките на пътуването към гроба не е нищо друго освен похабяване на капитала за вечно щастие в бунището на нехайството!

Колко страшни са предупрежденията в айетите за подобно напразно похабяване на човешкия живот:

“Нима смятахте, че ви сътворихме напразно и че при Нас не ще бъдете върнати?” (Сура Ал-Муаминун /Вярващите/, 115)

“Нима човек смята, че ще бъде оставен без надзор?” (Сура Ал-Кийама /Възкресението/, 36)

Не бива да се забравя това, че великолепната пролет идва в градините на душите с облаците на признателността и блясъците на възхвалата и благодарността към Аллах.

✿

Нека Всевишният Аллах ни отреди разум да осъзнаем стойността на благата, с които сме дарени и с възможност да благодарим за тях със съзнанието на вярата. Нека ни опази от наказание породено от нашето невежество.

Амин.

Кинжалът в езика: Злословенето

Един от най-явните признаци за зрелостта на човека е в каква степен владее изкуството за ползване на езика. Ако погледнем с мъдрост ще видим, че за да не говори напразно и безсмислено, езикът е сякаш ограден като с крепостна стена от трийсет и два зъба. Като добавка към това пред зъбите са поставени устни, които сякаш изграждат втора защитна стена. Не е ли всичко това като напомняне за необходимостта езикът да бъде опазен?

КИНЖАЛЪТ В ЕЗИКА: ЗЛОСЛОВЕНЕТО

Характерът и уменията заложени в човешката природа имат спецификата да са както благодат така и бедствие. Те се проявяват според нивото на зрялост и мъдрост на човека. Казано с други думи Всевишният Аллах (дж.дж.) ни е дал всички умения и способности под формата на „суров материал", който може да бъде обработен както в положителна, така и в негативна форма. Всяко благо, което е дарено на човека го натоварва с отделна отговорност и тежест. Степента на отговорност е според благата. Поради това човекът трябва да прояви умение и да използва всички свои способности и възможности по най-правилния начин и на точното място, тоест да ги оползотвори в качеството им на благодат. В противен случай не може да се спаси от бедствията и бедите, които ще го сполетят.

Тази истина се проявява по-ясно в една от най-често използваните от нас способности, а именно – способността да говорим, дарена на човека в проявление на едно от качествата на Аллах – Ел-Келям (Говорещият). Ако човек използва тази способност за добри дела като споменаване (зикир) и признателност към Аллах, тя се превръща в райски славей, но ако с нея извършва лоши дела като лъжи,

обиди и злословене, тогава тя се превръща в капитал за ада.

Как ще се използва езика - като благодат или като бедствие - зависи най-вече от степента на извисеност на сърцето. Защото езикът ни изпълнява ролята на преводач на сърцето и чувствата ни. Стара поговорка гласи: *"Каквото има в делвата, това изтича от нея."* Поради това дали ще се приближим или отдалечим от Аллах много зависи от това какво изричаме. То от своя страна зависи от степента на извисеност на сърцето. Тоест езикът е едно от средствата оказващи голямо влияние за извисяването или принизяването на човека.

Условията за засвидетелстване на вярата са това да се извърши както със сърцето така и чрез думи. Това показва колко голяма благодат е езикът, а също така в какво голямо бедствие и разочарование може да се превърне, когато бъде ползван в противоположната посока. В действителност голяма част от бедите, които сполетяват човека са причинени от погрешното ползване на благодатта, с която е дарен – езика. В Хадис-и шериф се повелява:

"Бедата е свързана с думите, които излизат от устата ни!" (Суюти, *ел - Джамиу'с-Сагир*, I, 110)

Пороците мнителност, злорадство, сплетничество и раздор, които погубват щастието в земния и отвъдния свят, се събират в отровните сърца и най-вече в езика. Това са едни от най-опасните и страшни действия, които разрушават индивида и обществото отвътре и ги обричат на нещастия.

Езикът, който чрез многобройни лоши качества се е превърнал в бедствие е като убийствена отрова, погубва и притежателя си и околните...

Едно от най-важните обучения в живота на човека е възпитанието на езика. Защото дори да искате да ползвате за добро отровният език, превърнал се в бедствие, той винаги причинява вреда. Докато езикът, превърнал се в благодат, винаги е извор на благоденствие. Както са казали старите хора:

"Благата дума извежда и змията от леговището ѝ."

В свещения айет се повелява: **"Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение ..."** (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 125)

Поради това приближените раби на Аллах са предупреждавали как следва да се ползва езика, особено в призоваването по пътя на Аллах и разпространяването на религията:

"Никога не говори с езика на отровна змия!"

Това означава, че един от най-явните признаци за зрелостта на човека е в каква степен владее изкуството за ползване на езика. Защото езикът е дарен от Всевишния на почти всички хора като проявление на Божията мъдрост и средство за изпитание. Ако погледнем с мъдрост ще видим, че за да не говори напразно и безсмислено, езикът е сякаш ограден с крепостна стена от трийсет и два зъба. Като добавка към това пред зъбите са поставени устни, които сякаш изграждат втора защитна стена. Не е

ли всичко това като напомняне за необходимостта езикът да бъде опазен ?

Поговорката *«Раната от нож минава, но раната от обидата остава!»* също обръща внимание на бедствията, които езика може да причини и посочва необходимостта от внимателно възпитание в това отношение. Следователно трябва да знаем много добре какви беди може да предизвика езика и да вземем подходящите мерки това да не се случва. Една от тези мерки е уместното мълчание.

✿

Първият въпрос, на който трябва да обърнем внимание, когато говорим за „бедствията на езика" без съмнение е **"злословенето"**, защото то е най-отровният кинжал в езика.

Да чуем отговора на въпроса **"Какво е злословене?"** от думите на Пророка (с.а.в.):

Според преданието на Ебу Хурейре (Аллах да е доволен от него), Пророкът (с.а.с.) попитал сподвижниците си:

"– Знаете ли какво е злословене?"

Сподвижниците отвърнаха:

"– Аллах и Пратеника знаят по-добре!"

В отговор на това Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) повели:

“– Злословене е да одумваш друг вярващ зад гърба му за неща, които са неприятни за него.”

Отвърнаха:

“– О, Пратенико на Аллах! А ако той притежава тези неприятни неща, които съм казал зад гърба му...”

В отговор Пророка повели:

“– Ако той притежава това, което си казал зад гърба му е злословене, а ако не – ще си го наклеветил и набедил!..” (Муслим, Бирр 70; Ебу Давуд, Едеб, 40/4874)

От този хадис се разбира, че казването на недостатъците на хората попада в категорията „злословене”. Има обаче случаи, в които недостатъците и слабостите на хората трябва да се казват. Така например, когато някой с цел брак търси информация за кандидата или с цел търговия иска да научи повече за потенциалния си съдружник. Ако в тези случаи от страх да не се злослови не се каже истината, това би довело до по-големи грешки от гледна точка на обществения живот. В такива случаи обществената полза е пред уважението към дадена личност. Съвестта и човещината ни задължават да предпазваме хората като разкриваме недостатъците на вреден човек. Разкриването на тези истини е ограничено само до заинтересованите лица. Да се разкриват лични неща за другите без необходимост и да се разказват на хора, които не ги касае е грях.

Така в съдилищата - местата за установяване на истината и раздаване на правосъдие, за да възтържествува справедливостта, свидетелите са задължени да предадат

истината такава, каквато е. В този случай също не бива да съществува притеснение за злословене. Поради тези причини, когато се споменават недостатъците на някого трябва много да се внимава дали изречените думи са в границите на допустимото в религията.

Извън тези изключения, скриването и прощаването на недостатъците на хората трябва да е правило за всеки вярващ. Това е едно от най-важните нравствени качества и показва мъдростта на човека. Преди да разкриваме чуждите недостатъци, трябва да прегледаме своите. Всеки вярващ трябва да се замисля за това, че поради Своята милост, Всевишният прикрива недостатъците на рабите Си и им обещава опрощение и извинение. Колко недостатъци скрива Аллах на онези, които скриват чуждите недостатъци! Щастлив е онзи вярващ, който виждайки своите недостатъци не намира време да търси чуждите.

В айетите на Сура „Ал-Худжурат" се засяга въпроса за нравствеността в отношенията между хората и се посочва важността на възпитанието и опазването на езика в това отношение:

"О, вярващи, едни мъже от вас да не се присмиват на други! Може да са по-добри от тях. Нито жени – на жени... Може да са по-добри от тях. И не се хулете, и не се назовавайте с оскърбителни прякори! Колко лошо е името *нечестивост* подир вярата! А които не се покаят – тези са угнетителите."

„О, вярващи, много странете от подозрението! Понякога подозрението е грях. И не се дебнете, и не

злословете един за друг! Нима на някого от вас ще се хареса да яде плътта на мъртвия си брат? Вие се отвращавате от това. И бойте се от Аллах! Аллах е приемащ покаянието, милосърден." (Сура Ал-Худжурат /Стаите/, 11-12)

В свещения айет:

Злословенето и говоренето зад гърба на хората за техните качества и нравственост е описано и сравнено с яденето на плът на мъртвия брат в религията.

В това сравнение използвано в Свещения Коран има много дълбока и фина мъдрост. Поради това, че човекът, за който се злослови не е при нас, за да чуе това, което се казва за него и да се защити, той е оприличен на мъртвец, а поради това, че е вярващ е използвано сравнението с брат. Възползването от отсъствието на нашия брат и нападането на неговата чест и достойнство с цел злословене напомня на нападението и жестокостта, с която се разкъсва и изяжда месото му. Човешкото достойнство и чест са като месо покриващо скелета. Да се разнищва с цел да се разкрият недостатъците и слабостите му не е ли по-злосторно от това, което кучето прави с мършата, разкъсвайки я?

В тези айети на Сура „Ал-Худжурат" се заповядва:

- Хората да не се присмиват едни на други;

- Да не се презират другите;

- Да не се наричат с оскърбителни прякори;

- Да не се подозират;

- Да не се търсят недостатъците на другите;

- Да не се злослови.

Както е видно по-голяма част от споменатите морални пороци се осъществяват с думи. Поради това опазването на езика е изискване на религията, морала и приятелството. Както казва Фудайл бин Ийад:

“Там където влезе злословенето, приятелството излиза и си отива.”

✿

Веднъж Селман ел-Фариси (Аллах да е доволен от него) бе заедно с двама сподвижника на Пророка (с.а.с.). Помагаше в делата им и споделяше храната им. Един ден, когато всички тръгнаха, той бе задрямал и не можа да отиде заедно с тях. Двамата му приятели го потърсиха, като не го откриха му се присмяха и казаха:

“– Селман не знае друго освен да яде от вече приготвена храна и да влезе в разпъната палатка.”

Когато Селман дойде го изпратиха при Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) да поиска нещо за ядене. Селман отиде при Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) и каза:

“– О, Пратенико на Аллах, приятелите ми ме изпратиха да попитам, ако случайно при Теб има храна да им дадеш.”

Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) повели:

“– За какво им е храна на приятелите ти, те изядоха своята.” Селман се върна и предаде на другите двама казаното от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Те станаха и отидоха при Пророка с думите:

“– В името на Този, Който те изпрати с истината, заклеваме се, че от както спряхме да почиваме не сме сложили нищо в уста.” Тогава Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) каза:

“– С думите си изядохте (заради злословенето) Селман.” След което бе низпослан айета: **“... Нима на някого от вас ще се хареса да яде плътта на мъртвия си брат?...”** (Сура Ал-Худжурат /Стаите/, 12)

Според друго предание Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) бе добавил:

“– Между зъбите ви виждам от месото на онзи ваш брат.” Чувайки това двамата сподвижници казали:

“– О, Пратенико, помоли опрощение за нас!” Гордостта на вселената (с.а.с.) повелил:

“– Помолете приятеля си, за когото злословихте той да моли опрощение за вас.” (Ибн-и Кесир, *Тефсир*, IV, 231)

Какво трябва да е поведението на мюсюлманина към онези, които злословят е описано в хадис-и шерифа:

"Да правите добро на онези, които ви правят добро и да правите злини на онези, които ви правят злини не е достойнство. Истинското достойнство е да можете да направите добро на онези, които ви правят злини." (Тирмизи, Бирр, 63)

Всевишният Аллах отправя похвала към вярващите, които проявяват такава мъдрост и повелява:

"Рабите на Всемилостивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: "Мир!" [и отминават];..." (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 63)

Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) отправя следните предупреждения по отношение даването на отговор на невежите:

"Никога не отговаряй на неприлични думи!... Защото онзи, който ги е изрекъл знае много по-вече низости. На отговора ти ще отговори пак с невъзпитани изрази. Никога не се шегувай с невежия!... Езика му е отровен и ще нарани сърцето ти."

Един от най-явните признаци на зрялост е проявяването на сдържаност към одумването и набедяването. Първото стъпало на зрелостта е способността на одумването и набедяването да се отговаря с мълчание.

Второто стъпало е способността да се изпита радост за това, че този, който е одумал, набедил или наклеветил в замяна на това поема греха на онзи, спрямо когото е извършил тези лоши дела. Но и в това има слабост.

Третото стъпало на зрелостта е способността изпитвайки радост от това, че самият той ще бъде опростен и награден, да може да изпита и съжаление за този, който го е набедил или одумал за това, че в Съдния ден ще изпадне в трудно положение. Ако радостта му е по-голяма от съжалението това ще означава, че зрелостта му все още е недостатъчна.

Хазрети Мевляна е казал следното по повод на това, че истината не може да загуби от стойността си с празните приказки на невежите:

"Морето не може да се изцапа от това, че кучетата са допрели уста до него!.."

✿

Хазрети Мевляна по много хубав начин разказва как хората не бива да забравят своите недостатъци и слабости и да говорят празни приказки за другите:

"Четирима мюсюлмани от Индия влязоха в един месджид. Всеки един от тях възнамери (ниет), изрекоха Аллах е Велик (текбир Аллаху Екбер). Изпълнени с мисълта за собствените си недостатъци и слабости започнаха да отслужват молитвата от все сърце. Отидоха на рукю, сведоха чела до земята в суджуд. В това време в месджида влезе мюеззина. Единият от отслужващите молитвата (намаз) индиец забрави, че е в молитва и попита:

«–Ей мюеззин! Прочете ли езана? Или има още време?»

Другият индиец също по време на молитвата си промърмори към първия:

«– Тихо бе човек, говориш, молитвата ти се развали.»

Третият индиец се обърна към втория:

«– Чичо! Защо му намираш кусури? И ти говориш, виж себе си, на себе си давай поуки!»

А четвъртият каза: «Слава на Аллах, че не паднах в ямата като вас, не развалих молитвата си с приказки».

И така за жалост и четиримата развалиха молитвата си (намаз). Онези, които търсят слабостите на другите и ги казват, излизат повече от тях от правия път и влизат в заблуждение.

Колко щастлива е душата, която може да види собствените си недостатъци. Онзи, който види недостатъка на друг, сякаш го е купил за себе си.

Защото едната половина на човека е материалната му страна - тази, която е изпълнена със земните страсти (нефс), недостатъците и слабостите, тя принадлежи на този свят. Другата половина, духовната и нематериалната, принадлежи на света на Неведомото.

След като на твоята глава има духовни заболявания, причинени от качествата на душата (нефс) и животинския нрав, първо на нея трябва да сложиш от лечебния мехлем.

Мехлема и лекарството за недостатъците е сам да видиш собствените си недостатъци. (Най-голямото прозрение е да осъзнаеш недостатъците си.)

Ако ти самия не притежаваш недостатъка и слабостта, която си видял в един вярващ, не бъди толкова уверен, не се чувствай сигурен! Възможно е и ти да допуснеш същата грешка и с теб да се разшири кръга на този недостатък."

Злословенето и одумването са грехове, които стимулират човешката душа (нефс). Онези, които одумват другите приемат, че са далеч от греховете им и ги презират. Така те смятат, че превъзхождат хората извършили този грях. Но не бива да се забравя, че презирането на друг вярващ само по себе си е грях. Освен това често повтаряна истина е, че онези, които заклеймяват чуждите недостатъци и слабости много често не след дълго сами изпадат в същите грешки. Както Пророкът ни (с.а.в.) е повелил:

Който упрекне вярващ заради негов грях, непременно извършва същия грях преди да умре. Тоест който укори вярващ заради грях, не умира без самия той да извърши същото!" (*Джамиу'с-Сагир*, том. II, стр. 161) Един друг хадис-и шериф по същия въпрос гласи:

"Който упрекне свой брат (в религията) заради грях, не умира без самия той да извърши същото." (Тирмизи, Къямет, 53/2505)

В Съдния ден хората ще отговарят за всички свои постъпки; за благата, с които са били удостоени; за думите,

които са изричали; за мълчанието в моментите, когато е трябвало да говорят; за извършените грехове; за праведните дела, които са изоставили. Преди да е настъпил този суров ден всеки трябва да си направи равносметка. Както е повелено *"Направете си равносметка, преди да ви бъде направена такава."* (Тирмизи, Къямет, 25/2459). С мисълта за големия ден, в който всеки един от нас ще отговаря за извършеното трябва да се постараем да почистим книгата на делата си чрез молба за опрощение на греховете и като поискаме и да дадем прошка. Всевишният Аллах (дж. дж.) описва деня, в който цялото тяло на човека **ще проговори** по следния начин:

"Когато стигнат там, и слухът, и зрението, и кожата им ще свидетелстват против тях за онова, което са вършили.

И ще кажат на кожата си: "Защо засвидетелства против нас?" Ще каже: "Накара ме да говоря Аллах, Който кара всяко нещо да проговори. Той ви сътвори първия път и при Него е вашето завръщане."

И не се опасявахте, че и слухът, и зрението, и кожата ви ще свидетелстват за вас, а предполагахте, че Аллах не ще узнае много от онова, което правите.

Тази ваша догадка, която допускахте за вашия Господ, ви донесе гибел и така се озовахте сред губещите.

Дори да търпят, обиталището им е Огънят. И дори да молят милост, не ще получат милост. (Сура Фуссилат /Разяснените/, 20-24)

В онзи страшен ден на възкресението, хората ще раздават това, от което най-много ще се нуждаят - наградите за извършените добри дела (севап) - на онези, които в земния живот са одумвали. А ако не са им останали добри дела (севап), с които да се разплатят, ще им бъдат стоварени греховете на одумваните от тях хора.

В Хадис-и шерифа тази тежка картина на деня на възкресението е описана по следния начин:

Веднъж Пророкът (с.а.с.) попитал:

"Знаете ли кой е разорен?"

Сподвижниците отвърнали:

"Според нас, разорен е онзи, който няма нито пари, нито собственост." След което Пророкът (с.а.с.) продължил:

"Сред моята общност напълно изпаднал е онзи, който ще дойде в Деня на възкресението с [добър запас от] молитви, говеене и давана милостиня зекят. Ще дойде, а ще е наругал някого, ще е наклеветил друг, ще е отнел чужд имот, ще е убил, ще е удрял. Ще се даде част от добрите му дела на един, и на друг ще се даде част, и на трети… Когато добрите му дела се стопят, преди да бъде осъден, ще се взима от греховете на пострадалите

и ще бъдат хвърляни върху него, докато накрая бъде хвърлен в Ада" (Муслим, Бирр, 59; Ахмед бин Ханбел, II, 303, 324, 372)

Поради това Хасан ал-Басри Хазретлери е казал:

"Ако непременно искаш да одумаш някого, одумвай майка си и баща си!.. Така поне в Съдния ден ще дадеш добрите си дела (севап) на тях и ще поемеш техните грехове!.."

Да се вслушаме отново в изпълнените с благодат поучителни напътствия на Мевляна Хазретлери.

"Злословенето в земния живот е като прах. Покрива огледалото на душата. Вразуми се и се научи да мълчиш."

Не бива да се забравя, че мъдрият вярващ, при всяка възможност според силите си, се притичва на помощ на всяко едно от създанията на Аллах, не пренася върху грешниците омразата си към греха, а напротив обгръща ги с милост и състрадание, приближава се към тях не с отровния език на змията, а с езика на благодатта и милостта и така печели сърцата им.

Онези, които искат да се изпълнят с Божията радост, излъчват благоухание на опрощение от градините на душите си към онези, които са сгрешили спрямо тях. Защото опрощавайки, можем да подготвим почва за собственото си опрощение. Онези, които не могат да прощават на другите и злословят за хората в действителност погубват себе си.

О, Аллах!.. Превърни сърцето и езика ни в огледало, отразяващо Божията мъдрост и тайна. Нека разпръсква нежност и съчувствие, милосърдие и опрощение, достойнство и благодат към всички Твои създания!..

Опази ни от участта на онези Твои раби, които провалят земният си живот и в отвъдния свят са разорени !..

Амин…

Значението на наставленията

Духовно усъвършенстван е този вярващ, който се е отдал на това да служи в полза на обществото (хизмет) и да разпространява вярата. Търсил се сякаш от преходното си съществуване, присъединил се към „кервана на служещите", той е винаги край печалните, самотните и страдащите. Той е ръката, която се протяга на помощ на давещите се във водовъртежа на земните страсти (нефс); фенер осветяващ тъмните пътища; пътна табела указваща пътя на заблудените.

ЗНАЧЕНИЕТО НА НАСТАВЛЕНИЯТА

Великолепната творба на Мевляна Джеляледдин Руми Хазретлери *„Месневи”* е толкова впечатляващо произведение, че със знанията, опита и начина, по който е написана е възхитила, всички свои читатели - от обикновените хора от народа до избраниците - намиращи се на върха на духовната извисеност. Не е лесно да се сътчини подобна творба, това е много различно духовно изкуство и Божий дар.

Успехът на *„Месневи”* се дължи на това, че успява да изобрази и най-дълбоките мъдрости насочващи към размисъл, духовни тайни, истини и красоти по начин, по който да могат да бъдат разбрани от хората, и в същото време в тези поучителни разкази преобладаващо да се анализира неизменния вътрешен свят на човека.

Поради тези две причини от своето създаване до днешни дни, „*Месневи”* се е превърнала в една от вечните творби разкриваща на хората техния вътрешен свят. Векове наред тази творба се е представяла под формата на духовни уроци. Разликата в това, което обикновеният и духовно извисеният човек са разбирали от тези уроци не е в значението, а само в качеството, тоест в степента. Много

често Мевляна, използвайки символи и в най-простичките на пръв поглед разкази, отваря врата към дълбоки чувства и мисли, и представя един различен свят на усещания и разсъждения.

Един от тези разкази в „*Месневи"* е следният:

"Една птичка попадна в капан с измама. Тя се обърна към този, който я залови и каза:

«– Господарю, ти сигурно си изял много овце и говеда през живота си, и си принесъл в жертва (курбан) много камили! Ти не се наяде с тяхното месо, та с моето ли ще се наядеш?! Пусни ме и ще ти кажа три поуки, тогава ще разбереш умна ли съм или не? Първата от тези три поуки ще ти кажа докато съм в ръцете ти, втората - когато кацна на покрива и третата - когато кацна на дървото. С тези три поуки ти ще бъдеш щастлив! Първата е следната:

«Не вярвай на невъзможни неща!»

След като птичката каза тази ценна поука, ръката се отвори и я освободи, тя кацна на оградата и продължи:

«Не съжалявай за минали неща! След като си загубил нещо, не страдай за него! Погрешно е да съжаляваш и да страдаш за минали неща, не можеш да върнеш миналото! Да го помниш постоянно е напразно! »

След което каза:

«– В корема ми има много ценна и скъпа перла! С нея и ти и децата ти щяхте да живеете щастливо! Но не ти е била късмет, изпусна тази рядка перла! »

Чувайки това ловеца започна да се вайка и да вика. А птицата отвърна:

«– Не ти ли казах ***«Не съжалявай за минали неща!»****!?"Изпусна перлата, сега защо се ядосваш? Не разбра ли думите ми? Глух ли си ? А и не ти ли казах* ***«Не вярвай на невъзможни неща!»*** *и продължи:*

«– Ах, ловецо, ах, как може малка птичка като мен, която не струва и три дирхема да притежава драгоценна перла?»

Това човекът се съвзе и попита:

«– Добре! Хайде кажи ми и третата поука!»

«– Да, ти нали разбра и спази другите две поуки, та сега да ти кажа и третата, така ли ?! Да даваш поуки на потънал в невежество човек е като да засяваш зърно в пустинна местност! Или като това да поливаш пустинята! Не може да се закърпи скъсаното от глупост или невежество!»"

✿

В този разказ Хазрети Мевляна на първо място изразява това, че човек на каквато и позиция и положение да се намира винаги се нуждае от поуки и наставления.

Освен това, за да можем да се възползваме от поуките и наставленията трябва да използваме разума си правилно. Героят в разказа не използва разума си правилно и не се възползва от поуките на птицата и затова не можа да се предпази от грешки. Причината за това е, че само разум не е достатъчен, за да се достигне до истината.

В действителност в разказа предаден от Мевляна се обръща внимание както на значението на поуките, така и на несъвършенството на разума, който е средството за възползване от тези поуки.

Разумът в исляма се приема по един изключителен начин, тоест като нещо хубаво и необходимо. В такава степен, че съгласно религията има две важни условия за носене на отговорност. Първото е достигане на определена възраст, а второто - наличие на разум. Липсата на едно от тези две условия води до освобождаване на човек от отговорност.

Разумът, който е условие за носене на отговорност, въпреки тази своя важност се нуждае от духовно възпитание. Чрез него се преодоляват недостатъците на разума и така притежателят му постига сигурност и спасение. В човешката история много хора смятани за „умни" са извършвали престъпления, несъвместими с разума, мъдростта и обществената полза и са били наказвани за това. Дори само тази особеност е достатъчна, за да докаже това, че разумът сам по себе си е недостатъчен да предпази притежателя си от погрешни действия и да го доведе до правилното.

Освен това разумът като един Божествен дар не е еднакъв при всички хора. Хората се различават и в степента, в която чрез духовно усъвършенстване допълват разума, с който са дарени. Някои чрез знания, служене на Аллах (ибадет) и каляване на волята биват удостоени с духовни усещания, с които използват разума си с далновидност, съобразителност и интуиция в събитията, с които се срещат. Други подчиняват разума си на желанията на душата (нефс) така както се изоставя розова градина да бъде завладяна от бурени.

Поради това всеки се нуждае от поуките и наставленията на по-опитен при оценката на даден въпрос. Тази необходимост е толкова съществена, че Пророкът ни (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил: *"Вярата е наставление."* (Бухари, Иман, 42). Споменатото в хадис-и шерифа „наставление" има две значения: Едното е искреност, а другото е призив към добро. Следователно, за да изживее религията си в правилната посока, рабът трябва да е искрен във вярата (да притежава ихляс) и да призовава хората към добри дела.

От друга страна, ако преминем през широкото съдържание на Свещения Коран ще видим, че по-голяма част от известията на Всевишния към човечеството са под формата на „наставления". Средството, което е повелено да се използва за постигане на целите на Исляма е **"разпространението на вярата"**, а то в основата си е наставление.

Разпространението на вярата се прави сред онези, които не са удостоени с Исляма, но и след като стане мюсюлманин, човек продължава да живее съгласно повелята **"да повелява одобряваното и възбранява порицаваното".** Защото поради присъщите им качества, хората никога не са опазени от възможността да сгрешат. Затова Ислямът не само изисква, но и възлага като важна отговорност на мюсюлманите до Съдния ден да напомнят и наставляват.

Всевишният Аллах е научил хората на правилата и начините за изпълнение на това задължение. Когато Аллах изпращаше Муса (мир нему) при фараона, му повели да разкрие истините чрез **"благи слова".** В айета се повелява:

"И му говорете с благи слова, за да си припомни или да се побои!" (Сура Та Ха, 44)

Всевишният Аллах, Който притежава абсолютното знание за всичко, несъмнено е знаел, че онзи, към когото са отправени наставленията няма да повярва, но с този айет е искал да научи пратеника си на най-прекрасния и ползотворен начин за разпространение и призоваване към вярата.

Първото правило на призоваването към вярата е истините да се изричат с благи думи, без да се подбужда негативно отношение в събеседника, тогава вероятността той да ги приеме е много по-голяма.

Друг айет ни учи, че начинът, по който трябва да се призовава по пътя на религията е следният:

“Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин!..” (Сура Ан-Нахл /Пчелите/, 125)

Друг важен момент в метода за призоваване към Исляма е това, че призива трябва да се отправя към всички хора независимо в какво положение са те. Когато се обърне внимание на посланията в Свещения Коран и метода на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) за призоваване към Исляма се вижда, че призоваването се прави, независимо от това дали човека, към когото е насочено го приема или не. Не е правилно предварително да се казва: **“Този човек няма да се поучи!”** и да се отказваме от наставленията. Така Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) многократно е призовавал Ебу Джехил по правия път. Въпреки, че Ебу Джехил вътрешно е приемал пророчеството на Пророка (с.а.с.), поради надмощието на човешките страсти в душата (нефс) и гордостта си не е могъл да го признае. Това възвишено поведение на достойния Пророк (салляллаху алейхи ве селлем) е било причина хора, които в началото са били врагове на Исляма като Юмер бин Хаттаб, Ебу Суфян, Хинд и Вахши, да бъдат напътени.

Тази гледна точка дава възможност да бъдат оползотворени дори вероятностите както в службата в полза на Исляма (хизмет) така и в човешките отношения. Това е и основната гледна точка, която е най-благодатното и въздействащо средство отразено в действията на отдадените раби на Аллах.

Наставленията са различни спрямо различните хора и условия, в които се дават. Както се знае мъдрост се казва на онзи, който може да я разбере. Преди да пристъпи към призоваване по правия път, Пророкът ни (с.а.в.) първо преценяваше схващанията, разума и положението на събеседника си, така да се каже опознаваше личността му и едва тогава според нуждите на човека засягаше най-важната за него тема. В образцовия живот на Пророка (с.а.с.) има много примери за просвещение и разпространяване на религията според културното и мисловно ниво на събеседниците, без да се излиза от границите на вежливостта и възпитанието.

Енес (Аллах да е доволен от него) разказва случка, на която е станал свидетел:

„Вървях с Пратеника на Аллах, Аллах да го благослови и с мир да го дари. Той носеше *наджрански* плащ с дебела обшивка. Настигна го някакъв бедуин и силно го дръпна за плаща. Погледнах към рамото на Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари, и видях, че от силното дръпване ръбът на плаща бе оставил следи по него. После [бедуинът] каза: „Мухаммед, заповядай и аз да получа от богатството на Аллах, с което разполагаш!" Той се обърна към него, усмихна се, после заповяда да му дадат" (Бухари, Хумус 19, Либас 18, Едеб 68; Муслим, Зекят 128)

Талха бин Убейдуллах (Аллах да е доволен от него) разказва следното:

Един човек, чиито глас се чуваше отдалеч и когото почти не разбирахме какво говори се приближи до Проро-

ка (салляллаху алейхи ве селлем). Косата му бе разрошена, идваше от местността Неджит. Започна да пита какво е Ислям. В отговор на това Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

“– Да отслужваш петкратна молитва (намаз) в един ден и една нощ.” А човекът попита:

“– Има ли друга молитва, която трябва да отслужвам?”

“– Не няма! Ако отслужваш допълнителни молитви (нафиле) то е друго!..” отвърна Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем), след което продължи:

“– Да говееш (да държиш оруч) през месец Рамазан.” Човекът отново попита:

“– Има ли друго време, през което трябва да говея?” Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

“– Не няма. Ако говееш допълнително (нафиле) то е друго!..”

Рави Талха (Аллах да е доволен от него) казва, че Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) казал на човека, че трябва да дава и зекят, а той попитал:

“– Има ли друга милостиня (садака), която трябва да давам?”

“– Не няма. Но ако искаш да даваш допълнително, то е друго…”

Накрая човекът рече:

"– От това, което каза няма да правя нито по-малко, нито по-вече!", след което се отдалечи. А Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повели:

"– Ако спази думата си, значи се е спасил!.." (Бухари, Иман 34, Савм 1, 26; Муслим, Иман 8, 9)

Относно това как Пророкът ни (с.а.в.) променяше начина на наставляване, според нивото на събеседниците си трябва да споменем следния хадис-и шериф: Муаз бин Джебел (Аллах да е доволен от него) разказва:

Когато ми възложи да замина като валия (управител) на Йемен, Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) излезе да ме изпрати до покрайнините на Медина. Аз яздех, а той вървеше. След като ми даде някои препоръки каза:

"– О Муаз! Възможно е догодина да не можеш да ме видиш! Може да дойдеш в моя месджид и на гроба ми!"

Чувайки това, при мисълта, че ще се разделя от Пратеника на Аллах, започнах да плача:

А Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) каза:

"– Не плачи Муаз!...", след което се обърна с лице към Медина и повели:

"– Където и да се намират, най-близо до мен са праведниците, които изпитват богобоязън към Аллах." (Ибн-и Ханбел, V, 235; Хейсеми, IX, 22) Споменатата в този хадис-и шериф богобоязън можем да определим като опазване на сърцето от всичко, което може да ни отдалечи от Аллах.

Ебу Амр Суфян бин Абдуллах (р.а.) разказва следното: Веднъж попитах:

“– О, Пратенико на Аллах ! Опиши ми Исляма така, че да не изпитвам нужда да питам други за това.”

А Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повели:

“– Кажи повярвах в Аллах и след това винаги бъди на правия път !” (Муслим, Иман, 62)

Суфян бин Абдуллах (Аллах да е доволен от него) разказва следното: Веднъж казах:

“– О, Пратенико на Аллах! Кажете ми нещо, което непременно трябва да направя.” Пророкът (с.а.с.) повели:

“– Кажи Аллах е моят Господ и след това винаги бъди на правия път (Спазвай повеленото в Свещената книга и Сюннета)!” А аз попитах:

“– О, Пратенико на Аллах! От какво най-много се притесняваш за мен (кое би ми навредило)?” Пророкът посочи езика си и каза:

“–Ето от това !” (Тирмизи, Зюхд 61; Виж Ибни Мадже, Фитен 12) Тоест трябва много внимателно да обмисляме всяка дума, която изричаме.

Както е видно и от тези примери, Пророкът ни (с.а.в.), който е най-хубавият пример за призоваване към вярата е изричал всяка дума след преценка на духовната дълбочина и мисловното ниво на събеседниците си; напътствал е едва след като разкрие духовния им мир. Да призоваваш

към правия път е голямо изкуство и способност, която не всеки притежава. Съветите са въздействащи само когато онзи, който ги дава също ги прилага. Поради това е неправилно всеки да наставлява. Само тези, които са се обгърнали с пророческия нрав и начин на призоваване имат правомощието да наставляват. Ако изречем първо онова, което трябва да се каже в края, може да има обратен резултат. За да има положителен резултат са необходими знания (илим), разбиране, мъдрост, проницателност и опит.

Заедно с това трябва да се знае, че възникне ли правомощието да се наставлява, пренебрегването на това задължение води до голяма отговорност и е причина за голяма загуба както е известено в Сура Ал-Аср (Следобедът). Разбира се тази загуба се отнася и за онези, които не приемат и не се вслушват в напътствията.

Напътстващият трябва да е като майстор реставратор. Вещите идват за поправка и реставриране, когато се повредят. Ако вещта не е повредена или не бъде донесена за поправка, той не може да упражнява професията си. Затова повредената вещ е благодат за майстора. Уменията на майстора се измерват с поправената вещ. По същия начин хората, които се увреждат от греховете се обръщат към духовно извисените личности, защото се нуждаят от техните наставления и напътствия. Истинският наставник не само, че никога не може да ги презре, подцени или прогони, а точно обратното трябва да ги вземе с нежни ръце подобно на ранен гълъб и да ги прибере в двореца на сърцето си, за да ги излекува.

За да може да проникне в душата на събеседника си наставляващият трябва да намери „вена”. Не бива да се забравя, че когато човек е ангажиран да пречиства мръсотията на прегрешилите, това го доближава до Аллах. Защото хубавите дела на онези, които е успял да съживи, разтварят вратата на благодеянията, за които ще получава постоянна награда (садака-и джарие).

Когато не може да изпълнява успешно задължението си да лекува духовно, човек трябва да търси грешката първо в себе си, а не в събеседниците си. Ако майстора е неопитен и самият той има нужда от поправка може само да съсипе вещта, която му е поверена за поправка.

Накратко духовно усъвършенстван вярващ е този, който се е отдал на това да служи в полза на обществото (хизмет) и да разпространява вярата. Сякаш отърсил се от преходното си съществуване, присъединил се към „кервана на служещите”, той винаги е край печалните, самотните и страдащите. Той е ръката, която се протяга на помощ на давещите се във водовъртежа на земните страсти (нефс); фенер осветяващ тъмните пътища; пътна табела указваща пътя на заблудените.

✿

Към въпросите, които бяха засегнати в разказа на Мевляна, който предадохме в началото на тази глава можем да добавим и следното:

Не е задължително този, който дава наставления да е по-голям от събеседника си. Думите трябва да се оценяват

отделно от онзи, който ги изрича. Поради причини криещи се в душата (нефс), хората най-често не приемат като разумни, на място и достойни за приемане предупреждения и напътствия направени от по-малките от тях.

Дори да разбира наставленията човек не винаги може да ги осъзнае и изпълни веднага. Така човекът, който изпусна птицата от ръцете си, въпреки че чу наставленията да не вярва на невероятни неща, се изтерза и повярва, че птица, която не струва и три дирхема може да носи скъпа перла в корема си. А втората поука бе да не съжалява за отминали неща. Това означава, че събеседника на птицата, въпреки че прие поуките не прояви достатъчно усърдие да съобрази поведението си с тях. Всичко това показва слабостта, в която изпада човешкият разум, неговата уязвимост...

В разказа се обръща внимание на още една от слабостите на човека. След като вече е изпуснал птицата от ръцете си, ловецът започва безсмислено и ненужно да страда и съжалява. Сърцето е като странноприемница. И мъката и радостта и щастието, които преминават от там са гости. Никоя от тях не е вечна и не остава завинаги. Поради това прекалено голямата радост и мъка ненужно развалят спокойствието и равновесието на човека.

От друга страна, след като не може да се върне миналото е безполезно да се съжалява за загубеното. Невъзможно е да се промени нещо, което вече се е случило. Защото всичко, което се случва е предопределено от съдбата. Вместо да се жалваме за минали неща и да страдаме по тях трябва да си взимаме поуки. Само поради тази причи-

на е приемливо да се интересуваме от миналото. Поетът Мехмет Акиф пресъздава тази истина по следния начин:

Човек си извличал поука от миналото... Каква небивалица!
Нима си взехме поука от пет хилядолетна притча ?
Описват историята като «повторение»;
Ако бе взета поука, щеше ли да се повтори?

Бъдещето е неизвестно. Поради това, че не знаем какво ще се случи вместо да се безпокоим и измъчваме за него, трябва да вземем мерки с разум, сърце и опит като същевременно търсим убежище при Аллах с молитви (дуа). Отдадените на Аллах наблягат на това, че мига, в който се намираме трябва да се оползотворява пълноценно, като за това са казали: **“Мигът е този миг, мигът е този миг, мигът е миг!”**

✿

О, Аллах!.. Дари ни с живот, през който да служим за прославяне на истината и правият път! Покрий грешките, породени от нашето невежество, нехайство и липса на проницателност!.. Дари ни с интуиция и прозорливост, за да проумеем дълбоката същност на случващото се! Дари ни с благата на вярата, искреността, богобоязънта и известяването на истината и правият път и ни отреди да бъдем полезни!.. Отреди ни да сме достойни последователи на първите известители на истината – Пророците и приближените Ти раби (вели).

Амин.

Тайната скрита в молитвата

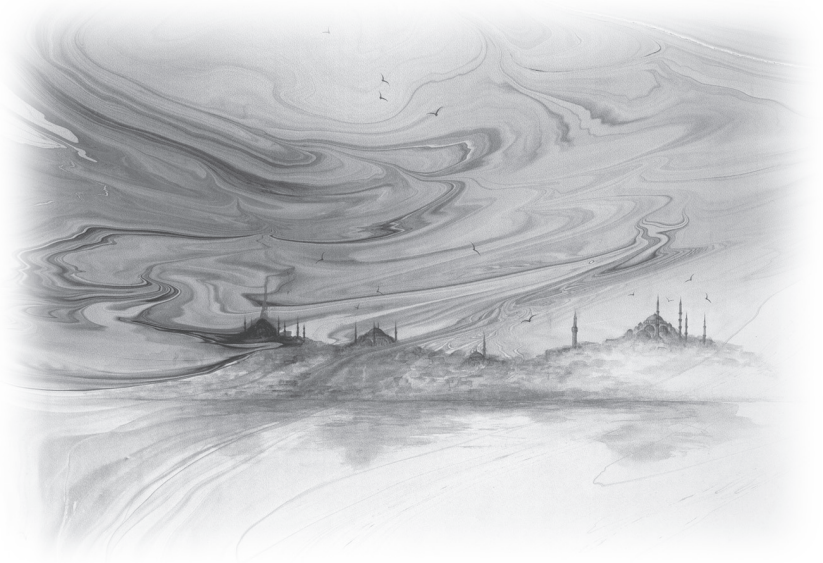

Признанието за безсилие и грешност направено в началото на молитвата способства за това да привлечем Божията милост и молитвата ни да бъде приета. Достойни да бъдат приети са не молитвите на високомерните, които смятат себе си за безгрешни, а молитвите на истински обичащите Аллах, чиито сълзи безспирно се стичат от очите в сърцата.

ТАЙНАТА СКРИТА В МОЛИТВАТА

В осеяния с върхове и падения житейския път човек се среща както със събития, които го радват така и с такива, които го изтощават духовно. Ситуациите, които го радват и правят щастлив предизвикват в него чувства на благодарност и признателност, а моментите на печал, нещастие и тъга го тласкат към тягостно усещане в сърцето, духовна умора и самота.

Тези две различни лица на живота улесняват доближаването до Аллах на онези раби, които полагат усилия да задълбочат вярата си. Защото рабът благодари, когато е щастлив и проява търпение и търси убежище при Аллах в моменти на нещастия и притеснения, като по този начин преминава успешно и двете изпитания. В основата и на благодарността и на намирането на убежище при Аллах е "**молитвата**" (дуа).

Молитвата е намиране на убежище при Всевишният Аллах – Този, Който е създал човека и вселената от нищо и Този, Който управлява всичко; тя е моленето и искането от Него; тя е признание за собственото безсилие.

С безкрайното знание на Всевишния Аллах (дж. дж.) и по силата на предопределеността всички събития във

вселената са обвързани с определена съдба (кадер). Както нищо (нито добро, нито лошо) не се случва извън Неговото знание така и никоя сила не може да влияе върху хората и събитията извън Неговата воля и мощ. Следователно пред тази голяма сила човекът остава безсилен и в положението на раб.

Най-прекрасния начин, по който човек може да изрази безсилието си и положението си на раб е молитвата. Защото молитва е да изоставиш гордостта, надменността, високомерието и егото пред вратите на Всевишния, тя е признание за безсилието и смъртността на човека.

Молитвата е истинската вяра, същността, духа и основата на служенето на Аллах (ибадет).

Пророкът ни (с.а.с.) е повелил:

"Молитвата е истинското служене на Аллах (ибадет)", след което е прочел айета: **"И рече вашият Господ: "Зовете Ме, и Аз ще ви откликна! Онези, които от високомерие не Ми служат, ще влязат в Ада унизени!"** (Сура Гафир /Опрощаващият/, 60) (Ебу Давуд, Витр, 23/1479; Тирмизи, Тефсир, 40/3247)

Отново в Свещените хадиси се повелява:

"При Аллах няма нищо по-ценно от молитвата." (Тирмизи, Деават, 1/3370)

"Молитвата е същността и сърцевината на служенето." (Тирмизи, Деават, 1/3371)

“За когото се отвори вратата на молитвата, за него се отварят вратите на милостта. Това, което Аллах обича най-много е от Него да се иска здраве. дуата помага срещу бедите, които ви настигат и тези, които не достигат до вас. Затова о, раби на Аллах прегърнете здраво молитвата.” (Тирмизи, Деават, 101/3548)

“Ако не се иска грях или прекъсване на връзките с родните, Аллах дава на молещия се това, което той иска или в същата степен отклонява беди от него.” (Тирмизи, Деават, 9/3381)

“Да ви посоча ли нещо, което ще ви спаси от враговете ви и ще увеличи препитанието ви? Молитвата отправяна към Аллах и денем и нощем. Защото молитвата е оръжието на вярващия.” (Хейсеми, Меджма‘, X, 147)

“Само молитвата може да промени предопределеното от Аллах и само добрината може да удължи живота.” (Тирмизи, Кадер, 6; Ибн-и Мадже, Мукаддиме, 10; Ахмед, II, 316, 350; V, 277, 280)

Защото в молитвата са скрити различни физически и духовни форми на служене на Аллах като признание за безсилие, отдаденост, покаяние (тевбе), признание, свеждане на глава, благодарност (хамд) и признателност, прославяне (тесбих), изпълняване на повелите и служене на Аллах. Молитвата (дуа) е ключът към най-великата врата в сърцето - тази, която се отваря към Аллах.

Всевишният Аллах повелява:

"... Зовете Ме, и Аз ще ви откликна!" (Сура Гафир /Опрощаващият/, 60)

Всички пророци, изпратени като милост за човечеството и всички приближени раби на Аллах в недоимък и в изобилие, в мъка и в радост винаги са обръщали души към Аллах и са живеели в духовната атмосфера на молитвите. Техният живот, отдаден на молитва и призоваване, показва как тази атмосфера може да се запази за винаги в душите на вярващите.

С повтарянето си молитвата като духовно преживяване се вплита в душата на вярващия, смесва се с личността и се превръща в нейно качество. Поради това извисените души живеят в състояние на постоянна молитва. Техните сърца се вълнуват от Божието предупреждение за значението на молитвата, съдържащо се в този айет:

„Кажи: "Не би ви обърнал внимание моят Господ, освен ако сте го призовавали..." (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 77)

Когато в душата на вярващия молитвата (дуа) и призоваването се превърнат в обичайно състояние, тогава между вярващия раб и Аллах се изгражда духовна връзка. Молитвите, произнесени с душевно въодушевление са мигове, в които душата се обгръща от Божията милост.

Човек разтваря ръце към Всевишния, когато иска да постигне нещо или иска да се предпази от това, от което се бои. Човекът притежава ограничени разум, познание, сила и възможности, и безкрайни нужди, желания и

страсти. Поради това, трябва да се обърне към Владетеля, Който притежава всичко. Както всяко искане има своя начин и форма, така и молитвата към Аллах (дж. дж.) си има начин.

Молитвата е обръщане към Аллах - Владетеля на безкрайното могъщество със съзнание за безсилие; преклонение пред Него с отдаденост и успокоение. Признанието за безсилие и грешност направено в началото на молитвата способства за това да привлечем Божията милост и молитвата ни да бъде приета. Достойни да бъдат приети са не молитвите на високомерните, които смятат себе си за безгрешни, а молитвите на истински обичащите Аллах, чиито сълзи безспирно се стичат от очите в сърцата.

Това е описано в айета по следния начин:

"Зовете своя Господ със смирение и дори в уединение! Той не обича престъпващите." (Сура Ал-Араф /Стената/, 55)

След като сгрешиха Адам и Хавва (алейхимесселям) потърсиха убежище при Аллах с молитва по следния начин:

„Рекоха: "Господи наш, угнетихме себе си и ако Ти не ни опростиш, и не ни помилваш, ще сме от губещите." (Сура Ал-Араф /Стената/, 23)

Пророкът (с.а.с.) ни учи на молитвата по най-хубавия начин - чрез своя живот. Облян в сълзи, отслужвайки допълнителен (нафиле) намаз докато краката му отекат той

отправяше молитви, с които признаваше своето безсилие и търсеше убежище при Аллах (дж. дж.):

“О, Аллах! От Твоя гняв се уповавам на милостта Ти, от Твоето наказание се уповавам на опрощението Ти, от Теб се уповавам пак на Теб! Безсилен съм да Те прославям така, както подобава! Ти си толкова Славен, както Ти Се прославяш!” (Муслим, Салят, 222)

Трябва да се полагат усилия молитвите да се произнасят в онова духовно състояние, в което човек се намира **между страха и надеждата („хавф ве реджа”)**. Само вярата или неверието са причина за щастието или бедствието на човека в отвъдния свят. Поради това, че и двете се опират на Божието предопределение и неизвестността на съдбата, никой освен пророците не е спасен със сигурност. Човек трябва да се надява, че ще бъде последният, който ще влезе в рая и същевременно да е изпълнен със страх, че ще бъде единственият, който ще влезе в ада. Това е пътят на равновесието между голямата надежда и големия страх.

Сърцето не трябва да остава безучастно към смисъла вложен в молитвата. Когато се признава извършен грях и се иска опрощение, трябва да се покаже дълбоко разкаяние и категорична воля за изоставяне на този грях.

От друга страна молитвата направена в полза на друг вярващ се приема много бързо. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил:

"Няма молитва, която да се приема по-бързо от молитвата на един вярващ, направена в полза на друг вярващ." (Тирмизи, Бирр, 50)

Хората искат молитвата на онези, за които се предполага, че молитвите им се приемат. А всъщност това, което способства приемането на молитвата е искреността във вярата и чистосърдечността. Това означава, че молитвата на един вярващ, пък бил той и грешен, е много по-ценна и полезна от изказаната без желание молитва на смятаните за по-достойни пред Аллах.

И наистина това, че един раб е грешник не означава, че Аллах го е изоставил. Само Аллах знае благодарение на чия молитва ще се сбъдне желанието на някой. Поради това трябва да се осъзнае колко е важно да се вземе молитва от сърце на който и да е от Божиите раби.

Както е важно да се иска молитвата на онеправданите и страдащите, така е важно и да се избягва тяхното проклятие.

От друга страна молитвите, които ще достигнат милостта на Аллах не са онези, които се произнасят само гръмогласно или като показност, двулични, престорени и лъскави, в които сърцето не участва. Ако бе така нямаше да се приемат безмълвните стенания на болния, молещ се с кървави сълзи или на немощните, които нямат сили да говорят. Така може да мисли само онзи, който не знае или не приема, че съществува безмълвният език - езикът на сърцето.

Тези, които изпадат в крайности в молитвата си, отслабват същината, духовността и светостта й. Пророкът (с.а.с.) е отправил следното предупреждение към общността си по повод тези, които се молят по този начин:

"Ще дойде общност, която ще прекалява в молитвите…" (Ебу Давуд, Витр, 23)

В друг хадис се повелява:

"В молитвата не се обръщате към глух. Молите се на Чуващият и Намиращ се много близо до вас Аллах." (Бухари, 131)

Всевишният Аллах (дж. дж.) не отказва да приеме искрените молитви с изключение на онези, които не са в съответствие с абсолютно определената съдба. Молещият се не бива да унива поради това, а трябва да продължава да зове Аллах. Защото в тези случаи отговора на молитвата ще бъде даден в отвъдния свят.

Понякога човек може да се заблуждава относно това дали дадено нещо, което той иска е добро или лошо за него. Защото в някои неща привидната милост може да бъде невидимо страдание. Така например, когато Аллах дарява някого с рожба, това на пръв поглед е голяма милост. Така е и с парите и високите постове. Но винаги има вероятност те в крайна сметка да се превърнат в страдание или беда. Рожбата може да породи раздор, а парите и постовете – дързост.

В такъв случай това, което подобава на един раб е в молитвата да иска от Всевишния Аллах това, което е най-

добро и да остави преценката на Него. Когато рабът иска нещо от Всевишния Аллах трябва да го прави по следния начин:

"– О Аллах, отреди ми това, което е най-добро за мен!" В противен случай може да се окаже, че сам е искал своето бедствие без дори да подозира.

От друга страна това, което хората казват, мислят и онова, което минава през сърцето им също е пожелание и един вид молитва. Аллах (дж.дж.) гледа в сърцата. Те са под постоянното Божие наблюдение. Ако използваме днешните изрази, сърцето се намира пред „Божията камера". Чувствата в сърцата ни също са пожелания и своеобразни молитви и поради това, че те се контролират трудно се повелява винаги да сме настроени положително.

В един хадис-и шериф се повелява:

„Въздържайте се от подозрението. Защото подозрението (неправомерното обвинение) е най-лъжливото слово. Не подслушвайте разговорите на другите, не търсете техните недостатъци, не се възгордявайте един срещу друг, не си завиждайте, недейте да таите злоба, не си обръщайте гръб. О, раби на Аллах! Бъдете братя помежду си така, както Аллах ви е повелил..." (Муслим, Бирр 28-34)

В други хадиси Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повелява:

"Вярата изисква добро предположение." (Ебу Давуд, Джанаиз 13, Едеб 81)

"За вярващия можем да предполагаме само добро." (Ибн-и Мадже, Фитен, 2)

Според преданието на Абдуллах бин Мес'уд (Аллах да е доволен от него) Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал:

„Нека никой от моите сподвижници (асхаб) да не ми съобщава за друг нещо, което не бих одобрил. Когато заставам пред вас, искам сърцето ми да е изпълнено със спокойствие." (Ебу Давуд, Едеб, 28/4860; Тирмизи, Менакъб, 63)

Пратеникът на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил следното:

"Всевишният Аллах повелява: Аз съм според предположението на Моят раб (аз съм Такъв, Какъвто той Ме приема)." (Бухари, Тевхид 15; Муслим, Зикир 2, 19, 50; Тевбе 1)

В светлината на тези хадиси се разбира, че и в словесните молитви и в тези, които се правят с чувства и мисловно трябва да се пазим от отрицателното. Така например една жена може в миг на гняв към детето си, без да го иска в сърцето си, да каже:

"– Нека Аллах вземе душата ми, за да се спася !" Тези думи могат да бъдат приети при Аллах като пожелание или молитва и да се сбъднат.

Така веднъж един човек дошъл при Абдуллах бин Мубарек Хазретлери и му се оплакал от непокорното си дете. Абдуллах бин Мубарек го попитал:

“– Някога проклинал ли си детето си?” Човекът отговорил:

“– Да.” След което Абдуллах бин Мубарек му казал:

“– Ти си станал причина детето ти да стане такова!”

По време на едно от пътуванията си, Пророкът чу една жена от Енсар да проклина камилата си на висок глас, след което каза на сподвижниците си:

“– Свалете товара на камилата и я пуснете. Тя вече е проклета.”

Имран ибн-и Хусайн (Аллах да е доволен от него), по чието предание този хадис е достигнал до нас казва:

“– Видях камилата да се разхожда измежду хората и никой не я докосваше.” (Муслим, Бирр, 80; Ебу Давуд, 55)

Когато не спазваме правилата на молитвата и пожеланията, не само няма да постигнем това, което искаме, но може да има и много по-лоши последици. В произведението „Месневи” Мевляна Джеляледдин Руми Хазретлери с присъщия на духовността си стил разяснява случка изживяна между Пророка (с.а.с.) и един от сподвижниците му, който се молел погрешно:

“Един от сподвижниците на Пророка се разболя много тежко. Отслабна, стопи се остана колкото малко врабче.

Пророкът (с.а.с.) го навести, за да го види. Както е известно нравът на нашия благословен Пророк бе изпълнен с милост и благородство.

Пророкът попита болния как е, каза му благи думи и му отправи пожелания за здраве.

Болният сподвижник, виждайки Пророка, се оживи, почувства се като новороден и от радост каза:

«– Болестта ми даде това щастие в ранно утро да ме посети Султанът на пророците. Каква щастлива болест, какви честити болки и треска, каква щастлива беда ... Ето в старостта ми Всевишният ме дари с милост и ми даде такава болест, такова страдание... За да съм принуден да ставам през нощта, ми даде болки в гърба. От милост към мен, за да не спя по цяла нощ като вол, ме дари с мъка и страдание... От това, че съм болен и съсипан, че стена от болка, милостта на моят Създател бликна и преля така, че ада на мъките и страданията ми ме застави да мълча без да ме плаши.»

Пророкът поговори с болния, след което го попита:

«– Да не би да си изрекъл неуместна молитва? Да не си изял нещо отровно без да разбереш? Помисли да видим какви молитви си правил? Да не би да си се подвел по желанията на душата си и да си прекалил? Какво си искал от Аллах?»

Болният отвърна:

«– Не мога да си спомня, помогни ми да се сетя ! ...»

С благодатта на сияещото присъствие на Пророка (с.а.с.) болният си спомни молитвата, която бе изрекъл. Духовната подкрепа (химмет) на Пророка осветяваща всичко наоколо му припомни това, което бе забравил.

«– О, Пратенико на Аллах! Сега си спомних неподходящата молитва към Всевишния. Бях потънал в прегрешения, плувах сред вълните на греха. Чувах, че сгрешилите, извършилите грехове ще бъдат наказани с много жестоко мъчение. Ти доста ни плашеше. Бях безпомощен и загубил надежда. Вжето към отвъдното бе много здраво. А ключалката на надеждата и успокоението не се отваряше. Трудностите и мъченията в отвъдния свят нямат пределен край и не могат да се разкажат. В сравнение с тях трудностите и страданията в земния свят са незначителни. Щастлив е онзи, който се бори с душата си (нефс), създава притеснения на тялото си, търпи болки, но се старае да го възпита; който превръща притесненията и мъченията в земния живот в служене на Аллах, за да се спаси от притесненията в отвъдния живот. И аз казах: "О Аллах, дай ми сега мъченията, с които ще ме накажеш в отвъдния живот! Нека сега да ги изтърпя, а в отвъдния да съм от щастливците!" С това искане, с тази молитва почуках на Божиите двери. Докато се молех така, ме сполетя тази болест. От страданията, които болестта ми причинява, загубих мира в душата си. Изостанах в споменаването на Аллах (зикир) и в служенето (ибадет). Загубих представа за себе си, за добро и зло. О благословен и обичан Пратенико на Аллах! Ако не бях видял сияйното ти лице щях да се откъсна от

въжето на живота и да умра. Удостои ме с молитва и утешение.»

Пророкът повели:

«– Никога повече не произнасяй тази молитва, не изтръгвай сам от корен дървото на живота си! Ах ти слаба и безпомощна мравчица! Колко сила имаш ти, че да ти се стоварва тежестта на болест като планина?»

Болният:

«– Покайвам се, о Всемилостиви Създателю никога повече няма да смятам себе си за силен и да изричам подобно нещо. Виждаш в какво състояние съм, изцяло изпаднал! Не ме изпитвай с повече от това... О Аллах, Ти Който притежаваш милост и благодат, Когото всички раби призовават на помощ! Не ни подлагай на тежки изпитания, не ни притискай! Не разкривай скритите ни грехове и лошите постъпки, които сме извършили. О, Аллах Ти си Безкраен в добротата, мъдростта и милостта, а ние сме безкрайни в безразсъдството и отклоняването от правия път. О, Ти Притежателю на благодатта! Покрий с безкрайната Си милост и опрощение греховете и грешките на този нищожен човек! О, Аллах Ти, Който си дал чувство на състрадание на тяло изградено от месо и мазнина! В създадените от Теб творения показа изкуството Си, силата да създаваш, могъществото Си, покажи и милостта и състраданието Си! О, Аллах, Ти, Който си най-Великият от великите! Ако молитвите, които правим увеличават гнева и наказанието Ти, вдъхнови ни за молитвите, които ще изричаме!»

Накрая Пратеника на Аллах повели на болния:

«– Пречист е Аллах (Субханаллах). Ти не можеш да издържиш на мъчението, което Аллах дава. Не можа ли да се помолиш с думите:

"Господи, въздай ни добрина в земния живот и добрина – в отвъдния! И опази ни от мъчението на Огъня!"? (Сура Ал-Бакара /Кравата/, 201)*"* (Виж Муслим, Зикир, 23/2688; Тирмизи, Деават, 71/3487)

О, Аллах! Желаем от Теб онова, което Твоят любим и благовъзпитан Пророк Мухаммед Мустафа (салляллаху алейхи ве селлем) е пожелал от Теб и търсим убежище от онова, от което той е потърсил убежище при Теб. О, Аллах!.. Не ни отделяй от пътя на избраните и обичаните от Теб раби и тези, които Си дарил с материални и духовни блага!.. Отреди ни да бъдем от истински вярващите раби, които познават само Теб, само на Теб се молят и само от Теб очакват помощ!.. Приеми с Твоята милост и благодат хубавите ни молитви, които са добро за нас!.. Въздай ни добрина в земния живот и добрина в отвъдния!.. И опази ни от мъчението на Огъня!..

Амин!..

Капчици мъдрост от Хазрети Мевляна

(Аллах да се смили над него)

КАПЧИЦИ МЪДРОСТ

НЕ БЪРЗАЙ

Бързането разваля много неща; трябва да правиш това, което искаш бавно, но уверено. Не забравяй, че Аллах довежда човека до зрялост бавно, едва за четиридесет години.

Има редица неща свързани с времето и съдбата, чиито резултат се оформя според своя естествен ход, а не според нашето бързане. Забравянето на тази истина и бързането води само да разваляне на това, което правим. Така например, за да се роди едно дете са необходими девет месеца. Ако се избърза и се предприемат действия за неприемливо ранното му раждане, няма да се постигне нищо друго освен да се погуби детето. Известно е каква вреда причиняват на здравето ни хормоните, които се използват, за да се произвеждат летни плодове и зеленчуци през зимата или за да се добиват за по-кратко време.

Накратко удачни са уравновесените действия. Поради това Пророкът ни (салляллаху алейхи ве селлем) е повелил: *"Умереността е от Аллах, а бързането - от сатаната (шейтан)."* (Тирмизи, Бирр, 66/2012)

АЛЧНОСТТА

Алчността и жаждата за придобиване на земни блага принуждават човек да посяга към неща, които не му се полагат по право.

Алчността и прекалената жажда към земните блага са резултат от взимането на връх на човешкия егоизъм. Всъщност онези, които тръгват по този път не могат да постигнат нищо друго освен вреда както за себе си така и за околните.

ГЛАДЪТ

Вкусът идва от глада, а не от новите ястия. Когато си гладен и ечемиченият хляб е по-сладък от захар.

Силата на всички желания зависи от степента на жаждата за постигането им. Така например за онзи, който няма желание да научава нови неща и най-ценната наука изглежда безмислена и тягостна. Тоест стойността на всяко благо и полезно нещо се разбира само, когато нуждата от него достигне до своята пределна фаза.

СПРАВЕДЛИВОСТ И ГНЕТ

Ако съдията вътрешно реши да приеме подкуп, не може да различи насилника от жертвата.

Действията се определят от намеренията. Когато намеренията са лоши, не може да се прояви правилно дея-

ние. С крива линия не може да се начертае права черта. И сянката на кривото е крива.

ЛЮБОВ И СТРАДАНИЕ

Както правосъдието не може да се осъществи без свидетели, така и любовта не може да се прояви без страдание.

Божията любов изисква жертвоготовност и може да бъде постигната чрез изоставяне на привързаността към преходните неща.

Хората правят най-големите жертви и плащат най-високата цена заради обичта си. Защото всеки е готов на жертва за обичаното, според това колко голяма е обичта му. Когато любовта узрее, жертвоготовността и страданието, което следва от нея достигат своя връх. Тогава страданието се превръща в щастие. Това е причината, поради която сподвижниците през целия си живот и на най-малкото желание на Пророка (с.а.с.) са отвръщали с думите: «Готов съм да пожертвам имотите, сърцето и душата си за теб, о Пратенико на Аллах!»

Планината, в чиито недра има скрити дори няколко сребърника, бива разрушена от ударите на лопатите.

Както плодородното дърво трябва да е подготвено за камъните, които ще се стоварят върху него, така и онзи, който иска да притежава полезни качества, трябва да е готов за горчивите и приятни събития, които тези качества

ще му донесат. Защото край него ще се навъртат всякакви хора едни, за да се възползват с благородна цел, други от завист с разрушителна цел, а трети с цел да ги отнемат от него. Не бива да забравяме, че и сатаната най-упорито работи срещу онези, които са с хубав нрав. Някой виждал ли е крадец да граби вехтошарски магазин?!.. Това, което го привлича е златарският магазин.

РАЗКАЗВАЙ ЗА АЛЛАХ

Както е безкрайно могъществото на Аллах, така безкрайно може да се разказва за Него.

Качествата и описанието на всяко същество са в границите на неговото съществуване. От тази гледна точка всички творения са ограничени. Такъв е и човекът... Само Всевишният Аллах (дж. дж.) поради безграничността на всяко свое качество е безкраен и като описание. Колкото и да бъде описван, колкото и да се говори за Него, винаги ще има неща, които не са казани. Невъзможно е безграничното да бъде разбрано или обяснено с ограниченото. Тук израза мяра е името на Аллах «Субхан»; тоест Аллах е Пречист от всички недостатъци и ограничени качествата, Той притежава всички съвършени и вечни качества и е отвъд всякакви предположения и догадки. Накратко Той е Пречист от това да бъде вместен в границите на човешките описания.

УМ И РАЗМИСЪЛ

Хей, братко! Трябва да се съживяваш с размисъл (тефеккюр). Тялото ти съставено от кости и месо е същото като това на животните. Ако размишленията ти са роза, ти си в розова градина. Ако мислиш като трън *(ако си в плен на страстите на душата /нефс/)* ***си дънер, който ще изгори в огъня.***

Човекът като тяло и страсти не се различава от останалите създания. Това, което отличава и извисява хората над останалите създания е способността да размишляват, дълбочината на чувствата и богатството на духовните преживявания. Когато тези качества бъдат използвани правилно и на място, те одухотворяват човека дотолкова, че го издигат и над ангелите. Но когато човекът бъде победен от страстите на душата си и загуби тези свои качества, тогава се търкулва към позора да падне и под животинското ниво.

Разумът не е за да съжаляваш впоследствие, а за да мислиш и взимаш мерки предварително.

Ако разумът бъде използван за желанията на душата (нефс), резултатът ще е само съжаление за стореното. Той обаче не ни е даден за това, а за да събираме перлите на истината по правия път и да се опазим от измамите на сатаната. Поради това, неговата истинска стойност зависи от това дали може да предвиди края на всяко действие и да предотврати грешките. Тоест разумът е полезен и ценен само когато може да бъде “здрав разум”.

Дори кучето не яде хляба или кокала, който му е хвърлен, преди да го подуши.

Всяко предложение или поведение трябва да бъде премерено първо със здравия разум. Когато човекът не прояви вниманието, което дори кучето проявява, губи честта и достойнството си. Поради това когато хвалели някого пред Пратеника на Аллах (с.а.с.) той първо питал: «Той разумен ли е?»

Разумът е необходим; ала човек трябва да има достатъчно ум, за да разбере ограничеността на човешкия разум.

Разумът, който не познава своите граници е като кораб със счупено кормило, останал насред океана. Неизвестно е накъде ще се завлече и в кой водовъртеж ще се погуби. Поради това разумът, когато установи своите граници е много по-надежден и полезен. Казано по-ясно разумът достига мъдрост и висота само в рамките на откровението (вахий).

Не може да се закърпи скъсаното от глупостта и невежеството. О ти, който поучаваш, избягвай да засаждаш там семената на мъдростта!

Мъдрото познание се осъществява само в хармонията на пречистения разум и пречистеното сърце. Поради това глупците не могат да разберат мъдростта. Да се опитваш да ги научиш на мъдрост е напразно усилие подобно на дъжд, който се изсипва над пустинята или твърдите скали.

НЕВЕЖЕСТВОТО

Край невежия бъди мълчалив като книга.

Невежият няма съзнание и разбиране. Той е глух и сляп за възвишените мъдрости, които му се разказват. Нещо повече, той може с оскърбителни действия да повлече към прага на унищожението и себе си и събеседника си. Поради това понякога най-добрият подход към невежите е мълчанието. Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) повелява:

"Никога не отговаряй на неприлични думи!... Защото онзи, който ги е изрекъл, знае много повече низости. На отговора ти ще отговори пак с невъзпитани изрази."

"Никога не се шегувай с невежия. Езика му е отровен и ще нарани сърцето ти."

Всевишният Аллах ни показва спасителния път по отношение на невежите:

"Рабите на Всемилостивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: "Мир!" [и отминават];..." (Сура Ал-Фуркан /Разграничаването/, 63)

СТРАДАНИЕ, ИЗБАВЛЕНИЕ И ТЪРПЕНИЕ (САБЪР)

Страданието винаги помага на човек да стане по зрял.

Всяко страдание кара онзи, който го изживява да осъзнае своята слабост и го тласка към осъзнаването на това, че е раб на Всевишния. Поради това, благата най-често увеличават желанията на душата, а бедите и слабостта, които ни карат да вкусим безпомощността, стават причина душата да се поправи.

Розата прие бодлите и придоби аромат.

Както храната се приготвя в горещия огън и става вкусна, така и човекът придобива зрялост и духовна красота чрез търпение и устояване на бедите и страданията в живота. Точно като розата, която търпейки бодлите се превръща в Кралицата на цветята.... Изтърпявайки бодлите, розата бе коронясана. Истинското умение е да могат да се разчетат и изживеят подобни проявления на потоците на Божието могъщество.

В този свят изцерението не търси друго освен страдание.

Праведният вярващ е като изцерение. Най-явното му качество е това, че той, духовно и материално, споделя мъката на всички болни, самотни, нещастни и страдащи души.

Много от бедите са сполетявали пророците, защото да напътиш един „суров” незрял човек е само по себе си беда.

Бедите биват най-различни. Най-тежката е да изтърпиш безброй страдания, за да напътиш незрели хора. Този тежък товар е бил дълг преди всичко на пророците, затова

бедите, които те са понасяли са били много по-големи от тези на другите хора. След пророците такива беди са понасяли и праведниците, мюсюлманските духовни учени (улема), а след тях останалите...

ПРИЯТЕЛСТВОТО

Да посетиш приятели с празни ръце е като да отидеш в мелница без да носиш зърно.

Всевишният Аллах повелява на своите раби да се явяват пред Него с **"пречистено сърце"** и **"сърце обърнато към Него".** Спазването на тази повеля е същността на благоприличието, което рабът трябва да притежава.

Множи приятелите си. Защото колкото по-многолюден и голям е кервана толкова по-малко ще са онези, които ще искат да го нападнат.

Човекът е дарен със склонност да съчувства и да мисли за другия. Поради това, той живее в общество, в социална среда. Когато човек остане сам се чувства слаб и неспокоен. Защото уединението е присъщо само на Аллах (дж.дж.). Единственият начин рабите да се предпазят от материалните и духовни заплахи е да се намират в приятелски кръг от праведни вярващи. Както повелява Всевишният Аллах, за да се предпази сърцето: **«... бъдете с правдивите!"** (Сура Ат-Тауба /Покаянието/, 119). За да изобрази мъдростта, че сам човек е изложен на по-големи опасности, народът е казал: „Вълкът изяжда овцата, която се отделя от стадото."

Всяка птица лети само в ято от нейния вид.

Човек намира търсения покой и постига желаното в общност от съратници по вяра и дела. Общуването с хора, които не принадлежат към неговия свят, води до отклонения от нормалното. Дори това, че птиците летят с птици от същия вид е проявление на тази естествена склонност.

Посещавайте приятелите си често, защото пътеките, по които не се минава, обрастват с тръни и бурени.

Приятелството може да започне лесно. Трудното е да бъде продължено. Поради това да останеш приятел е много по-трудно от това да станеш приятел с някого. Развивайки се приятелството прави сърцата по-податливи на нараняване. Поради това, приятелствата трябва да се подновяват с посещения и размяна на подаръци. Истинското приятелство се проявява с успешното преминаване на изпитанията на трудните моменти. Една от седемте групи, които в Съдния ден ще бъдат опазени под сянката на Арш (най-високото ниво на небето) е на онези, които са се побратимявали само заради Аллах.

Онзи, който има добър приятел няма нужда от огледало.

Пророкът (с.а.с.) е повелил *"Вярващите са като огледало един за друг."* (Ебу Давуд, Едеб, 49/4918). Това означава, че в онзи, към когото се насочиш с приятелски чувства, виждаш своето отражение. Всъщност човек поради зало-

жения в него егоизъм обича тези, които приличат на него. Колкото голяма е обичта, толкова голяма е и приликата.

Подлите хора отговарят на предаността с причиняване на страдание.

Поддържането на отношения с хора с подъл нрав увеличава страданието и тежестта, която те причиняват. Когато се налага общуване с подобни хора, то трябва да се свежда до минимум. В противен случай човек бива несправедливо угнетен.

В здраве и благополучие всеки е приятел. Но в моменти на мъка и печал има ли друг близък освен Аллах?!

Повечето от хората са приятели за хубави дни. Винаги са готови да споделят щастливите мигове. Но в моменти на бедствия ги няма. Това не са истински приятели, те са приятели на своите изгоди. Истинските приятели са заедно и в радост и в мъка.

ЗЕМНОТО

Какво е земното? Да нехаеш за Всевишния Аллах.

Мъдрите хора са описали земното като: *"Всичко, което те прави нехаен за Аллах"*. Нехайният за Всевишния е като онзи, който затваря с ръце очи срещу слънцето. Ако не вдигне ръце от очите си, не може да види нищо, не може да забележи нито една истина. Само онези, които могат да махнат пръстите на нехайството от очите си,

могат да видят потоците на Божието могъщество и наблюдавайки Божието господство и величие да се изпълнят с прозрение (ирфан).

Който притежава нещо хубаво, трябва да знае, че то му е дадено на заем.

Всичко, което ни е дадено в този живот, ще бъде отнето от нас на прага на смъртта. Имотите, богатството, красотата, здравето и силата - всичко, което притежаваме в този свят на изпитание, ни е поверено и за всяко едно от тях ще отговаряме пред Божия съд. Следователно това, което притежаваме не бива да ни завлича в жаждата на «Мое, мое!» и да погуби вечния ни свят. Не бива да забравяме, че земните блага са като „лятна вила за временно ползване”.

Земното е като магнит, който привлича сламата; само истинската пшеница се спасява от притеглянето му.

Въздействащата сила на всяко нещо се проявява върху тези, които притежават същите или сходни качества. Така например сърцата без ценности, които имат склонност към мизерията биват много лесно подчинени от земното. Но то не може да въздейства на сърцата, които се извисяват към възвишените неща. Мършата може да привлече желанието на кучето, но на славея – никога...

В земното има много „залъгалки”, които се нравят на душата (нефс) и подбуждат земните страсти. Колко голяма

заблуда е да се залъжеш по тях и да изостанеш в усилията да спечелиш щастието във вечната родина.

Клопката, която Аллах поставя** (в този свят на изпитание) **е земното богатство. То ни опиянява и подлъгва. Поради това, окото на душата на онези, които са се отдали на земното е сляпо. Защото те пият солената и горчива вода на тинята.

Човек е роб на нуждите си. Поради това незрелите души много лесно биват поробени от земните богатства. А в действителност не земните блага, а Всевишният Аллах (дж.дж.) посреща нуждите. Тези, които така са опиянени от земното, че не могат да видят тази истина, са обречени на вечна слепота. Аллах повелява:

“Ще рече: “Господи, защо ме подкара сляп, а бях зрящ?” (Сура Та Ха, 125)

Положението на тези слепци е вечно лишение. За да не изпаднем в подобно положение, още в земния живот трябва добре да знаем единствената врата за всички нужди и да се смирим пред този праг. Тази врата е вратата на смирението пред Аллах и раздаването по Неговия път (инфак). В противен случай както е повелено в айета, земните блага, които не са употребени правилно не са благо за утоляване на нуждите ни, а бедствие и изпитание, което ще ни доведе до вечна нужда.

БЛАГОВЪЗПИТАНИЕТО

Знай, че благовъзпитанието е способността да отвърнеш на невъзпитанието на всеки невъзпитан човек с търпение и поносимост.

Истинското благовъзпитание е да успееш сред невъзпитаните да съхраниш възпитанието и нравствеността на Исляма. Също като златото. Спецификата на златото, която го отличава от други метали е способността му да запазва същността си дори в калта. Поради това, първото разпореждане в духовните училища е било «Бъди благовъзпитан!»

НЕОБХОДИМОСТТА ОТ РАЗНООБРАЗИЕ

Ако в света беше винаги само лято; ако в градините и нивите непрестанно грееше слънце, способността на почвата да ражда трева щеше да изгори от корен.

Светът е изграден върху противоположности. Тези противоположности непрекъснато се редуват и сменят. Това е един от абсолютните закони, чрез които Вселената продължава своето съществуване по този определен от Аллах начин. Ако нямаше сезони природата щеше да повехне, а хората щяха да се отегчат от живота. Промяната води до подновяване и освежаване. Човешката природа се нуждае от това.

ДУШАТА

Никоя ръка не може да извърши нещо скрито от душата.

Чувствата на човек го тласкат да извършва нещо. Това, което излъчваме навън са отраженията на вътрешността ни. Всяко действие се поражда в среда от чувства и мисли. Поради това между действията и мисловния и емоционален свят на човека има взаимообвързаност.

Ако душата я няма тялото не е нищо друго освен пръст.

Тайната, която превръща тялото, създадено от пръст, в хубав човек и му придава ценност е душата в него. По същия начин всички хубави неща са ценни, когато в тях е вложена душа. Ако нея я няма всички те са незначителни. Тази душа е искреността във вярата (ихляс) и правдивостта. Когато човек не притежава духовни качества, той не се различава особено от мъртвеца.

ГРЯХ И ПОКАЯНИЕ

Вътрешната нечистота се измива не с вода, а със сълзи.

Росата в очите е проявление на опрощението.

Горещите сълзи, проливани с богобоязън, са като еликсир пречистващ душата. Няма по-въздействащо средство за духовно пречистване. Искрената сълза винаги е

най-силното средство преливащо Божията милост. Пророкът ни (с.а.с.) е казал следното:

*“Онзи, който пролее сълзи от богобоязън не ще влезе в ада, докато издоеното мляко не се върне обратно (тоест никога).”(*Тирмизи, Зюхд, 9)

Мевляна Хазретлери описва сълзите по следния начин:

“Сълзейки свещта пламъкът ѝ става още по-ярък. И клонът на дървото се разлиства и обновява с благодатта на плачещият облак и топлината на слънцето. Тоест, за да узрее един плод се нуждае от вода и топлина.”

“Също като тях, за да бъде прието покаянието са необходими облак и мълния, тоест сълзи и изгаряне в сърцето.”

“Как гневният огън и пламъците на греха в душата ще угаснат, ако не падне мълния в сърцето и не завали облакът в очите? Как ще се прояви в сърцето благодатта от доближаването до Аллах, сиянието на Божественото проявление? Как ще потекат изворите на скритото значение? Как розовата градина ще нашепва тайни на зелената морава, ако не валят дъждове? Как теменугата би се разбрала със жасмина?”

“Остави природата да плаче с ридания. Почвата пресъхва, когато се отдалечи от водата. Пожълтява, вмирисва се, помътнява и почернява водата, която се отдалечава и разделя от потока и реката.”

"Когато райски зелените лозя и градини останат далеч от водата, пожълтяват, увяхват, листата им изсъхват и падат, и се превръщат в обител на болестта. (Така е и с човека...) "

ЗНАЙ ПРЕДЕЛИТЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ СИ

Не всяко крило може да прекоси морето.

Човек трябва да знае пределите си. Защото силите, които Всевишният Аллах е отредил на създанията са ограничени. Затова се казва, че ако трябваше да се добави още една основа на вярата, то тя щеше да бъде да се знаят пределите на възможностите.

Ако се доближиш до огнището в ковачницата без да знаеш железарския занаят можеш да изгориш косата и брадата си.

Ако човек влезе неопитен и незнаещ в начинание, той проваля и начинанието и себе си. Защото успешната работа, занаят и изкуство изискват голямо умение и майсторство. Опитността на майстора в занаята се разбира от поправената вещ. Когато става въпрос за служене на Аллах и „търговията за вечното" тогава важността е още по-голяма. Служенето на Аллах се разкрасява според нивото на нашето духовно извисяване и отношението ни към Аллах. Това преминава през пречистване на сърцето и душата. Ако помислим, човек, без да бъде обучен не може да се справи дори с това да бъде водещ пред хора като него самия, как тогава, без да е получил необходимата духов-

на подготовка може да служи подобаващо и прекрасно на Всевишния Аллах? Може ли да преодолее опасностите по пътя на служенето на Аллах? Може ли да се спаси и да не се подмами от клопките на сатаната (шейтан) и душата (нефс)? Няма и да разбере как ще попадне в тях. Защото човек, който не се е пречистил от отрицателните си качества и слабостите на душата и който не се е украсил с хубав нрав, всеки миг е изправен пред вероятността да се удави във водовъртежите на опасностите, които сатаната и душата му (нефс) изправят пред него. Защото е неопитен и непредпазлив. Не забелязва опасностите, които ще го погубят и в резултат на това разрушава духовността си.

Ако птицата се опита да лети, преди да са се развили крилата ѝ, става плячка на котките.

За всяко поведение и израстване е нужно определено развитие, което дава силата за тях. Впускането в действие, преди да е завършило това развитие, води до унищожение. Като птичката, която напуска гнездото преди да се е научила да лети…

ПРИБЛИЖЕНИТЕ РАБИ НА АЛЛАХ (ХАК ДОСТУ)

Да бъдеш обичан от приближен раб на Аллах е по-хубаво от това да си удостоен с уважението и обичта на владетел.

Явуз Султан Селим Хан е казал:

Да си султан на тази земя било само разпра,

Да си привързан към Вели (приближен раб на Аллах) било най-прекрасното от всичките дела !..

Онези, които се сдобият с близостта на някой владетел, колкото и дълго да продължи владението им в крайна сметка стават жертва на смъртността на човека. Докато владението на онези, които са обикнати от приближен раб на Аллах е вечно. Защото притежателят на приближените раби на Аллах е Всевишният и благодатта на това приятелство е удостояване с безкрайно щастие и владение.

Близостта с приближен раб на Аллах е удостояване с постоянно напредване в правия път. Всичко, което се придобива по този начин е толкова ценно, че не би могло да се сравни с преходните „залъгалки", които ще останат в земния свят. Така това, което е превърнало Султан Ахмет хан I в истински султан било приятелството, напътствията и наставленията на Махмуд Хюдаи Хазретлери.

Това, което се чува със слуха променя нрава а това, което се вижда със зрението променя същността.

Знанието придобито чрез слуха е *Илме'л якийн* (първият етап от познанието в тасаввуфа) – тоест да знаеш, след като си чул. Знанието придобито чрез зрението е *Айне'л якийн* (вторият етап от познанието в тасаввуфа) – тоест да знаеш, след като си видял. /Третият етап от познанието в тасаввуфа е *Хакке'л якийн* – да знаеш, след като си изживял близостта с Аллах/. Въздействието от видяното е много по-силно от въздействието от чутото. Човекът се оформя положително или негативно повече от видяното,

отколкото от чутото. За да получат отражение от праведниците както очите ни така и същността ни, Всевишният е повелил: **“О, вярващи, ... бъдете с правдивите!”** (Сура Ат-Тауба /Покаянието/, 119)

Нима има суха пръст в дерето?

Душите на правдивите са като пречист извор. В тях няма грубост, неучтивост или суша. Те са безкраен извор на благодат и духовност.

Морето не може да се изцапа от допира на устните на кучето.

Малките количества вода се замърсяват от най-малката нечистота, но водата на моретата и безкрайните океани не може да се измърси от допира на устните на кучето. Защото тези океани не помътняват от мръсотията, която изтича в тях, а напротив – разтварят я и я премахват с чистотата си. И праведните раби на Аллах са като тези морета, грубостите, които невежите и нехайните правят, обидните действия и думи, хвърлената кал никога не може да им навреди. Колко хубав пример за това е следният разказ:

Веднъж Султан Ахмет Хан изпратил много скъп дар на обичания си учител Махмуд Хюдаи Хазретлери. За да не позволи приемането на дарове от висши държавници да се превърне в практика, Хазрети Хюдаи отказал да приеме подаръка. Тъй като Султанът бил извадил вече подаръка от притежанията на хазната и нямало как да го върне отново там, го изпратил като дар на един от тогавашните духовни учители Абдулмеджид Сиваси Хазретлери. По

време на едно от посещенията си при Абдулмеджид Сиваси Хазретлери, Султанът казал по повод на приетия дар:

"– Уважаеми учителю! Този дар бях изпратил първо на Хюдаи Хазретлери, но той не го прие. Вие обаче го приехте!"

Разбирайки подтекста на въпроса, Сиваси Хазретлери отвърнал със следните съдържателни думи:

"–Султане мой! Хазрети Хюдаи е птица Симург той не би докоснал мърша !"

Останал доволен от отговора, Султанът навестил след няколко дни Хюдаи Хазретлери и му казал:

"– Скъпи Учителю! Абдулмеджид Ефенди прие подаръка, който вие не приехте. "

С усмивка Хазрети Хюдаи отвърнал:

"– Султане мой! Абдулмеджид Ефенди е безбрежно море. Капчица земна мръсотия попаднала в голямото море не може да накърни чистотата му!"

Водата притежава безброй благородства и великолепия; поради това приема мръсотията и я пречиства.

Зрелият човек трябва да е като прозрачна вода. Така, както водата пречиства всяка мръсотия, той трябва да успява да пречисти събеседниците си от техните недостатъци, без да ги обижда. За това трябва да може да намери

„вена”, през която да влезе в душата на събеседника, който се нуждае от напътствие.

Когато умрат в теб човешките нрави, морето на мъдростта те понася.

Онези, които се превърнат в „мъртви” от гледна точка на присъщите на душата (нефс) черти, се съживяват духовно. Така те не стават история с погиването на тялото, а живеят вечно. Чрез думите, творбите и преданията те продължават своите полезни и добри дела.

Гарванът грачи в лозята. Но спира ли славея да чурулика с хубав глас заради граченето на гарвана?

Дори граченето на гарваните да става причина славея да се обиди и да замълчи, тази тишина е, за да не се загуби мъдростта. Но когато става дума да се възпее истината и правдата, славеите не замлъкват пред никой гарван. Тоест онези, които са на пътя на Аллах, не се боят от тираните. С думите „Аллах е моят Създател” те продължават да служат по правия път, без да обръщат внимание на укорите на укоряващите ги и на жестокостта на злините.

Не тръгвай преди да тръгне водача ти!.. Онзи, който се движи без глава става опашка.

В Исляма според Сюннета на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) ако трима души тръгнат на път, трябва да изберат един за ръководител, лидер. Защото ако няма един ръководител във всички действия, които се извърш-

ват ще настъпи анархия и безредие и това не може да се избегне.

Който иска да бъде с Аллах трябва да бъде близо до приближените раби на Аллах (вели). Ако прекъснеш връзката си с тях ще се погубиш, защото ти си незавършена частица. Ако благодарността е вкиснатото лице, то няма поблагодарен от оцета.

Поради това, че приближените на Аллах (вели) са рабите, които са най-близо до Всевишния, онзи, който прекарва по-вече време с тях достига до тайнството на общуването с Аллах. А който прекъсва близостта си с тях, се погубва. Един от първите признаци на благодарността (шукюр) е приемането на Божията повеля. Ако лицето е вкиснато, тоест ако няма задоволство (ръза), не може да се говори за наличие на благодарност в сърцето.

Човек се нуждае от духовна енергия като тази, която получава от общуването с Аллах и благодарността (шукюр). Тя може да се получи край онези, които са усвоили това. Така чрез енергията, която Сподвижниците получаваха от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) се превърнаха в сподвижници, получиха духовно родство с него и във всяко свое състояние търсеха одобрението на Аллах (дж.дж.).

Пример даден с личността и действията е подобър от поуките чрез слова.

Хората се възхищават и следват онези, които притежават силен характер и личност. Защото поуките и примера, които поведението на изградената личност дава са много по-въздействащи от най-изразителните думи.

Нима може да се нарече „мъртво” семето паднало в пръстта?

Не можем да съжаляваме за семето паднало в плодородна пръст !.. Защото то ще расте и ще се развива. Много често на онези, които вървят по правия път и поради това се срещат с трудности, беди и мъки се гледа като на „похарчени”. А всъщност те не са похарчени, а „ползвани” за Истинния. Похарчване означава изразходване на енергия без резултат или похабени възможности. Ако намеренията са чисти и ако има хубав резултат, с колкото и трудности да се срещнем, това не е „похарчване” или погубване. Това е раждане за бъдещето. Въпреки, че многократно щедро раздаде цялото си имущество в името на Аллах (инфак), Хазрети Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него) никога не изпадна в бедност, напротив увековечи се с богатството на приближаването към Аллах (вуслат).

Колко хубаво Хазрети Мевляна (куддисе сиррух) изобразява човешкото качество - щедрост и неговата противоположност скъперничеството:

“Щедростта е клон от райския кипарис. Горко на онзи, който изпусне от ръка този клон. Този, който ще засява посев, първо освобождава хамбарите, но реколтата му след това става богата. Ала онзи, който задържа семената в хамбара, ги превръща в храна за мишките.”

"Както красивите търсят чисти и ясни огледала, така щедростта търси бедни и слаби хора. Хубавите лица се виждат хубаво в огледалата, а хубостта на благодеянията и милостта се проявява чрез бедните и страдащите."

"Душите, задушаващи се в бедност и отчаяние, са като къща изпълнена с дим. За да изслушаш болката им, отвори в задимената къща прозорец, та да излезе дима и така да омекне сърцето ти и да се извиси духа ти."

От друга страна, когато едно същество бъде удостоено с възможност, която за него може да бъде енергия и храна, както и да изглежда това от вън то никога не е смърт, а възраждане. Когато капката се смеси с морето силата и живината ѝ се увеличават. По същия начин онези, които духом са живи дори чрез смъртта да пристъпват към вечното приближаване към Аллах (вуслат), това в никакъв случай не е смърт за тях, а напротив - съживяване.

ДА ВИЖДАШ ИСТИНАТА

Очите на прилепа, чието зрение е ограничено не могат да видят и лъчите на слънцето.

Прилепите не могат да видят не само светлината на свещта, но и светлината на огромното слънце. Така е и с човека, изпадне ли веднъж в невежество не забелязва не само отделни истини, но не знае и за Аллах, Който го е създал и го поддържа жив. А за един човек не може да има по-голямо огорчение от това … Такъв човек остава сляп и

глух за всяко средство, което може да го отведе към Всевишния, въпреки че вселената е свят на тайни, изпълнен от началото до край с проявления на величие и потоци от могъщество. Един от достигналите истинската мъдрост казва по този повод:

"За разумните този свят се състои от това да съзерцаваш с поучителен поглед несравнимите красоти на Божието изкуство, а за глупците – от ядене и празни страсти."

Дори слепия разбира, че е изгряло слънце по топлината, която то излъчва.

Това, че хората притежават слабости е едно, а разумът - друго. Прозорливият човек, дори да е сляп разбира величественото слънце от изгарящата му топлина. Тоест макар да не можем да видим всичко, което съществува ние можем да го усетим. Така както усещаме и не отричаме ума и духа, които не виждаме…Така трябва да се гледа и на разбирането на всички истини и тайни. Ако не беше така отговорни щяха да бъдат само най-възприемчивите и най-умните. А както е известно условията за носене на отговорност са достигане на определена възраст и наличие на разум.

СПЕЧЕЛЕНОТО ПО ПОЗВОЛЕН (ХЕЛЯЛ) НАЧИН

Залъкът, който увеличава мъдростта и сиянието е честно спечеленият залък.

Всеки залък, който влиза през устата ни, влияе на духовността. Днес вече е установена връзката между храната и характера. Поради това прекрасната ни религия е установила хранителен режим и е поставила в него мярката на позволеното (хелял) и забраненото (харам). Следователно този, който спазва повелите свързани с позволеното, опазва тялото си чисто, спасява се от нехайството и небрежността по отношение на служенето на Аллах (ибадет) и за това, че се подчинява на Всевишния придобива изключителна ценност и мъдрост.

Не бива да се забравя, че забранената (харам) храна притъпява сърцето и пречи на молитвите да бъдат приети. От гледна точка на въздействието позволената (хелял) храна е като молитва с Най-свещеното име на Аллах **«исм-и азам»**.

СЛУЖЕНЕ НА АЛЛАХ (ИБАДЕТ) И ИСКРЕНОСТ В СЛУЖЕНЕТО (ИХЛЯС)

За да даде резултат служенето на Аллах, трябва наслада, а за да се превърне семето в дърво трябва да не е празно.

Не е достатъчно да извършваме хубави дела. За да се постигне желания резултат те трябва да се извършват по хубав начин и да са изпълнени с искреност и желание. Тоест във всичко, което правим задължително трябва да присъства искреност, вдъхновение и духовност.

Резултатът, който произтича от служенето на Аллах (ибадет), зависи от искреността на този, който го извършва. Служене на Аллах (ибадет) без искреност (ихляс) е като гнило семе има форма, но същността му е изгнила.

НАУКА - ПРОЗРЕНИЕ

Знанието извисява човека, но то трябва да е живо, да променя хората, не бива да остава само на думи.

Знанието е благодат, но и бедствие. Ако знанието се превърне в прозрение (ирфан) и влее мъдрост в душите ни, то е благодат. Но ако остане мъртво и се превърне във витрина на гордостта ни, то тогава е бедствие. Поради това, знанието (илим) трябва да се превърне в прозрение (ирфан). В противен случай знанието е само тежест. Не бива да се забравя, че за да действаме правилно трябват знания. Знанията, които не са индивидуализирани посредством възприемане и асимилиране не могат да се превърнат в прозрение (ирфан). Поради това Пророка (с.а.с.) често се молел на Всевишния Аллах с думите:

"... О, Аллах! При Теб търся убежище от знание, което не носи полза, от сърце, което не изпитва богобоязън, от душа, която не знае що е насита и от молитва (дуа), която не е приета." (Муслим, Зикир, 73. Виж Несаи, Истиазе, 13, 65)

Юрист, чието знание е лишено от тази мъдрост и в когото надделява желанието за полза, вместо да раздава справедливост може да бъде само жесток палач.

От доброто дърво излиза надежден клон.

Клоните на гнилото дърво са гнили и клоните на прекрасното във всяко отношение дърво са прекрасни. Който иска да бъде здрав клон, трябва да бъде клон на силно и здраво дърво. Ако се опитате да направите и най-способния човек клон на гнило дърво, ще съсипете всичките му способности. Но и най-слабите филизи оставени в силното и прекрасно дърво могат да се превърнат в здрави клони.

Накратко всеки ученик се формира според качествата на своя учител. Качественият учител отглежда надеждни, качествени „клони".

Ако възпитателят е умел в професията си, хората, които преминават през ръцете му стават зрели и мъдри. Една творба е толкова прекрасна, колкото прекрасен майстор е този, който я създава.

Нима детето хвърля миризливия лук от ръката си преди да види ябълката?

За да се махне или подмени простото, обикновеното и грозното нещо, на негово място трябва да се извади по-хубаво от него. Така, че хубавото да отмести вниманието от нежеланото. Ако не се даде алтернатива с по-хубавото, сухата забрана няма действие. Както не можем да призоваваме хората да се пазят от ада, без да сме им разказали

за рая, така, когато искаме да откажем някого от нещо негативно, не можем да постигнем резултат, без да покажем хубавите страни на исканото. Защото хората не се отказват от това, което имат, преди да получат възможност да го заменят с по-ценно.

Ако моливът ти е от вятър, а листа ти е от вода, всичко което напишеш ще изчезва веднага.

Дълготрайността на извършеното зависи не от положените усилия, а от това, когато правим нещо да влагаме дълготрайни материали и средства. Колкото и усилия да се положат за изграждането на една къща, тя няма да издържи дълго, ако в нея са вложени дъски с дървеници. Докато къщата, в която са вложени по-малко усилия, но е изградена здраво от камък ще бъде много по-устойчива. Човекът е пътник към вечността, ако въпреки това изгради живота си върху напразни, преходни страсти и желания накрая ще остане с празни ръце. Дори да бъде богат като Карун пред прага на смъртта всичките му богатства ще изчезнат за него и той ще си отиде разорен с празни ръце.

Дълго говори този, който не може да обясни това, което иска да каже.

Тези, които са схванали добре даден въпрос с лекота могат да го резюмират (да го изкажат накратко и по същество). Разказването на онези, които знаят малко е като мътна вода. Те най-често говорят дълго и объркано.

Четящият разбира четеното според умствените си възможности.

Всеки човек се възползва от чутото или прочетеното според капацитета си. Каква полза, че чете най-ценната творба, ако умствените способности са недостатъчни ?!.. Това, че стои на брега на океан не означава, че може със съд от три грама ум да загребе тонове вода. Както са различни залъка на мравката и слона, така различни са и отредените дялове, които ума и съзнанието могат да поемат от Божиите тайни във вселената. Също като разликата в отредените дялове на праведниците и нечестивците …

ВЯРАТА

Вярата прилича на дърво, коренът ѝ е спазването на обета.

Както дървото изтръгнато от корените си губи жизнеността си, така и човека, който не спазва обета си губи почвата, която подхранва вярата му. Защото същността на вярата изисква спазване на обета. Когато Всевишният изброява характеристиките на неверниците, чиито сърца са заключени повелява следното:

“И не намерихме у мнозинството им обет, а намерихме, че мнозинството им са нечестивци.” (Сура Ал-Араф /Стената/, 102)

ИСТИНАТА ЗА ЧОВЕКА

Човекът прилича на гора. Както в гората има хиляди прасета, вълци, животни с чист и

мръсен нрав, така и в човешката природа има всякаква красота и грозотия.

Човекът е изграден както от положителни така и от отрицателни качества, защото земното изпитание го налага. За да премине успешно това изпитание, човек трябва да победи отрицателните си качества и да прояви положителните. Всевишният Аллах (дж.дж.) повелява:

"Кълна се ... и в душата, и в Онзи, Който я е създал, и на нея е посочил [що е] нечестивост и богобоязливост! Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който се омърсява." (сура Аш-Шамс / Слънцето /, 7-10)

Това става възможно само тогава, когато човек опознае правилно себе си. Онзи, който не може да съзре змията в душата си, не може да се предпази от нея и става жертва на отровата ѝ. Поради това е казано:

«Опозналият себе си, познава своя Създател.» (Аджлуни, *Кешфу'л-Хафа*, II, 361)

Лицето носи отпечатък от душевното състояние.

Никой не е способен да скрие напълно чувствата си. По лицето винаги има белег от чувствата в душата, които не могат да избягат от окото на прозорливия човек. За виждащите очи лицата са като витрина на вътрешния свят.

Никой не може да бъде по-добър учител от очите.

Очите на човек са като ясно и незамъглено огледало. Предават на ума и сърцето отразеното в тях. В този смисъл, ако бъдат използвани правилно са верен и въздействащ учител. Понякога един поглед може да замести стотици томове книги. Въпросът е в това към силата на възприятия на очите да може да се добави и проницателност. Едно от най-важните условия за извършване на човешките дейности е зрението. Поради това, че едно от условията за обучение и възпитание е способността да вижда, очите за всеки човек са най-добрия учител.

Бъди хубава за споменаване дума, защото човекът е съставен от хубавите думи, които могат да се кажат за него.

Старите хора са казали: *"Магарето умира, самара му остава; храбреца умира, геройството му остава."* Истинският човек е този, който е извършил праведни дела, заради които да бъде споменаван с добро. Най-хубавият образец в това отношение са примерните раби сред хората – приближените на Аллах. През целия си живот те са живели мъдро като хубава дума и така са станали безсмъртни в сърцата.

ДА ВЪРШИШ РАБОТАТА СИ ПРЕКРАСНО

Раната на съвестта от неизпълнените задълженията не се лекува с оправдания и лекарства.

Раната на съвестта не се лекува с оправдания и лекарства. Единственият изход е вместо съжаление, задължени-

ята да се изпълнят. Следователно принцип на всеки мюсюлманин трябва да бъде да живее и умре с чиста съвест. Защото чистата съвест помага на човек да открие сам себе си и да се обгърне в човешкото си достойнство.

ДОВОЛСТВО – НЕНАСИТНОСТ

Колкото и богат да си, ядеш само толкова колкото можеш да изядеш. Когато потопиш стомната в морето, тя се пълни колкото може да поеме, другото остава в морето.

Ненаситността не може да увеличи капацитета. Дори жаждата на човек да няма граници, капацитетът му е ограничен. Ако се подведеш по страстите и изсипеш море в стомна, тя ще поеме само колкото обема си, останалата вода ще се похаби. Следователно трябва да се действа според капацитета, а не според страстите, амбициите и желанията. В противен случай човек изпада в огорчението на погубващото разхищение, което страстите му ще предизвикат...

Колко риби, плувайки в сигурност във водата са се хванали на въдицата, заради лакомията си.

Ненаситността заслепява очите. Идва момент, в който и най-внимателното око спира да вижда опасните ями, в които ще падне. Тоест, ненаситността подготвя не щастието, а бедствието. Защото повечето беди, сполетяващи хората, са резултат от лакомията, която проявяват при осигуряване на нуждите си.

НРАВ И СКЛОННОСТ

Котката става господар на тези, които са с нрав на мишка.

Човешкият дух е владетел в своя свят. Но ако се подведе от сатаната (шейтан) и стане безсилен като мишка пред лошия нрав, се превръща в роб пред котката на душата (нефс). Резултатът от това е погубване и в двата свята. Поради това борбата със страстите на душата (нефс) в религията е наречена **голямата борба.** За да се осъществи това, трябва да се прекърши влиянието на душата (нефс) и да се подчини само на Всевишния Аллах (дж.дж.).

Когато гарваните заграчат славеите замлъкват.

Грубите и отблъскващи изрази обиждат нежните, изтънчени и чувствителни души. Подобно на споменатото от Хазрети Мевляна в „Месневи" положение на сърната оставена в магарешкия обор...

Не продавай огледала на чаршията на слепите и не възпявай стихове на чаршията на глухите.

Внимавай с кого събеседваш и знай с кого как трябва да общуваш, за да не отидат напразно усилията ти!.. За да изрази тази истина Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) е повелил: *"Говорете с хората, според разбиранията им."* (Виж Бухари, Илим, 49) Защото желаният резултат остава в границите на разбиранията и възможностите на събеседника.

Да си виждал да се сее пшеница, а да пониква ечемик ?

Във всичко се постига резултат според уменията и склонностите. Това е вярно като природен закон. Ако засятото семе е ечемик и реколтата е такава, ако семето е от пшеница и реколтата е от пшеница. Който в земната нива засее семето на греха, в отвъдния свят ще жъне тръните на мъчението, а който посади семената на добрите дела, за които получава награда (севап), в отвъдния свят ще събира цветята на щастието.

Човек бива оценяван според това, което търси.

Мишката живее в канализацията, приемайки мизерията си за щастие, докато пеперудата намира щастие сред редките цветя. Това отразява тяхната същност. По същия начин е и с хората това, към което се устремяват отразява техните качества. Извора на благодат за праведните е сред праведниците, а храната за нечестивите е сред нечестивците. Така Хазрети Ебу Бекир (р.а.) намери живот с Пратеника на Аллах (с.а.с.). Докато Хаман се удави в един и същ водовъртеж с Фараона, защото му бе помощник в злините.

На външен вид сребротo е бяло и чисто, но от него и ръцете и дрехите потъмняват. От пламъците на огъня лицето му става румено, но виж делата му лоши, виж чернилката, която оставя след себе си .

Човек няма стойност, ако е хубав само външно, а вътрешно е грозен. Красотата на обвивката не може да скрие вътрешната грозота. Поради това, по-важно е да полагаме повече усилия да разкрасим вътрешния си мир. Основното е вътрешния и външния ни свят да са еднакви и да бъдат в хармония.

Ако при всеки полъх на вятъра се разлюляваш като трева, дори да си колкото планина не струваш и колкото една тревичка.

Попадането под влияние – правилно-неправилно или уместно-неуместно - прави човек неуравновесен и го обезценява. Следователно това, което прави човека ценен е способността да остава силен и издръжлив, да запазва личността и волята си пред неправилните и неуместни влияния. Когато Хазрети Али разказва за Хазрети Ебу Бекир (Аллах да е доволен от тях) описва неговата изключителна устойчивост по следния начин: “От гледна точка на вярата и устремеността си по правия път Хазрети Ебу Бекир е като планина. Нито един (отрицателен) вятър не може да му повлияе.”

Ако магарето тръгне да купува нещо, със сигурност ще избере зеления пъпеш.

Исканията на всяко същество са според нуждите му. Нуждите и исканията на простите същества са прости, на низшите – низши, на извисените души – възвишени. Според това и човекът, подир каквото се устремява, такова е и нивото и стойността му.

На везната ечемика и златото се изравняват, но това не означава, че ечемика е станал ценен колкото златото.

По форма и състав хората са еднакви. Но тази еднаквост не означава, че са на едно духовно ниво. Много хора, които външно изглеждат еднакви по стойност, като вътрешност и съдържание са много различни. Защото човекът не е само тяло от месо и кости.

И двата вида тръстика се поливат от едно и също място, но едната остава празна, а другата се изпълва със захар.

Усилията дават резултат според способностите и начина, по който е устроен събеседника. Априлският дъжд в змията се превръща в отрова, а в мидата - в перла. По същия начин благата, с които хората разполагат, се влияят от характера им. Така например, бедата става причина човек със слаба вяра и характер да негодува срещу Аллах, а за вярващия, който е на правия път тя увеличава неговата добродетел чрез благодатта на проявеното упование и смирение.

С колкото и разнообразни блага да е изпълнен света, мишката и змията винаги ще се хранят с противни неща. А дървояда в дървото ще казва: “Има ли някой по-хубава халва от тази?”

Всяко същество харесва своите условия на живот и отредената според тях храна. Хиената и лешояда, които

се хранят с мърша не биха погледнали най-чистата храна на света !.. За тях най-противната мърша е по-ценна и вкусна от най-хубавата и чиста храна. Така и човека носи качества според това, от коя храна духовно или материално получава наслада. Ако получава наслада от хубавото и служенето на Аллах, значи притежава достойнствата на „най-прекрасното творение" (ахсен-и таквим). Но ако го радват грозното, лошото и негодуването срещу Аллах това означава, че е на степен най-низка в низините. Поради това, известният юрист Хорио е казал:

"Ако поставиш начело на една държава жаба, тя ще иска да я превърне в блато."

ДА БЪДЕШ РАБ НА АЛЛАХ И ПОЗНАНИЕТО ЗА ВСЕВИШНИЯ

Ако земята влезе във вражда с небето ще се превърне в пустиня, в мъртва земя.

Враждата към истинския извор на жизнеността и красотата не води до нищо друго освен огорчение и съжаление. Особено за човека проявата на непокорство срещу Всевишния Аллах, Който дава живот и блага, това е бедствие по-страшно от смъртта. Накратко, човек трябва да знае от кого се нуждае и във всяко положение и състояние да се уповава на Всевишния Аллах.

Човекът е изпратен на земята, за да разгадае нейните тайни.

В резултат от обичта и опознаването на Аллах човек се извисява. Разгръщането на простора на обичта към Аллах и познанието за Всевишния може да се осъществи само в земния свят. Защото в този свят са скрити хилядите загадки, които човек трябва да разкрие. Когато започне да ги разгадава, във всеки свой дъх човек започва да осъзнава Всевишния. С възторжена вяра разбира потоците на Божията мощ, величието и изкуството на Аллах. Затова е изпратен на земята. Достойният поет Саади Ширази казва:

"За зрелите (мъдрите, осъзнатите) дори само едно листо от дърветата е като произведение разкриващо познанието за Аллах (Марифетуллах). За нехайните и всичките дървета не са колкото едно листо."

Молитвата (дуа) и служенето на Аллах (ибадет) е общуване с Всевишния. За този, който общува с Аллах и смъртта и живота придобиват значение.

Молитвата (дуа) и служенето на Аллах (ибадет) са миговете, в които човекът е най-близо до Аллах. Затова Всевишният повелява: **«И свеждай чело до земята в *суджуд*, и [към Аллах] се приближавай!»** (Сура Ал-Алак / Съсирекът/, 19). Ако това не се прави животът се обезсмисля. А смъртта се превръща в обреченост на страшен край.

Споменаването на Аллах (зикир) раздвижва мисълта. Превърни споменаването (зикир) в слънце за замръзналата мисъл.

Когато мислите се превърнат в споменаване на Аллах (зикир), те се отразяват в действията. Защото споменава-

нето изпълва и мисълта и сърцето със споменавания. Ако детето не покаже, че е гладно, майката няма да му даде мляко. Но ако то непрекъснато го показва майката с голяма нежност изпълнява желанието му веднага. Споменаването на Всевишния Аллах (дж.дж.) е много по-възвишено от това и е изпълнено с много по-възвишени проявления. Трябва да възприемаме споменаването като слънце, което ще „запали" хубавите мисли и те ще се реализират. Спокойствието и щастието на земята е постижимо само чрез осигуряване на близост с Всевишния. Тайната на тази близост и общуване е споменаването на Аллах (зикир). В айета се повелява:

"...при споменаването на Аллах сърцата се успокояват." (Сура Ар-Раад /Гърмът/, 28)

ДУХОВНОТО НАПРЕДВАНЕ

Ако искаш да излъчваш светлина като деня, трябва да изгориш душата (нефс), която прилича на нощта.

В една чаша не могат едновременно да се поставят чисто и мръсно и то така, че да запазят своите качества. Ако душата (нефс) в човека е на преден план, тогава качествата на сърцето атрофират, ако сърцето е на преден план, тогава душата (нефс) е в слабо състояние и не може да оказва влияние. От тази гледна точка, онези, които искат сърцата им да разцъфнат сред красота, трябва да успеят да премахнат грозните качества на душата (нефс). Защото мехлема не може да помогне на рана, която не е

хирургически почистена. Душата (нефс) трябва да се възпита, за да засияе сърцето и да може да покаже наоколо хубавия нрав...

Ако искаш ничие зло да не те застига, не казвай зли неща, не учи на зло и не мисли зло.

Народът е казал "Каквото посееш, това ще ожънеш!". Поради това, може би най-ефективният начин да се опазиш от злите думи е да бъдеш добър и праведен и в думите и в делата си.

Гледането към висините първо заслепява, но после дава светлина на очите, дарява сияние. Привикни очите си към светлината, ако не си прилеп гледай към светлото. Признака на твоята светлина е умението да виждаш края на всяко едно начинание.

Една част от човека има склонност към висините, а друга – към низините. Изкачването във висините към Всевишния може да се стори трудно на душата ни (нефс) в тази преходна атмосфера, но вървейки в тази посока човек започва да се издига. За притежаващите зрение за истината, сиянието на хоризонта на безкрая се превръща в слънце. Само прилепите остават лишени от това. Затова трябва да насочим очите и същността си към висините. За вярващите достигнали такова ниво Пророкът (саллялляху алейхи ве селлем) е повелил: *"Трябва да се боите от прозорливостта на вярващия, защото той гледа със светлината на Аллах."*

Без съмнение, праведните дела и позволената (хелал) храна са силата, която подхранва сиянието на очите и прозорливостта. Тези, които подобаващо се възползват от тези два източника, получават прозорливост, близка до тази на *притежаващите керамет* (духовно извисени хора, които с милостта на Аллах проявяват свръхестествени и изумителни умения и способности) и обикновено трудно могат да сгрешат какъв ще бъде края на всяко начинание.

Родилните болки са тежки за раждащата жена, но за детето са като спасение от тъмница.

Някои процеси са двустранни така, че за едната страна са трудност, а за другата - благодат. Най-правилното в този случай е не да се отказваме от благодатта заради трудността, а заради благодатта да претърпим трудността. Такова е и положението на онези, които искат да преминат през духовно възпитание.

Как ще се напълни ведрото с вода от кладенеца ако въжето, което трябва да е сто педи е само с педя по-късо!

За да се получи определен резултат трябва да са налични всички условия и материали за него. Ако липсва само едно от колелата на една превъзходна кола, всички останали нейни прекрасни качества са безполезни.

Докато участта не роди ново дете, кръвта не се превръща в мляко.

Както след раждането на дете кръвта в гръдта на майката се превръща в мляко, така с ласката на съдбата (кадер) труда и усилията в житейската борба на човека стават причина за раждането на прекрасна творба. Отровата изпита до тогава се превръща в прекрасна напитка. Ако не бе така и най-прекрасните напитки биха били отрова. Затова трябва да изживеем живота си в усилия, които ще родят вечно щастие.

ЖЕЛАНИЯТА НА ДУШАТА (НЕФС)

Яростта и страстите правят човек кривоглед и отделят духа (рух) от правия път. А гнета на угнетителите е тъмна яма.

Колоните на разума и душата, които носят купола на праведността в човека, могат да бъдат сринати от яростта и страстите. Защото тези две негативни качества могат да уязвят пречистения разум и пречистеното сърце. В резултат от това човек се повлича към погрешни действия. Само онези, които не попадат в плен на яростта и страстите, могат да се опазят от ямата на гнета и огорчението.

Лошият нрав се наранява от истината.

Хората с лош нрав, опиянени от лъжата, не харесват истината. Ако склонността към добро и праведност в човека е станала безчувствена, в сърцето вилнеят лошите качества. Най-явният признак за това е чувството на безпокойство от истината и справедливостта.

ПОДГОТОВКА ЗА СМЪРТТА

Какво има в теб, какво придоби? Каква перла извади от дълбините на морето? Това ще стане ясно в Съдния ден.

Нищо във Вселената не се губи. Гласове и изображения се събират във въздушното кълбо. Приблизително 10 хиляди километровото въздушно кълбо опасващо земята е като своеобразен сборник от книгите на делата на всички творения. В Съдния ден всички те ще се появят като кадри прикачени във филм и никой няма да има силата да отрече. Както е повелено в айета:

“Чети своята книга! Достатъчен си Днес да направиш равносметка за себе си.” (Сура Ал-Исра /Нощното пътешествие/, 14)

ДА ОПОЛЗОТВОРИШ ВРЕМЕТО СИ ПРАВИЛНО

Всичко, което подлежи на даване трябва да се даде, преди смъртта да го вземе.

Земното „пазаруване” приключва с последната дреха на „чаршията на живота” – кефена (покров). След това, нищо не може да се прави за бъдещето и не може да се изпитва разкаяние. Следователно днес е времето за подготовка за отчета на Съдния ден, който ще ни отведе към спасение. Времето е най-голямата милост и дар на Аллах, защото то не може да бъде върнато назад, не може да се спести или даде и вземе назаем. Всевишният Аллах се

кълне във времето. Затова този миг е миг за вършене на праведни дела. Днес е денят да се предадат на истинския им собственик поверените неща, които са в нас. Затова е повелено: *"Погубени бяха тези, които казваха утре ще го направя."*

Накратко щастливи са онези, които изпълват времето преди смъртта си с праведни дела!

РЕЧНИК

Алейхимесселям – мир на тях

Алейхисселям – мир нему

„Аср-ъ Саадет” – „Епохата на щастието” - времето, в което е живял Пророка Мухаммед (с.а.в.)

Бейтуллах – „Домът на Аллах” - едно от имената на свещеното Кябе

вуслат – приближаване към Аллах чрез пречистване и извършване на праведни дела

Джелле Джелялюх (дж. дж.) – „Велика е славата Му” - когато се споменава името на Аллах се изрича в знак на почит и уважение и принадлежи само и единствено на Него

Джемалюллах – Лика на Аллах

Евлияуллах (Хак досту, Вели) – Приближени раби на Аллах; хората, стараещи се да спазват повелите на Аллах, да спечелят Неговото велико задоволство; духовно извисени и рядко срещани хора

Енсар – мюсюлманите от Медина, които помогнали на преселилите се от Мекка мюсюлмани, мединските сподвижници на Пророка Мухаммед (с.а.в.)

куддисе сиррух – Аллах да се смили над него

Марифетуллах – познание за Аллах

„Месневи” – произведение на Мевляна Джеляледдин Руми

мухаддис – човек, който изследва преданията идващи от Пророка (с.а.в.)

мюеззин – четец на езана, призовава мюсюлманите към молитва и подпомага дейността на имама

р.а. (радияллаху анх) – Аллах да е доволен от него

с.а.с. / с.а.в. (салляллаху алейхи ве селлем) – Аллах да го благослови и с мир да го дари! -използва се за благословен поздрав към Пророка Мухаммед (с.а.с.)

Сподвижници (асхаб, сахабе) – Сподвижниците на Пророка Мухаммед (с.а.с.)

Тасаввуф – една от ислямските науки, свързана с пречистване и извисяване на вярващия

Хак досту – виж Евлияуллах

„Хакикат-ъ Мухаммеди” – понятие в тасаввуфа, използва се за изразяване на духовната личност на Хазрети Мухаммед (с.а.в.). Първото нещо, което Аллах (дж. дж.) е създал е „Хакикат-ъ Мухаммеди”, след което и заради което е било създадено и всичко останало

Хутбе – ислямска лекция и беседа

„Шеб-и Арус” (сватбен ден) – елемент от символиката в творбите на Мевляна Джеляледдин Руми

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор 9
Загадката наречена човек 15
Бъди като дъжда!..Разпръсквай благодат!..... 29
Възпитанието на поколенията 39
Пестенето на материала..... 51
Да пренесем сърцето си в Харамейн..... 67
Преди да е изтекло времето,
преди да е залязло слънцето..... 85
Да побързаме да се покаем..... 99
Човешката неблагодарност 115
Кинжалът в езика: Злословенето..... 131
Значението на наставленията..... 151
Тайната скрита в молитвата 169
Капчици мъдрост от Хазрети Мевляна..... 187
Не бързай..... 189
Алчността 190
Гладът 190
Справедливост и Гнет..... 190

Любов и Страдание 191
Разказвай за Аллах..... 192
Ум и размисъл 193
Невежеството 195
Страдание, Избавление и Търпение (сабър)..... 195
Приятелството..... 197
Земното..... 199
Благовъзпитанието 202
Необходимостта от разнообразие..... 202
Душата..... 203
Грях и Покаяние..... 203
Знай пределите на възможностите си 205
Приближените раби на Аллах (Хак досту) 206
Да виждаш истината 213
Спеченото по позволен (хелял) начин..... 214
Служене на Аллах (ибадет) и Искреност в служенето (ихляс) 215
Наука - Прозрение 216
Вярата..... 219
Истината за човека..... 219
Да вършиш работата си прекрасно..... 221
Доволство – Ненаситност 222
Нрав и Склонност 223
Да бъдеш раб на Аллах и Познанието за Всевишния..... 227

Духовното напредване 229
Желанията на душата (нефс) 232
Подготовка за смъртта 233
Да оползотвориш времето си правилно 233
Речник 235
Съдържание 237